

didakta

intervju

fokus

šola se predstavi

Dr. Ivan Ferbežer

Nadarjeni otroci

Osnovna šola Oskarja Kovačiča

ENERGETSKO VARČNA ŠOLA

Projekt Energetska varčna šola je doživel prvo obletnico obstoja. V svojem pilotskem letu je GEN energija skupaj z GEN-I, trgovanje in prodaja električne energije na eni strani skupaj z 41 ustanovami, aktivnimi udeleženkami projekta, zasledovala osnovni cilj projekt – spodbujanje učinkovitejše uporabe energije med mlajšimi generacijami, na drugi strani pa iskanje poti, kako izboljšati in nadgraditi sistem vzpodbud v okviru projekta. Prvi, preliminarni rezultati so vzpodbudni.

združenja. Nekatere šole so bile izvzete iz javnih razpisov, ker so imele že sklenjeno dolgoročno pogodbo o dobavi in se posledično tudi niso mogle priključiti k projektu.

Trenutni (preliminarni) rezultati

Rezultati sodelovanja pri projektu v tem trenutku še niso dokončni. Razlog so nepopolni vhodni podatki, ki so potrebni za analizo porabe in prihranka. Pri nekaterih ustanovah namreč niso na razpolago še vsi uradni podatki o porabi, pri drugih pa se zaradi zapletenih situacij na samih ustanovah le-teh ni moglo uvrstiti v model za izračun prihranka. Najpogostejši razlogi so specifične lastniške ureditve posameznih merilnih mest, različni režimi obravnave zunanjih uporabnikov ter selitve v nove prostore (in pomanjkanje podatkov o porabi na preteklih merilnih mestih).

Vse ugotovitve zaenkrat naslanjamo na izsledke analize 35 ustanov, za katere so bili na razpolago vsi končni podatki. Gre torej za neuradne rezultate, ki bodo v nadaljevanju še dopolnjeni z rezultati analize porabe preostalih šestih ustanov, ki so bile izločene zaradi že zgoraj omenjenih razlogov.

Neuradni rezultati so v skladu s pričakovanji, ki so se oblikovali tekom projekta. Zavedali smo se namreč, da vsem ustanovam ne bo uspelo biti varčnejše, zato nas podatek, da se je absolutna poraba vseh ustanov povečala za nekaj manj kot odstotek, za približno 57.000 kWh, ni presenetil. Slednje pomeni, da je ustanovam, ki niso uspeli biti varčnejše v primerjavi s predhodnim letom, poraba narasla za več kot je uspelo varčnejšim ustanovam zmanjšati porabo.

Vseeno je v vzorcu 35 ustanov kar 19 takih, torej 54 %, ki jim je porabo uspelo znižati. Absolutni prihranek teh ustanov znaša dobrih 117.000 kWh, ob upoštevanju vseh opazovanih dejavnikov, izračunanih po modelu, pa se je poraba znižala za slabih 115.000 kWh. Celotni nagradni sklad za opazovanih 35 ustanov bo tako znašal 11.400 €.

Najvišjo nagrado bo prejela ustanova, ki ji je v letu 2008 uspelo prihraniti več kot 21.000 kWh. Upravičeni bodo do nagrade 2.100 €. V najvišjem razredu nagrad (nad 1500 €) se nahaja še ena ustanova, ki ji je porabo uspelo znižati za več kot 19.000 kWh. Pet ustanov se nahaja v razredu nagrad med 500 in 1500 €, največ, sedem ustanov, bo prejelo nagrado v višini med 300 in 500 €, preostalih pet pa bo prejelo nagrado nižjo od 300 €.

Cilji in namen projekta

Dolgoročno želimo s projektom mlade, ki so in bodo tudi v prihodnje uporabniki električne energije, **opozoriti na pomen učinkovite rabe energije in jih naučiti, kako lahko sami kar se da učinkovito izrabijo električno energijo** in s tem tudi sami pripomorejo k manjšemu onesnaževanju okolja. Mladi vedenjske vzorce prenašajo v svoje domove in učinek akcije je lahko dolgoročno izredno velik tudi pri starejši populaciji.

Odziv ustanov

V projekt smo v novembru 2007 povabili vseh 723 slovenskih osnovnih in srednjih šol. Pogodbeno se jih je v projekt vključilo 56, 41 izmed njih pa je opravilo tudi naslednji korak, popis energetskega stanja, ki je nujen pogoj za nadaljevanje sodelovanja v projektu.

Navkljub ugodnim pogojem (cenam električne energije), dodatni finančni stimulaciji, ki je predvidena v primeru prihranjene energije in splošnega odobravanja s strani velike večine povabljenih, se je razmeroma majhno število ustanov odločilo za neposredni pristop k projektu. Vzroki so seveda različni, največkrat pa so bili povezani z nezmožnostjo avtonomnega odločanja o dobavitelju električne energije.* Večina ustanov je namreč podvržena zakonu o javnem naročanju. V primeru osnovnih šol javne razpise izvedejo ustanoviteljice, torej občine, pri srednjih šolah in dijaških domovih pa slednjega izvedejo v okviru njihovega

Drage bralke, dragi bralci!

Spominjam se deklince, ki je zaradi izjemne nadarjenosti preskočila dva razreda. Kljub temu se je v šoli še vedno dolgočasila, saj ji šola ni prikazovala dovolj velikega izziva in motivacije. Učitelji so staršem predlagali, da bi preskočila še vsaj en razred. Če bi šlo tako naprej, bi že s 14 leti lahko začela študirati na univerzi. Starši so se morali soočiti z dilemo: če njihova hči preskoči še en razred, bo daleč najmlajša v razredu. Dobro so vedeli, da se doma še vedno rada igra s punčkami in se zateče v svoj sanjski svet, saj je navsezadnje stara šele 10 let ... Če bi jo dali v razred starejših otrok, bi lahko močno prizadelo njen socialni in čustveni razvoj. Kaj torej storiti? Dati prednost otrokovemu socialnemu ali intelektualnemu razvoju?

Tokratna številka Didakte je posvečena nadarjenim otrokom. Tako pogosto označujemo otroke, ki v kakršnem koli pogledu izstopajo iz povprečja. Na prvi pogled se zdi, da je nadarjenim otrokom in njihovim staršem vse poslano z rožicam: pogosto nimajo učnih težav in vse obveznosti opravijo z levo roko. A žal ni vedno tako. Tudi nadarjeni otroci so zgolj otroci, z vsemi težavami in problemi.

Pri delu z nadarjenimi otroki, tudi učitelji igrajo pomembno vlogo. Po navadi so med prvimi, ki opazijo in opozorijo na otrokovo nadarjenost. Hkrati so tisti, ki usmerjajo starše nadarjenih otrok k pravih odločitvam. Poleg tega so tudi posredniki med nadarjenim učencem in drugimi otroci v razredu. Otroci imajo kot odrasli čustva in v razredu se odvaja enaka skupinska dinamika kot v vsaki drugi skupini. Učitelj mora poskrbeti, da nadarjen ni ne izločen ne da vodi skupino ter izloči tiste najšibkeje.

Prepričani smo, da boste pedagoški delavci v Didakti, ki je pred vami, našli številne nasvete in priporočila za delo z nadarjenimi otroki. Med drugimi o svojih dolgoletnih izkušnjah piše dr. Ivan Ferbežer, ki je nedvomno starosta med strokovnjaki, ki preučujejo nadarjene otroke na Slovenskem.

Preden se poslovim, naj vam zaželim le še prijetne velikonočne praznike, ki so pred nami.

2_KOLUMNNA

Nadarjeni učenci – taki in drugačni

4_RAVNATELJEVA KOLUMNNA

Kako izbrati ravnatelja(ico)?

6_INTERVJU

Dr. Ivan Ferbežer

9_FOKUS

Sestavni deli samopodobe • Kdo so nadarjeni? • Posebne potrebe nadarjenih otrok • Vzroki učne neuspešnosti nadarjenih otrok

15_MEDNARODNO

Šole – partnerji v prihodnosti

17_MED TEORIJU IN PRAKSO

Stališča staršev do otrok s posebnimi vzgojnimi izobraževalnimi potrebami • Odkrij biser v sebi

27_ŠOLSKA PRAKSA

Kdaj lahko govorimo o razvajanju, kakšne posledice ima to na otroka in kaj lahko storimo, če se ujamemo v past razvajanja? • Branje kot poslastica v podaljšanem bivanju v prvi triadi • STATI INU OBSTATI tudi 500 let po Trubarjevem rojstvu • Ko otrok potrebuje očala

39_PROJEKT

Gibalno oviran otrok v OŠ

42_IZBIRNI PREDMETI

Odnosi med vrstniki

45_ŠOLA SE PREDSTAVI

Osnovna šola Oskarja Kovačiča, Ljubljana

47_STRIP

Aksinja Kermauner

Gašper Rus

Nadarjeni učenci – taki in drugačni

Majda Koren

Vsak otrok je nadarjen: ta za šport, oni za glasbo, tretjemu leži risanje. V letih šolanja učitelji učence bolj ali manj uspešno spodbujamo, da te talente razvijajo ali pa jih, včasih, preprosto prezremo.

Nedolgo tega me je bivša učenka povabila na klavirski koncert ob zaključku srednje glasbene šole.

Kar vznak sem padla, saj je bila tedaj, v prvem razredu, njena največja ljubezen risanje in slikanje in tedaj sem bila prepričana, da bo postala arhitektka, tako kot njen oče. Še nekaj sem opazila pri njej: neverjetno (za sedemletnega otroka) sposobnost empatije.

Pri osemnajstih se je deklič odločal med glasbeno akademijo in medicinsko fakulteto. O slikarski karieri ni bilo govora, niti o arhitekturi.

Deklico omenjam zato, ker spada med tiste učence, ki so nadarjeni za karkoli. Kamorkoli jih boš postavil, kakršnokoli nalogo jim boš zastavil – vedno se bodo izkazali.

Za te vrste nadarjenih otrok me ne skrbi. Kar samo

jih vleče naprej, nevidna notranja motivacija. Ob zaključku šolskega leta so to tisti učenci in učenke, ki odnesejo domov cel zalogaj priznanj z nič koliko tekmovanj.

Z njimi se radi ukvarjamo, saj že vnaprej vemo, da bo naš trud poplačan.

Kaj pa tisti med njimi, ki jih prezremo? Koliko je še takih učencev, ki so nadarjeni, pa nekje na sredi poti omagajo – ker so premalo ambiciozni ali ker ne zaupajo svojim sposobnostim?

Za malega Alberta Einsteina velja, da je razvil vse svoje sposobnosti šolskemu sistemu navkljub. Imel je težave s pisanjem in branjem in na smrt je sovražil telovadbo ter celo uspel prepričati očeta, da ga je prepisal na drugo šolo – zaradi telovadbe.

Koliko možnosti imajo mali Ajnštajni in Cvajštajni pri današnji dirki za ocenami in točkami, ko jim praktično ne sme nikoli spodleteti, če hočejo nadaljevati šolanje na želeni šoli? Jih prepoznamo? Jim omogočimo drugačno delo in manj zahtevne naloge na šibkih področjih ter bolj zapletene pri tistih, ki jim ležijo?

Se bojim, da tudi nam zmanjka časa in volje zanje.

Ne le zato, ker je delo z učenci, ki hkrati spadajo v skupino nadarjenih učencev kot tistih s posebnimi potrebami, sila zahtevno. Zahteva timsko obravnavo in dodatno izobraževanje.

Zahteva ure tuhtanja, s kakšnimi nalogami motivirati takega učenca. Zahteva goro potrpežljivosti.

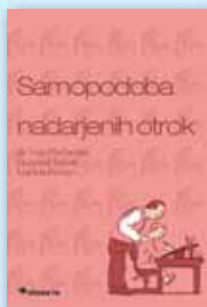
Volje nam zmanjka tudi zato, ker smo še vedno preveč obremenjeni z duhamornimi nalogami tipa: izpolni to okence, ne pozabi na zaporedno številko ure, podpis v tem okencu, odstotek obiska učencev pri urah biologije na deževen dan in tako naprej.

Škoda. Ta čas bi lahko porabili za učence. Saj zato smo menda tu.

Priporočamo vam Didaktino strokovno literaturo:

Ivan Ferbežer, Suzana Težak, Ivanka Korez **Samopodoba nadarjenih otrok**

Knjižica je namenjena staršem in učiteljem, ki želijo mlajšim nadarjenim otrokom pomagati pri oblikovanju samopodobe. Na samopodobo vpliva več dejavnikov tako v družini kakor tudi v odnosu s širšo okolico. Pri nadarjenih otrocih je še posebej problematična, saj se v večini pogledov razlikujejo od svojih vrstnikov.

22x15 cm, 150 strani, 17,90 EUR.

Ivan Ferbežer, Suzana Težak, Ivanka Korez **Nadarjeni otroci**

Avtorji v delu osvetljujejo različne vidike nadarjenosti osnovnošolskih otrok. Pri tem se ne osredotočajo zgolj na prednosti nadarjenosti, ampak tudi na težave, s katerimi se soočamo pri delu z nadarjenimi otroki. Na podlagi svojih bogatih izkušenj so razvili tudi načrt dela z nadarjenimi učenec v slovenskih osnovnih šolah.

22x15 cm, 71 strani, 14,90 EUR.

Vanda Rebolj **E-izobraževanje**

Knjiga Vande Rebolj bo v pomoč učiteljem in drugim strokovnim delavcem, ki uvajajo e-poučevanje in jim nove tehnologije prinašajo nov način dela. Knjiga govori o različnih vlogah učiteljev kot avtorjev e-grafov, tutorjev in scenaristov učne poti. Prikazano je, kako se izvedejo posamezne naloge ali rešijo problemi, najdejo ideje in izzivi.

23,5x16,5 cm, 218 strani, 49,90 EUR

Joca Zurc **Biti najboljši**

Strokovna monografija je posvečena obravnavi šolske uspešnosti na začetku šolanja ter odpira nove poti, kako le-to izboljšati, predvsem na podlagi izsledkov o vlogi gibalne aktivnosti na otrokov čustveni, socialni, kognitivni in telesni ter gibalni razvoj.

23 x16 cm, 375 strani, 19,90 EUR.

Vilijam Ščuka **Šolar na poti do sebe**

Obsežen in pregleden priročnik priznanega zdravnika in psihoterapevta Viljema Ščuke je plod avtorjevih dolgoletnih izkušenj na področju dela z mladimi ter poznavanja gestaltskega pristopa.

23,5x16,5 cm, 412 strani, 29,90 EUR.

Jože Bajzek et al **Odiseja mladih**

Mladi nas silijo, da v sodobni družbi, ki s svojo tehniko posega v najintimnejšo globino človeka, ponovno preverimo vse naše duhovno, politično in družbeno življenje, da ustvarjamo take življenjske pogoje, v katerih ne bo komunikacijske praznine.

23,5x16,5 cm, 216 strani, 39,90 EUR.

Kako izbrati ravnatelja(ico)?

Dušan Merc, ravnatelj OŠ Prule, Ljubljana

Če se od ravnateljev zahteva kakšen odločen korak, kakšen odločen ne komurkoli, je to naivno. Drugače ne more biti. Saj ravnatelj(ce) vendar niso bedaki. Njihova služba zahteva takšen ne, ki je da, in takšen da, ki je tudi ne. Da nihče ne opazi, da nihče ne očita, da nihče ne more biti in ne sme biti razočaran. Ravnatelj se do šolske, politične, didaktične in pedagoške realnosti, ki pritiska nanje, vedejo kakor nespametni starši do razvajenega otroka. Bojijo se maščevalnosti, sitnarjenja, težav, bojijo se tega, da bi se otrok razjezil in jih kaznoval – jim odtegnil tisto, česar nima. Ljubezen.

Zato je za kolektive, svete šol, starše, državo in občino težko natančno povedati, kako izbrati ravnatelja. Težko? Odgovorno? Pomembno? Zabavno?

Najprej: ravnatelj najraje zidamo, dozidavamo telovadnice, razrede, pleskamo, prenavljamo streho in kotlovnico ali kurilnico na šoli – to je cenjeno, to se vidi, to se ve, to je napredek, to je očitno, po tem se meri napredek, po tem se dokazuje razvoj, to vsi razumejo. In kolikor vem, jih poznam, to ravnatelj(ce) tudi najraje počnejo doma.

Kaj pa pedagoško vodenje, pedagoške analize, reševanje konfliktov, zastopanje strokovnih stališč, vodenje kolektiva v kriznih situacijah (ki jih kar po tekočem traku lahko ustvari zakonodaja in pogosto čudaške ideje okolja – občine, staršev, učiteljev, države)? Neprijetno, konfliktno, sitno. Nasprotovati kolektivu, ko je treba, ne ugoditi staršem, zavrniti zahteve občinskih struktur (ki se najbolj natančno rečeno do ravnateljev najpogosteje vedejo kakor srednjeveški gospodarji nad vazali), zavrniti neumne zahteve ministrstva – to so težka posla. To so nevarni tereni, to prežge želodec, to ne da spat. Nevarno je, da ti spodrsne, da padeš na rit, da si nakoplješ sovražnike, da te tožijo (in da te tožarijo, pišejo anonimke, kar je zadnje čase v veliki modi). Zaščititi učenca pred besnim učiteljskim zborom, pred linča željnimi starši sošolcev, vztrajati na strokovnih temeljih, kljub temu da klima celotne slovenske družbe z lahkoto povozi navaden zdrav razum, kaj šele stroko.

Biti ravnatelj(ica), kako nenavaden posel! Za to de-

lovno mesto so obstajala tudi druga, prav tako ustrezna imena: šolski upravitelj, nadučitelj, direktor šole. No, ravnatelj(ica) je nekako bastardno točna označba za človeka, ki mora voditi finance, se pravi biti direktor, biti nekakšen načelnik male upravne enote, ki izdaja državljanom posebno serijo listin, in pedagoški vodja.

Kdo je pravi za to delo? Kako ugotoviti, kdo je pravi. Vsi namreč odločajo. Učiteljsko odločanje: tukaj velja načelo ljudski glas, božji glas. Recimo, da na šoli vlada razposajeno lagodno vzdušje, da se kar precej zamuja, da se v šolah v naravi večinoma zabava (ne bom zapisal drugih možnih anomalij), da so v resnici tudi skregani med seboj, da imajo vsi majhne koristi, ki izvirajo iz dobre volje (šlamparije) nekdanjega ravnatelja (tega lahko niti ni tako malo) – koga si želijo? Vsekakor nekoga, ki nima pojma, ki bo njihov, ki bo dopuščal enako stanje.

Koga si želijo starši? Takšnega, ki je za red in ki bo za otroke naredil vse: kosilo po izbiri, veliko ekskurzij, šol v naravi, veliko tujih jezikov, sami uspešni učenci, državni prvaki itd., takega, ki obljublja vse in dopušča njihov vpliv in moč.

Kakšnega si želi občina? Takšnega, da ne bo delal preveč težav, da ne bo siten, da bo razumel občinsko politiko (po možnosti v manjših občinah občinski svetniki na veliko razpravljajo o šoli, šolski politiki in o krivicah, ki se godijo njihovim otrokom) ...

Kakšnega si želi država oziroma ministrstvo? Njim je skorajda vseeno, le da ne bo preveč težil, da bo mir na njegovem področju, da bo ubogljiv in da bo vestno izpolnjeval vse v okrožnicah zapisano.

Včasih so za mnenje, da si bil ravnatelj, spraševali: mladino, borce, sindikat, partijo in občino. Sedaj so se vsi ljudje pač porazdelili po drugačnih interesih, ravnatelj pa mora biti še vedno dekla vsem. Zato je izbira ravnateljev neverjetno podobna volitvam politikov, ko se mora obljubljeni in zmerno lagati (ali pa se ne zavedati težav, kar je tudi precej pogosto).

In rezultat, kako izbrati ravnatelja ali ravnateljico? No ja, sem pa tja zadetek v črno, pogosto tudi mimo. Ne ve se, kaj je boljše in kaj je prav ter kaj ni prav.

Vse ti bo jasno!

ZBIRKA
Znam za več

RAZLAGE IN VAJE
ZA BOLJŠE OCENE

- angleščina
- matematika
- slovenščina

KMALU TUDI:

- fizika
- kemija

- ✓ izboljšaj učni uspeh
- ✓ pripravi se na preizkuse
- ✓ utrdi naučeno
- ✓ uči se lažje in hitreje
- ✓ pridobi nova znanja
- ✓ nauči se brez inštrukcij

Že od 4,85 EUR

www.znamzavec.si | 080 19 22

DR. IVAN FERBEŽER

Inštitut za mediacijo Concordia

Marina Žlender

Ste uveljavljeni strokovnjak za nadarjene otroke ne le na Slovenskem, marveč v mednarodnem področju. Kako svoje delovanje in poslanstvo vidite Vi sami?

Skoraj vsa moja delovna kariera je bila usodno povezana s problematiko najprej nadarjenih učencev, kasneje pa z interdisciplinarno znanostjo o nadarjenosti. Že takoj v pričetku svoje poklicne poti sem se kot šolski psiholog, leta 1969, na Osnovni šoli Franc Rozman Stane v Mariboru, v skupini šolske pedagoginje in socialne delavke (prvi tim šolske svetovalne službe v Sloveniji) že srečal s skrivnostno, a zelo privlačno uganko nadarjenih učencev. Takrat sem se najprej oziral po domači strokovni literaturi, vendar si razen nekaj besedil avtorjev Svetine, Jelenca, Makaroviča in Kogejja nisem mogel dovolj pomagati pri vsakodnevnih praktičnih dilemah, najprej identifikacije, kasneje edukacije in končno koncepcije nadarjenosti.

Nato sem se oziral dalje po Jugoslaviji, kjer sem našel na področju preučevanja nadarjenosti avtoritete, kot so bili Furlan v Zagrebu, Ivezić v Puli, Džordževićeva v Beogradu, Majić v Petnici in Koren v Sisku. Le-ti so bilo že uveljavljeni, za seboj so imeli teoretične in praktične strokovne izkušnje, strokovna besedila in tudi že kakšno knjigo. Nekatere od zgoraj omenjenih sem tudi obiskal in se od njih učil tako rekoč iz prve roke. Najbolj sistematično so tedaj delali na problematiki nadarjenosti Zavodi za zaposlovanje z oddelki za poklicno usmerjanje.

Približno proti sredini sedemdesetih let sem se v uvajanju šolskega svetovalnega dela in glede skrbi za talente tudi s spodbudo dr. Franca Pedička začel ozirati po evropski in ameriški strokovni literaturi. Tedaj sem se hkrati včlanil

v evropsko, nemško in svetovno asociacijo za nadarjene, kar je pomenilo celo petdesetletno prehitevanje našega tedanjega stanja na tem področju.

Na osnovi šolsko-psiholoških izkušenj pri delu z nadarjenimi na osnovni šoli sem začel pisati o tem leta 1969, najprej krajše članke za javnost in za starše v dnevnem časopisju, v reviji *Otrok in družina*, v *Delu in Dialogih*. Za tem pa sem objavljal že tudi poglobljene deskriptivne raziskave v znanstveni literaturi in leta 1970 sem napisal v *Sodobni pedagogiki* prvo znanstveno razpravo z naslovom *Nadarjen otrok*. Še danes hranim strokovne pripombe o tem članku s strani uredniškega odbora, ki so ga predstavljale vrhunske znanstvene in tudi politične avtoritete v vzgoji in izobraževanju. Kot bo povedano kasneje, politično čas še ni bil naklonjen razvijanju nadarjenih učencev.

Polagoma sem se aktivno, z referati začel udeleževati strokovnih in znanstvenih simpozijev ter konferenc, najprej doma, za tem pa v širšem evropskem in svetovnem prostoru. Tako sem znanstvena spoznanja o nadarjenih otrocih poglobljal, razširjal in jih soočal s šolsko svetovalno prakso, v kateri sem delal. Nato sem po desetletnem pripravljanju leta 1986 magistriral na Oddelku za pedagogiko Filozofske fakultete v Ljubljani pod mentorstvom dr. Barice Marentič Požarnik, s populacijsko empirično raziskavo o vseh slovenskih akceleriranih učencih v osnovni šoli. In leta 1992 sem doktoriral na Vseučilišču v Zagrebu na Oddelku za psihologijo Filozofske fakultete z raziskavo *Veljavnost in zanesljivost ocen učiteljev pri odkrivanju in spremljanju nadarjenih učencev*. Odkril sem nekaj, na kar je dr. Renzulli v Cincinatuju, v ZDA že dolgo opozarjal,

namreč da so ocene učiteljev pri odkrivanju talentov lahko enakovreden identifikacijski vir testom in objektivnim instrumentom. Še posebej sem bil s to temo deležen pozornosti (in pomoči dr. Furlana in dr. Kolesarića) v Zagrebu, saj je takrat to bil psihometrični center Jugoslavije in celo Evrope.

Vendar sem se že v začetku leta 1970 tako rekoč vsakodnevno začel srečavati z dvema blokadama v oblikovanju pozitivnega odnosa do nadarjenih učencev in nadarjenosti nasploh:

- globoka zasidranost predsodkov o nadarjenih otrocih, ki so domovali med starši, v splošni javnosti, žal pa po zaslugi pedagoških kadrovske šole tudi med učitelji. O nadarjenih učencih se je govorilo bolj potih, z nezaupanjem, mislilo pa na čudake, osamljene, zgodaj zrele – zgodaj »gnile«, telesno nerazvite, čudaške, nekomunikativne in za okolje neprijetne. Skoraj kot vrsta psihološke in socialne patologije;
- politična hipoteka zastarelega komunističnega ideološkega pritiska kolektizma in egalitarizma ter revolucionarnega antiintelektualizma in obsojanja pedagoške skrbi za nadarjene kot vrsto » elitizma«.

Splošne družbene razmere, posebej pa šolska atmosfera, niso bile naklonjene edukaciji, še manj pa identifikaciji nadarjenih učencev. Posledično smo vsi, kakor koli delujoči na tem področju, dobili »spremembo«. Kolega psihologa Pavla Kogejca pa so celo delovno, politično in življenjsko zlomili.

Žal sem se z omenjenimi blokadami srečeval deloma v šolski svetovalni praksi najprej med učitelji, kasneje pa tudi na pedagoški kadrovske šoli. Ilustrativno se v tej zvezi spomnim dveh, danes težko razumljivih dogodkov.

Prvi se je pripetil v okviru organizacije in strokovne izvedbe šolske akceleracije nekega nadarjenega učenca Borisa, na osnovni šoli konec šestdesetih let. Ne le jaz, cel tim šolske svetovalne službe z razredničarko je bil deležen posebnih obiskov svetovalcev Zavoda za šolstvo (po domače - inšpekcije) in novinarjev mariborskega Večera. K sreči je bil v okviru te pedagoške novosti ravnatelj na naši strani tudi zaradi naveze z dr. Francom Pedičkom s Pedagoškega instituta v Ljubljani. Hkrati z uvajanjem šolskih svetovalnih služb v naš šolski sistem so potekale nekatere povsem nove strokovne aktivnosti. Kot že rečeno, sem kasneje z večletnim študijem in magisterijem šolsko akceleracijo na populacijski raziskavi temeljito preučil in več let predstavljal strokovni in poljudni javnosti.

Drugi doživljaj se je pripetil na pedagoški kadrovske šoli, kjer sem proti koncu sedemdesetih let prejšnjega stoletja z intenzivno motivacijo raziskovanja nadarjenosti na veliko naročal tujo, zlasti ameriško strokovno literaturo s

področja nadarjenosti. Tedaj so ideološko preizkušeni in potrjeni stari kadri hodili k vodji knjižnice in mu prigovarjali, naj ne naroča teh mojih predlaganih knjig za področje, ki je bilo sicer pod političnim sumom »elitizma«. In to kljub dejstvu, da je hitro za tem celo slovenska partija organizirala posvetovanje o ustvarjalnosti v Ljubljani. Vodja knjižnice je, kljub temu da je doktoriral v Sovjetski zvezi, s trdno hrbtenico omenjeno strokovno literaturo vseeno pridno naročal za potrebe študentov. In le-ta se uporablja še danes, kljub temu da je še vedno večji interes pri študentih kakor pri učiteljih.

Ko se oziram nazaj, težko razumem, da se je na moji omenjeni trnovi poti nabralo 350 bibliografskih enot z osmimi knjigami s področja nadarjenosti. Če izpustim objavljene članke, empirične in deskriptivne raziskave ter študije, lahko danes ugotovim, da sem največ pridobil in tudi dal na domačih, evropskih in svetovnih srečanjih, konferencah ter simpozijih.

Nekatere simpozijske aktivnosti doma:

- Sarajevo (1981); Predlogi za strokovno izpopolnitev šolske akceleracije v Jugoslovanskih osnovnih šolah.
- Sarajevo (1981); Osebnostna in socialna prilagoditev nadarjenih otrok.
- Beograd (1986); adarjeni otroci danes.
- Reka (1989); Starši in študij akceleriranih otrok.
- Zagreb (1993); Vzgojitelji identificirajo predšolske nadarjene otroke.
- Zagreb (1996); Zgodovina obravnave nadarjenih otrok v slovenskih pedagoških revijah.
- Zadar (1998); Socialno emocionalna ranljivost mlajših nadarjenih otrok.
- Opatija (1999); Nova koncepcija talenta v likovni umetnosti.
- Osijek (2002); Razvojno prilagojene prakse izobraževanja mlajših nadarjenih otrok.
- Vršac (2002); Novi trendi v raziskovanju samopodobe nadarjenih otrok.
- Opatija (2003); Edukacijski program MISC za mlajše nadarjene otroke.
- Vršac (2003); Primer sodobnih delavnic za razvijanje nadarjenih otrok v vrtcih.
- Užice (2003); Bankoška deklaracija o nadarjenih in talentiranih.
- Barcelona (2003); Refleksija vzgojiteljev predšolskih otrok o evalvaciji izobraževalnih programov za mlajše nadarjene otroke.
- Zadar (2004); Dabrovski teorija pozitivne dezintegracije, nekatere implikacije za učitelje nadarjenih učencev.
- Pula (2004); dejavniki storitev nadarjenih učencev.
- Vršac (2004); Poučevanje samousmerjevalnega učenja,

- prioriteta za nadarjene in talentirane.
- Vršac, Temišvar (2005); Avstralski odgovori na vprašanje ali morajo biti učitelji za nadarjene tudi nadarjeni.
- Novi Sad (2005); Uresničevanje učnih potreb mlajših nadarjenih otrok.
- Zadar (2006); Psihološka prilagoditev nadarjenih učencev.
- Vršac, Temišvar (2006); Kurikulum za izobraževanje mlajših nadarjenih otrok v regiji Emilja, v Italiji.
- Vršac (2007); Nekatere zlorabe teorije in metodologije razumevanja nadarjenosti v Sloveniji.
- Vršac (2008); Ocenjevalna lestvica staršev za odkrivanje potencialnih talentov.

Nekatere simpozijske aktivnosti v tujini:

- Hague (1992); Stališča vzgojiteljev o programih za mlajše nadarjene otroke.
- Nijmegen (1994); Cilji učiteljevega opazovanja nadarjenih učencev v Sloveniji.
- Hong Kong (1995); Veljavnost in zanesljivost ocen učiteljev v identifikaciji in sledenju nadarjenih učencev.
- Dunaj (1996); Stališča učiteljev o programih za kulturno prikrajšane nadarjene otroke.
- Porto (1996); načrtovanje izobraževalnih programov za kulturno prikrajšane nadarjene otroke.
- Seattle (1997); Primerjava stališč učiteljev o programih za kulturno prikrajšane nadarjene otroke.
- Brazilija (1998); Vzroki učnih neuspehov kulturno prikrajšanih nadarjenih učencev.
- Istanbul (1999); Nadarjeni otroci v Sloveniji med teorijo in prakso.
- Pecs (1999); Stereotipi o nadarjenosti
- Brisbane (2000); Perfekcionizem nadarjenih učencev.
- Adelaide (2002); Vzgojitelji predšolskih otrok ocenjujejo emocionalne karakteristike mlajših nadarjenih otrok.
- Bangkok (2003); Refleksija osnovno šolskih učiteljev pri evalvaciji izobraževalnih programov za nadarjene učence.
- Barcelona (2004); Refleksija vzgojiteljev predšolskih otrok o evalvaciji izobraževalnih programov za mlajše nadarjene otroke.
- Pariz (2005); Stališča učiteljev o izobraževanju nadarjenih učencev v Waldorfskih šolah.
- Warwick (2007); Doživljanje zavisti pri nadarjenih učencih.
- Praga (2008); Šolsko svetovanje staršem nadarjenih otrok.

doživite svoj COLORGASM

bizhub C200

barvni mfp

mrežno tiskanje, mrežno skeniranje, kopiranje
izpisovanje na format A5 do A3+
uporaba papirja gramature do 256 g
hitrost BARVNO 20 A4/min - 10 A3/min
hitrost ÈB 20 A4/min - 10 A3/min
avtomatsko dvo-stransko kopiranje/tiskanje

samo **1.999 €** + ddv

redna cena:
2.440 € + ddv

KONICA MINOLTA

KONICA MINOLTA SLOVENIJA, d.o.o.
Vodovodna c. 101, 1000 Ljubljana
T: 01 568 05 00

PE MARIBOR
Cesta k Tamu 6, 2000 Maribor
T: 02 320 53 67

www.konicaminolta.si
info@konicaminolta.si

bizhub 163 + mrežna kartica

èb mfp

mrežno tiskanje, mrežno skeniranje, kopiranje
izpisovanje na format A5 do A3
uporaba papirja gramature do 160 g
hitrost ÈB 16 A4/min - 7 A3/min

samo **649 €** + ddv

redna cena:
829 € + ddv

Pri podpisu S+M vzdrževalne pogodbe vam v naslednjem letu od datuma podpisa pogodbe **podarimo:**

→ pri nakupu **bizhub C200** 12.000 A4 BARVNIH in 6.000 A4 ÈB izpisov

→ pri nakupu **bizhub C163** 6.000 A4 ÈB izpisov

Akcijska ponudba velja do 15.04. 2009 ali odprodaje akcijskih zalog!

Sestavni deli samopodobe

(Odlomek iz knjige Samopodoba mlajših nadarjenih otrok)

Ivanka Korez

Ko otroci odrastejo in pridobijo več izkušenj, se začne razvijati in razširjati njihova notranja slika kot slika posebnežev. Notranja slika vsakega otroka je sestavljena iz petih enakih delov: varnosti, individualnosti, prilagajanja, poslanstva in sposobnosti. Ko otrok izkusi vse sestavne dele, se pri njem začne razvijati lastno vrednotenje. To je samopodoba. Osebo z močno samopodobo lahko primerjamo s polno vrečo, do roba napolnjeno s pozitivnimi podobami vsakega od petih sestavnih delov. Kadar kakšen sestavni del manjka, je vreča ohlapna in ne more stati pokonci.

Varnost je občutek poznavanja in obvladovanja mej, pričakovanj, zaupanje v posameznika in različne situacije. Varnost je temelj, na katerem se gradijo drugi deli samopodobe.

Individualnost je občutek posameznika, ki vključuje pridobivanje znanja o samem sebi, vsebuje resničen osebni opis glede na funkcijo, lastnosti in psihične značilnosti. Otrok z močno individualnostjo sprejem samega sebe, je sebičen ter občuti vrednost in ustreznost pohvale. Otrok s šibkim smislom za sebičnost ne sprejema samega sebe.

Prilagajanje je občutek sorodnosti, pomembnosti v skupnosti. Prav tako pomeni občutek potrditve in spoštovanja drugih ljudi. Otrok z močnim občutkom prilagajanja lahko v skupnosti uresničuje svoje potrebe, otrok z nizko sposobnostjo prilagajanja pa se umakne in se počuti odtujenega.

Poslanstvo je občutek cilja in motivacije za življenje. Posameznik se trudi doseči cilj in je pripravljen prevzeti odgovornost za posledice svojih odločitev. Otrok z močnim smislom za življenjski cilj prevzame pobudo in si ga na različne načine prizadeva doseči. Otrok s šibkim smislom za življenjski cilj ne prevzame odgovornosti za svoja dejanja in ne išče drugih poti za rešitev problema.

Sposobnost je občutek uspeha in nadarjenosti v stvareh, ki se tretirajo kot pomembne in koristne. Posameznik se zaveda moči in zmožnosti sprejeti slabosti. Otrok z občutkom sposobnosti je pripravljen svoje ideje in mnenja deliti z drugimi. Otroci brez občutka sposobnosti dojemajo same sebe kot neuspešne, niso pripravljeni tvegati, ne čutijo se dovolj sposobne in se bojijo poraza.

Kdo so nadarjeni?

(Odlomkl iz knjige Nadarjeni otroci)

Suzana Težak

Dolga stoletja so si nadarjenost razlagali kot dar neba, kot nadčloveško inspiracijo. Pred dobrimi sto leti so jo začeli znanstveno raziskovati in nastalo je veliko definicij, ki vsaka zase poudarja kak drug vidik nadarjenosti. Včasih je pomenilo »biti nadarjen, da se je otrok uvrstil v zgornjih pet odstotkov populacije pri splošnih inteligentnostnih testih. Danes pa vemo, da je nadarjenost

mного več kot le višina IQ testa, zato so novejšje definicije veliko širše. Po teh definicijah so nadarjeni in talentirani tisti otroci in mladostniki, ki imajo izredne sposobnosti ali potencialne, da prikažejo svoje dosežke na različnih področjih v primerjavi s svojimi vrstniki. Pri teh otrocih ali mladini je moč zaznati visoke zmožnosti dokazovanja na področjih inteligence, kreativnosti ali umetnosti oz. na vseh področjih človeških prizadevanj. Imajo izjemno visoko razvite voditeljske sposobnosti ali pa izstopajo na posebnih učnih področjih. Poleg rednega šolskega programa potrebujejo posebej prilagojene aktivnosti in programe znotraj in izven šole. Nadpovprečne zmožnosti so prisotne pri otrocih in mladostnikih iz vseh kulturnih skupin, iz vseh ekonomskih

razredov in vseh področij človeškega prizadevanja. Nadarjene najdemo tudi med socialno ali kulturno prikrajšanimi, telesno oviranimi, učno neuspešnimi ter učenci s težavami v socialnem prilagajanju. Nekateri besede »nadarjen« ne uporabljajo ali se ji izogibajo. Menijo, da je elitistična – da definira določeno skupino kot boljšo od vseh ostalih. Skrbi jih, da je neprimerna

v odnosu do otrok, ki nimajo nadpovprečnih talentov ali sposobnosti. Na drugi strani pa mnogi uporabljajo besedo »nadarjen«, ker je direktna in jasna. Če je bistvo podpirati nadarjene otroke, zakaj jih ne bi poimenovali nadarjeni? In hkrati razjasnili, da biti nadarjen ni nič slabega?

Boleče je, ko se otroci z nadpovprečnimi sposobnostmi počutijo krive in pogosto skrivajo svoje talente, da bi se lažje vključili v družbo.

SPODBUDNA DRUŽINSKA VZGOJA

Pri intervjujih s starši nadarjenih otrok ugotavljamo, da otroke pogosto vzgajajo velikopotezno in svobodno, manj strogo in avtoritarno. Starši svoje otroke spodbujajo k odgovornosti, jih navdušujejo za učenje nasploh in znajo prisluhniti osnovnim psihološkim in socialnim

potrebam otroka po: varnosti, ljubezni, igri, prostem času, druženju, raziskovanju novih dejavnosti in možnosti, da sami odločajo o nekaterih stvareh v procesu odraščanja. Seveda je pri tem pomembno upoštevati posebnosti vsakega otroka, okoliščine in razvojno stopnjo otroka.

»Veliko težje je presojeti o sebi, kot soditi drugim.«

Antoine de Saint Exupery

Nadarjenim otrokom in mladostnikom bomo najbolj pomagali, če jih bomo vodili skozi proces samovrednotenja in samousmerjanja, da bodo lahko razvili odgovorno, učinkovito osebnost. Starši smo prvi svetovalci otroku,

zato jemljimo svojega otroka resno, poslušajmo ga, razpravljajmo z njim o njegovih rezultatih, vendar ga ne prekinjajmo in ničesar, kar nam pripoveduje, ne razvrednotimo. Argumentirano utemeljujmo svoje odločitve in prepovedi.

BREZMEJNA RADOVEDNOST, USTVARJALNOST IN ŽIVAHNOST

Pri nadarjenem otroku pogosteje opažamo še naslednje vedenjske značilnosti:

- starše zasipa in preseneti z nenavadnimi vprašanji;
- za svojo starost je izredno samostojen in samoiniciativen;
- ima dober spomin, se hitro in zlahka uči;
- je nenavadno spreten v konstrukcijskih igrarh;
- preseneča z izvirnimi idejami, predlogi, načrti, rešitvami;
- koncentrirano se ukvarja s stvarmi, ki ga zanimajo;
- potrebuje malo spanja;
- kaže posebno izrazno moč pri ustvarjalnih zaposlitvah pripravi scene, pri plesu, petju, igri, slikanju;

- družijo se s starejšimi otroki in rad razpravlja z odraslimi;
- organizira in vodi dejavnosti, v katere pritegne druge otroke;
- pri delu je vztrajen in ga želi dokončati;
- je občutljiv in pozoren do drugih;
- razmišlja logično in išče smiselnost;
- odprt je za nove, komične, norčave ideje;
- rad ima strukturirane dejavnosti;
- hitro uvidi bistvo problema in veljavne posplošitve.

Osnovna pravica vsakega otroka je, da napreduje tako hitro in tako daleč, kot zmore, da bi lahko uresničil svoje želje, potrebe in interese. Nadarjeni otroci imajo posebne potrebe, zato potrebujejo našo spodbudo in pomoč, da jih lahko uresničijo. Do otrok bodimo pozorni, spoštljivi, posredujmo jim življenjski smisel, da se bodo lahko sami usmerjali in samouresničevali.

Če otrokom ne izkažemo pozornosti, spoštovanja in življenjskega smisla, nastane dolgočasje, praznina, ki se žal pogosto sprevrže v motene in moteče življenjske vožnje.

Dolgoletna tradicija izvajana programa šole v naravi

TERME ČATEŽ

365
dni v
letu

Pestra ponudba po izjemno ugodnih cenah:

- kohanje v notranjih in zunanjih bazenih na Termalni rivieri v Čatežu s številnimi atrakcijami: tobogani, proga za deskanje, bazena z valovi, gusarska ladja, gusarski otok, zabavišni park, ... - OZ. v Aquaparku hotela Žusterna v Kopru
- prostor za vodene aktivnosti
- možnosti izletov v slikovito okolico
- pester animacijski program

Dodatne informacije:

ga. Tatjana Pohar, tel.: 07/ 49 36 728, tatjana.pohar@terme-catez.si
tel.: 07/49 36 700, 07/49 35 000, info@terme-catez.si, www.terme-catez.si

TERME ČATEŽ

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad za regionalni razvoj

Posebne potrebe nadarjenih otrok

Ivan Ferbežer

Ideal domačih, še bolj pa tujih šol je praktično uresničiti diferenciacijo izobraževanja, ki temelji na individualizaciji poučevanja in učenja. Ta cilj se prilagaja svojstvenim potrebam vsakega otroka. Načrtovanje vzgojno-izobraževalnega programa, ki bo zadovoljil potrebe nadarjenih in talentiranih otrok, je nujno predvsem iz dveh razlogov:

- zaradi razumevanja njihovih osebnostnih značilnosti, iz katerih izhajajo oblikovalna prizadevanja za optimalni razvoj njihovih potencialov in
- zaradi poznavanja njihovih razvojnih vozlov, ki jih je tako mogoče preprečevati ali reševati z razumevanjem.

SVOJSTVENI PROBLEMI NADARJENIH OTROK

Nadarjeni otroci so identificirani na osnovi posebnih zmožnosti na nekaterih področjih sposobnosti ali dosežkov. Ravno ta neobičajna kvaliteta ali področje talenta sta tista, po katerih se razlikujejo od drugih otrok.

Ključ do razumevanja nadarjenosti leži v dobrem poznavanju neobičajnega vedenja nadarjenih – posebne ustvarjalnosti, glasbenih talentov, voditeljskih kvalitet, športnih talentov in visoke sposobnosti intelektualnega razsojanja. »Biti nadarjen« pomeni biti drugačen od drugih z ozirom na kvaliteten razvoj določenega področja talenta. Mogoče je, da je ravno ta drugačnost, ki je svojstvena naravi nadarjenosti, tista, ki povzroči, da se nadarjeni otroci srečajo z določenimi težavami, posebno v socio-emocionalnem razvoju. Omenjene razlike lahko povzročijo med drugim večjo občutljivost za reševanje problemov z drugimi otroki, za stališča do predsodkov o nadarjenosti, za nerealna pričakovanja glede njihovega vedenja, večjo občutljivost za storilnostne pritiske, pritiske za prilagajanje, za stalne pohvale, graje in težave v navezovanju prijateljskih odnosov. Višji je nivo nadarjenosti, večja je razlika od povprečja in z več problemi ter psihološkimi pritiski se lahko sreča nadarjen otrok. Otroci, ki imajo inteligentnostni količnik 70 in manj, lahko doživljajo mnoge prilagoditvene probleme v običajnem življenju. Zaradi tega potrebujejo veliko pomoči in podpore. Tudi nadarjeni otroci z inteli-

gentnostnim količnikom 130 in več lahko imajo težave v prilagajanju povprečju, ker se od večine otrok, s katerimi komunicirajo, precej razlikujejo na mnogo različnih načinov. Bolj se razvoj razlikuje od povprečja, večje je razhajanje in večji so problemi. Pomembno spoznanje, ki se ga morajo nadarjeni učenci naučiti v prilagajanju običajnim otrokom, je, da ne morejo pričakovati, da jih bo večina razumela in se jim prilagodila.

Poudarek je torej na tem, da nadarjenim otrokom pomagamo razumeti, kaj je pri njih drugačnega, kar povzroča probleme v medosebnih odnosih. Odrasli moramo biti dovolj razumevajoči, sposobni prepoznati nadarjene otroke in jim pomagati razumeti vzroke težav. Pri tem je pomembno, da razumemo, kako se ti problemi razvijajo v specifične potrebe, ki jih moramo zadovoljiti v vzgojnih in izobraževalnih prizadevanjih. Napačno bi bilo govoriti in posploševati, da imajo vsi nadarjeni otroci razvojne probleme. Večina nadarjenih otrok samoiniciativno najde učinkovite načine soočanja z različnimi razvojnimi problemi z minimalnimi negativnimi

posledicami. Najti je mogoče mnoge študije, ki kažejo, da se nadarjeni otroci dobro prilagajajo, da so zdravi in imajo pozitivno samopodobo. Za razumevanje možnih področjih čustvene ranljivosti in stresov morajo odrasli pomagati pri oblikovanju nadarjenega otroka v smeri samospoznavanja, samorazumevanja in zdravih medsebojnih odnosov. Oblikovanje zdravih medosebnih odnosov pomeni, da je nadarjen otrok psihološko dobro prilagojen, »mentalno zdrav«. Po avtorju Thomasu se zdrava psihološka prilagoditev razvije, ko je otrok sposoben zadovoljiti lastne potrebe brez daljših odlaganj ali negativnih prepletanj s potrebami drugih otrok.

Definicija mentalnega zdravja izhaja iz prepričanja, da nadarjen otrok izkusi dve vrsti pritiskov. Eno so notranje potrebe in osebne želje otroka, drugo pa zahteve in odgovori okolja, v katerem živi.

Za dobro mentalno prilagoditev mora najti poti, da bi zadovoljil notranje potrebe in zunanje okoliščine. Slabo prilagojeni so tisti nadarjeni otroci, ki trpijo za bojznejšo in napetostjo, ki izhajata iz konflikta med osebnimi potrebami in potrebami okolja.

Vzroki učne neuspešnosti nadarjenih otrok

Ivanka Korez

Predmet preučevanja je otrok, katerega šolski uspeh je nižji kot je bilo pričakovano glede na rezultate testov dosežkov, testov inteligentnosti in prejšnjega učnega uspeha. Starši in učitelji se vse bolj obračajo na šolske svetovalne službe, da bi dobili pojasnila in slišali obrazložitev vzrokov slabega učnega uspeha. Zakaj ima nadarjen otrok tako slabe šolske ocene? Zakaj nadarjen otrok ne sodeluje v razrednem učnem dogajanju?

ŠOLA IN NEUSPEŠNI NADARJENI UČENCI

Motivacija

Vprašanje motivacije se nanaša na notranje faktorje, ki določajo ali vsaj vplivajo na učenje in vedenje. Uspešno osvajanje znanja se ne realizira kar z obiskovanjem šole, ampak je potrebno, da se učenec nečesa hoče naučiti, da uporablja svoje moči in sposobnosti za doseg tega cilja.

Motivacija je torej pogoj, ki omogoča, da se začne, nadaljuje in konča zadana naloga. V svojem osnovnem pomenu je motivacija primarna potreba v vseh fazah znanja. V osnovni šoli so otroci še premladi, da bi doumeli, da je znanje pomemben cilj, ki se visoko spoštuje tudi v družbi.

Pedagoška klima v razredu

Pomembno vlogo pri boljšem in primernejšem učnem delu nadarjenih otrok ima tudi splošna pedagoška klima v razredu, v kateri poteka komunikacija: verbalna in neverbalna, formalna in neformalna, namerna in nenamerna. Z vzpostavljanjem ugodne pedagoške klime v razredu se lahko gradijo pogoji za pozitivno samopodobo in za povečano motivacijo učno neuspešnih nadarjenih otrok. Taki otroci potrebujejo učitelja, ki je zmožen uvida v njihove interese, sposobnosti in težnje. Ti otroci velikokrat ne ču-

tijo pripadnosti in sprejetosti v razredu, se ne vključijo v skupino in z njo ne vzpostavijo sodelovalnega vzdušja. Nekateri nadarjeni otroci zaradi avtoritarnih odnosov v razredu in v šoli svoje nadarjenosti ne pokažejo zaradi tega, ker se želijo izogniti tekmovalnosti ali nesprejetosti s strani vrstnikov.

Otrok se dolgočasi

Nadarjen otrok, ki je v šoli uvrščen v običajne povprečne zahtevne razrede, se polagoma odreče učno izzivalnim aktivnostim. V razredu ne izve ničesar novega, zato ne kaže zanimanja kljub doseženim visokim rezultatom pri ocenjevanju in na testih znanja. Učno neuspešen nadarjen otrok se upira dolgočasju. Če naloga ni zahtevna, mu ne predstavlja izziva in mu ne prinese nobenega zadovoljstva. Želi si učitelja in razreda, ki ga bo oskrbel z novimi znanji, novimi spretnostmi in zahtevnejšim učenjem.

Kako pomagati otroku do boljšega učnega uspeha

Ali je za izjemno nadarjenega otroka sploh pomembno, da dosega bleščeče učne rezultate?

Odlično spričevalo pogosto terja veliko učenja na pamet in odgovore, ki so prilagojeni zahtevam učiteljev in potrebam povprečnih učencev. Vse to pa je za nadarjenega otroka naporno. Spodbujati k učenju nadarjenega otroka, ki ima slab učni uspeh in slabo šolsko izkušnjo, ni lahko. Zato potrebuje notranjo motivacijo in smiselno izkušnjsko učenje.

Vsak otrok je edinstven in najboljša rešitev, da se odpravijo različni vzroki neuspešnosti, je individualno delo s posameznikom v smislu teorije individualiziranih programov.

Naloga šole

Če je učni načrt fleksibilen in omogoča individualne razlike v razvoju, ki temeljijo na otrokovih interesih, po-

tem bo učno neuspešen nadarjen otrok razvil iniciativo pri šolskem, posebej pa izvenšolskem delu. Nadarjeni učenci imajo potrebo po zahtevnejših učnih izzivih, zato jim moramo omogočiti samostojno delo in delo v skupini. Naloga učitelja je, da otroka učno in socialno motivira in mu da vedeti, da pripada razredu, ter poskrbi za vključitev otroka med ostale. Učno neuspešni nadarjeni otroci morajo svojo šolsko aktivnost razvijati v zdravem in prijetnem ambientu, ki je dobro opremljen in primeren za možne osebne ali skupne iniciative. Pri roki morajo imeti različna sredstva, učila in literaturo, ki jim omogočajo pripravo gradiv in reševanje nalog ter jim dajejo možnost, da poiščejo lastne poti reševanja problemov.

Učitelj naj nadarjene otroke uči različnih, učinkovitejših tehnik učenja, razvijanje delovnih navad in odpravljanje posebnih razvad. Potrebno je poskrbeti za okrepitev otrokovega zaupanja vase z vzpodbudo in pohvalo.

Načrt dela z nadarjenimi učenci v slovenskih osnovnih šolah

Koordinator dela z nadarjenimi v osnovni šoli je ponavadi šolski psiholog. Zadovoljitev razvojnih potreb nadarjenih učencev je v skladu z Zakonom o osnovni šoli v 12. členu 3. odstavka sestavni del celotnega programa šole in jo tako zajema letni delovni načrt šole. Celotno aktivnost vodi koordinator (šolski psiholog) v sodelovanju s svetovalno službo, ravnateljem, razredniki, učitelji, starši in nadarjenimi učenci.

Definicijsko nadarjenost, na kateri temelji celotna skrb za nadarjene in talentirane, vsebuje kognitivno in konativno stran osebnosti, visoke učne dosežke, potencialne na ustvarjalnem, učnem, vodstvenem in umetniškem, psihomotoričnem področju, posebej pa skozi aktivnost izraženo motivacijo in interese. V nekoliko večji meri upoštevamo v zadnjem času socialno-čustveno in moralno komponento nadarjenosti. Najprej šolska svetovalna služba skupaj z razredniki tretjih in sedmih razredov evidentira kandidate za uvrščanje v kategorijo nadarjenih na osnovi šestih kriterijev:

- odličnega učnega uspeha;
- izjemnih dosežkov;
- mnenja učiteljev;
- dosežkov na tekmovanjih;
- hobijev;
- mnenja šolske svetovalne službe.

Naslednji korak je identifikacija nadarjenih na osnovi zgoraj omenjenega identificiranja nadarjenih s tremi merskimi sredstvi:

- z ocenjevalno lestvico učiteljev celotnega razrednega učiteljskega zbora, ki zajema:
 - splošno intelektualno področje učno področje,
 - ustvarjalno področje,
 - voditeljsko področje,
 - umetniško področje,
 - psihomotorično področje;

s psihološkim testom - Ravenove progresivne matrice;
s psihološkim testom - Torranceov test ustvarjalnosti.

V vseh fazah študija nadarjenih otrok se pridobivajo pisno soglasje in mnenje staršev ter ob koncu diagnosticirana profilna dopolnitev posameznega učenca. Vsa dobljena spoznanja študija nadarjenih otrok na sestanku potrdi razredni učiteljski zbor za vsakega nadarjenega učenca posebej. Nato razrednik s sodelovanjem šolske svetovalne službe, učiteljev in mentorjev v šoli in izven nje sestavi, razredni učiteljski zbor pa potrdi individualizirane programe za nadarjene učence v šolskem in izvenšolskem kurikulumu. Kot ena od oblik dela s talenti je organiziran »klub nadarjenih« s programom, ki je usmerjen v spoznavno in osebnostno osamosvajanje.

Šola vodi vseskozi dosje o nadarjenem učencu in spremlja njegov razvoj. Večje pozornosti so razpoznavno in oblikovalno deležni tudi nadarjeni učenci s posebnimi razvojnimi vozli, na primer učno manj uspešni nadarjeni učenci.

Ob koncu šolskega leta razredni učiteljski zbor pregleda delovanje individualiziranih programov za nadarjene učence in predlaga dopolnitve, oziroma nadaljevanje začetega.

Povzeto po konceptu Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli, ZRSS, maj 2000.

Vir:

- Ferbežer, I.; Korez, I.; Težak, S. (2008), Nadarjeni otroci, Didakta, Radovljica.
Ferbežer, I.; Korez, I.; Težak, S. (2008), Samopodoba mlajših nadarjenih otrok, Didakta, Radovljica.

Šole – partnerji v prihodnosti

Lidija Pelcl Mes, koordinatorica projekta

V šolskem letu 2008/09 se je naša šola vključila v triletni mednarodni projekt Šole – partnerji v prihodnosti, ki poteka na pobudo Nemškega zunanjega ministrstva v sodelovanju z Goethe inštitutom Ljubljana. Cilj programa je vzpostaviti mrežo 1000 partnerski šol po svetu, katerih učenci naj bi bili deležni najboljšega možnega izobraževanja. Pri tem bo velika pozornost namenjena pouku tujih jezikov, predvsem nemškega jezika. 500 šol bo izbranih v okviru Goethe inštituta.

Goethe inštitut podpira šole, ki so pod njegovim okriljem, pri uvajanju nemščine kot šolskega predmeta. Učiteljem ponuja metodično-didaktično dodatna izobraževanja in tečaje jezika ter opremlja šole z modernim multimedijsko uporabnimi učnimi gradivi, učili in materiali o deželoznanstvu. Razen tega Goethe inštitut v okviru iniciative pošilja po svetu svetovalce za poučevanje kot podporo partnerskim šolam.

CILJI IN NAMEN PROJEKTA:

- podpis pogodbe in seznanitev staršev ter javnosti o poteku projekta;
- vključitev v mrežo 1000 šol po vsem svetu;
- dvigniti zanimanje učencev, staršev in učiteljev za nemščino in jo popularizirati;
- navezati stike s partnerskimi šolami iz držav, ki so vključene v projekt;
- s pomočjo Goethe inštituta opremiti učilnico za sodobni pouk nemškega jezika;
- izobraževanja za učitelje nemškega jezika;
- tečaji nemščine za učenke in učence (Jugendkurse).

Program pod okriljem Goethe inštituta in v sodelovanju z ekspertom za nemški jezik ter vodstvom šole izvajamo učiteljice nemščine, ki smo vključene v projekt.

AKTIVNOSTI:

- 3 učenci naše šole (Katja Horvat, Izabela Baša Perša in Jan Peterka) so se avgusta 2008 udeležili **3-tedenske poletne šole** v Marquartsteinu v Nemčiji v bližini Münchna.
- **25. septembra 2008** smo na 1. skupnem roditeljskem sestanku slavnostno **podpisali pogodbo** o sodelovanju pri projektu. Ob tej priložnosti so nas obiskali g. Abad Naumann z Goethe inštituta Ljubljana, ga. Theresa Ziehe z Nemškega veleposlaništva in ekspert za nemški jezik z Goethe inštituta Budimpešta g. Michael

Haucke. Pred prireditvijo smo z učenci izvedli tudi nemško delavnico.

- **Od 23. do 29. novembra 2008** sva se z ravnateljico Marico Horvat udeležili **srečanja ravnateljev partnerskih šol v Berlinu**. Razkazali so nam mesto Berlin in njegove kulturne znamenitosti, predstavili nemški šolski sistem in nas seznanili z njihovo zgodovino. Obiskali smo tudi nekaj šol v mestu, kjer smo se поблиže seznanili z njihovim načinom učenja, Goethe inštitut v Berlinu, primer mladinskega centra, kjer se izvajajo poletne šole nemščine. Navezali smo stike s predstavniki partnerskih šol.
- Na intenzivni tečaj učenja nemščine odhajata dve vodstveni delavki šole, že v januarju pa učiteljice nemščine na izpopolnjevanje v metodiki poučevanja nemščine. Goethejev inštitut je omogočil dvodnevni izlet v München 43 učencem nemščine in njihovim učiteljem. Tudi na tak način OŠ Beltinci sledi svoji viziji in se veseli prihodnosti.

KULTURNA DEDIŠČINA REKE LJUBLJANICA

Narodni muzej Slovenije,
od 26. 2. do 27. 9. 2009

NARODNI
MUZEJ
SLOVENIJE

Tisočletne vezi med rekami in človeškimi naselji so svetovni civilizacijski fenomen, ki ga osvetljujejo tudi bogate najdbe iz Ljubljane. Reka Ljubljana je bila kot izredno pomembno arheološko najdišče leta 2003 razglašena za kulturni spomenik državnega pomena. Razstava z več kot tisoč eksponati osvetljuje življenje ob reki od prazgodovine do moderne dobe. Poleg velikega števila in raznovrstnosti najdb je pogosto izjemna tudi njihova ohranjenost.

VODSTVO PO RAZSTAVI

Razstava o zapuščini reke Ljubljane je vsebinsko izjemno bogata, zato se bomo osredotočili le na glavne tematske poudarke. S pomočjo strnjene pregleda arheoloških in zgodovinskih obdobij bodo učenci in dijaki utrdili časovni trak. Vodeni ogled traja 45 minut (z možnostjo podaljšanja). Oglede z vodstvom priporočamo učencem tretje triade osnovnih šol in dijakom.

Cena vstopnice (za šolske skupine): 2,5 eur
Doplačilo za vodstvo: 0,45 eur (do 16 oseb); 0,65 eur (nad 16 oseb)

Doživljajsko-ustvarjalna delavnica

KOLIŠČARJI IN IZGUBLJENO BODALO

Pustolovsko in dinamično zasnovana delavnica se osredotoča na bakrenodobno koliščarsko kulturo Ljubljanskega barja. Otroci se na aktiven način seznanijo z najzgodnejšo metalurgijo, izvrstno ohranjenimi lesenimi in drugimi ostanki kolišč in sploh z načinom življenja v bakreni dobi.

Delavnico lahko izvedemo v obliki učne ure (70 minut) ali z ustvarjalnim delom (120 minut), kjer otrokom praktično in s pomočjo modernih materialov predstavimo proces ulivanja bakrenih predmetov. Doživljajsko-ustvarjalna delavnica je primerna za učence prve in druge triade osnovnih šol.

Cena za udeležence: 2,5 eur (70 minut); 3,5 eur (120 minut)

Informacije in najava obiska

T: 01 241 44 18; E: andreja.breznik@nms.si

Narodni muzej Slovenije, Prešernova 20
(vhod z Muzejske ulice), Ljubljana; www.nms.si

Stališča staršev do otrok s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami

Andreja Tinta, OŠ Franja Goloba Prevalje, Prevalje

Edvard Vrabič, OŠ Kozara Nova Gorica, Nova Gorica

Otrok si staršev ne izbere sam in starši si sami ne izberejo otroka, ki se jim rodi. Čeprav je drugačen, kakor smo morda pričakovali in si želeli, si mora poiskati mesto med svojimi. Od njih mora najti pot, ki ne bo pretežka za njegove prve negotove korake, dovolj strma, da se bo krepil in preizkušal, ko bo pripravljen in za to sposoben.

O tem govori avtorica knjige *Pot k odraslosti* Martina Žmuc – Tomori (1983). V njej opisuje, da je vsak otrok enkratna neponovljiva osebnost in le z upoštevanjem njegove individualnosti se bo otrok razvil v sproščeno in srečno osebo.

Bojazen, da se otrok ne bo rodil zdrav in da se tako ali drugače ne bo »normalno« razvijal, dobro poznajo vsi starši, čeprav le-ta pri večini staršev izgine z rojstvom otroka. V trenutku, ko starši ugotovijo, da z otrokom nekaj ni v redu, velikokrat iščejo razloge tega stanja v samem otroku, v sebi, v ostalih članih družine in v drugih osebah. V tem času starši oblikujejo stališča do svojega drugačnega otroka, do lastne družine in okolja, v katerem živijo.

Namen raziskave je spoznati stališča staršev do svojega drugačnega otroka.

2 TEORETIČNA OSVETLITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

2.1 STALIŠČA

Pri stališčih je pomemben način njihovega pridobivanja, so naučena in predstavljajo težnjo po pozitivnem ali negativnem odzivanju na osebe, objekte ali situacije v okolju ali na osebne lastnosti, ideje in postopke. Stališča so sestavljena iz kognitivne, afektivne ter biheviornalne ali konativne komponente. Različne naravnosti so različno nasičene z osebnostnimi plastmi. Tako je lahko eno stališče bolj razumsko, drugo bolj čustveno obarvano, tretje nas sili k dejavnosti, ... Eden od pogojev, ki vplivajo na oblikovanje stališč, je stopnja strinjanja s stališčem druge osebe. Ta se zlasti odraža v družini pri zgodnjem razvoju otroka, v obdobju adolescence in v odrasli dobi pa se stališča vse manj prilagajajo drugim osebam. Stališča, ki so

pridobljena v določeni situaciji, kažejo tendenco transfera na drugo podobno situacijo, pri čemer obstaja možnost generalizacije stališč.

Marentič-Požarnik (2000) navaja dejavnike, ki pomembno vplivajo na oblikovanje stališč staršev do otrok in ta so:

- spol staršev in spol otroka;
- presoja sposobnosti otroka s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami;
- socialnoekonomski položaj staršev ter
- osebnostne značilnosti staršev.

2.1 FUNKCIJA STALIŠČ

Marentič-Požarnik (prav tam) govori o štirih funkcijah stališč. Prva, prilagoditvena oziroma utilitarna funkcija, z biheviornalne perspektive maksimirajo pozitivne

reakcije okolja, minimizirajo pa potencialne kazni. Posameznika pripravijo na soočenje z objektom in istočasno tlakujejo pot k zadovoljivosti posameznikovih potreb z doseganjem vrednot. Te nihajo od doseganja objekta v fizičnem svetu do socialne prilagoditve, kot je pričetek in vzdrževanje medosebnih odnosov s signifikantnim drugim. Stališča imajo tudi funkcijo obrambnega ega. Psihoanalitsko ali psihodinamično usmerjeni psihologi menijo, da stališča varujejo jaz pred sprejemanjem določenih bolečih klišejev ali pred kruto resničnostjo zunanjega okolja. Prav tako stališča olajšajo izraze vrednot. Egopsihologi večkrat poudarjajo vlogo, ki jo ima za posameznika njegova samoidentiteta. Zdi se, da izražanje stališč ugaja afektivni sferi. Tako posameznik zgrabi priložnost, da hkrati sprosti notranje napetosti z eksternaliziranjem stališč in pridobi socialno potrditev z internalizacijo vrednot, ki jih ima njegovo okolje. Izražanje posameznikovega jaza pripomore k uresničevanju njegove identitete in hkrati služi kot sredstvo za samozadovoljitev.

Stališča vključujejo funkcijo spoznavanja in razumevanja. Gestalt teoretiki pravijo, da stališča dajejo razumljivo strukturo posameznikovemu svetu. Ko se trudijo zadovoljiti to funkcijo, stališča pomagajo posamezniku, da si ustvari smiseln, dobro organiziran sistem dojemanja in prepričanj. (Antonak in Livneh, 1988, str. 11.)

2.2 VPLIV STALIŠČ NA VEDENJE

Natančna analiza stališč lahko osvetli polemike glede relativne pomembnosti dednosti in okolja pri določanju posameznikovega vedenja. Stališča so povezujoči element, ki ga prepletajo genetski faktorji in učenje s poskusi, ki vplivajo na njegovo vedenje. Piciga (1995) je poudarila element učenja, saj se stališča pridobijo skozi izkušnje in so rezultat socializacijskega procesa. S tem pa pogojujejo posameznikovo odzivnost na socio-kulturne pojave in ljudi. Študij stališča lahko razširi naše razumevanje socializacijskega procesa in preteklih dogodkov, ki so bili del tega. Lahko pa prispeva k razumevanju in oblikovanju predsodkov, ki smo jih pridobili pri identifikaciji z družbeno skupino in asimilacijo vrednot staršev in vrstnikov (Antonak in Livneh, str. 13.)

Stališča so zelo pomembna pri poskusu napovedovanja obnašanj in so ključna točka za specialno pedagoške in psihološke raziskave. Če ugotovimo, kakšno je posameznikovo stališče v povezavi s situacijskimi in osebnostnimi spremenljivkami, lahko bolje razumemo, razložimo in končno tudi napovemo vedenje do določenega objekta. Raziskave kažejo, da socialnih vedenj ne moremo napovedati, če ne poznamo posameznikovih predhodnih stališč.

2.3 STALIŠČA V POVEZAVI Z VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJEM OSEB S POSEBNIMI POTREBAMI NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Stališča do oseb s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami delujejo na treh različnih, povezanih družbenih krogih oziroma nivojih. Najožji krog je sestavljen iz stališč, ki jih imajo do drugačnih oseb njihovi sorodniki, prijatelji in vrstniki. Naslednji krog vključuje stališča delavcev, ki izvajajo vzgojno in/ali izobraževalni program, v katerega se vključujejo osebe s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. V to skupino spadajo učitelji, specialni pedagogi, psihologi, pedagogi, ... Naloga teh delavcev je poskrbeti za otrokov psihofizični razvoj ter varnost pri izvajanju le-tega. Stališča oseb omenjenega drugega kroga pa imajo izrazit vpliv na osebe iz prvega kroga. Tretji in najširši krog je sestavljen iz stališč družbenega okolja. Negativna stališča družbe do njenih drugačnih članov predstavljajo velike ovire pri uresničevanju njihovih vlog in doseganju ciljev. Negativna stališča so večkrat prikrita, zasledimo pa jih lahko v medijskih stereotipih, prepričanjih polnih predsodkov ter pomanjkanju skrbi za dobrobit oseb s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. Yucker meni, da vedenje o stališčih zdravih oseb do drugačnih oseb lahko pripomore k razumevanju interakcij med obema skupinama. Študije, ki raziskujejo ta stališča, lahko tako osvetlijo sestavine negativnih stališč (izogibanje, zavračanje) prav tako pa tudi pozitivna stališča (prijateljstva, interakcija) do drugačnih oseb.

2.4 POPULACIJA OTROK S POSEBNIMI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIMI POTREBAMI

Populacijo otrok s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami sestavljajo otroci in učenci, ki imajo ovire, primanjkljaje, slabosti, težave ali motnje na področju gibanja, zaznavanja, govora, spoznavanja, čustvovanja, vedenja in učenja ne glede na to ali obiskujejo redne osnovne šole ali šole s prilagojenim programom.

Skozi leta se je odnos do oseb s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami spreminjal; prešel je različne faze:

- Netolerantnost: direktno ali indirektno uničevanje.
- Tolerantnost: izolacija in segregacija v odročne kraje in v posebne institucije.
- Polno sprejemanje na področju vzgoje in izobraževanja ter drugje, ki temelji na predpostavki, da so otroci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami ravno tako človeška bitja, kot vsi drugi, da so najprej ljudje, nato otroci in šele nazadnje otroci s posebnimi razvojnimi potrebami ter na osnovi izkušenj, da velika večina otrok s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami največ pridobi, če se vzgajajo in izobražujejo skupaj z vsemi ostalimi učenci, če so za to izpolnjeni pogoji.

2.5 DRUŽINA Z DRUGAČNIM ČLANOM

Družina predstavlja osnovno socialno skupnost, kjer otrok pridobiva prve spoznavne, emocionalne in socialne izkušnje ter zadovoljuje svoje primarne telesne in duševne potrebe. Če to velja za družino z zdravimi otroki, je to še toliko pomembnejše za otroke s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, ki se v družbeno življenje težje vključujejo. Družina z drugačnim otrokom ima večje in drugačne potrebe od družin z zdravimi otroki. Tak otrok potrebuje specifično nego in varstvo, posebno terapijo, hranjenje, prilagojene bivalne prostore in ortopedske pripomočke, urejen prevoz na terapevtsko obravnavo, vsakodnevne prevoze v vzgojno-izobraževalne institucije, pogostejše zdravniške preglede, ...

2.6 OTROCI S POSEBNIMI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIMI POTREBAMI IN OKOLJE, V KATEREM OTROCI ŽIVIJO

Dobri odnosi vplivajo na otrokovo vključevanje v krog vrstnikov. To pomeni, če družina dobro funkcionira, se bo otrok razvil v osebnost, ki se zna prilagoditi okolju in ne ruši družbenih norm. Družina in socialno okolje sta v stalni interakciji, saj družina ne more realizirati svoje skrbi za otroka neodvisno od neposrednega okolja, življenjskih pogojev, razmer ter družbene klime. V slovenskem prostoru se še vedno zadržujejo predsodki do oseb s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. Pripravljenost okolja, da sprejme takega otroka ter njegovo družino, je pogojena z informiranostjo o možnostih in sposobnostih ter pravicah teh otrok kot tudi s socialnimi izkušnjami, pridobljenimi v neposrednih stikih.

3 NAMEN EMPIRIČNE RAZISKAVE

Z raziskavo smo želeli proučiti stališča staršev do:

- sprejemanja oz. odklanjanja otroka s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami glede na
 - spol staršev;
 - starost staršev;
 - izobrazbo staršev.

4 PODROBNA OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

4.1 RAZISKOVALNE HIPOTEZE

H1: Večina staršev bolj sprejema kot odklanja svojega drugačnega otroka (zanemarjanje in negativni vidik pretirane skrbi).

H2: Spol staršev ne vpliva na odnos drugačnega otroka.

H3: Starost staršev ne vpliva na odnos do drugačnega otroka.

H4: Izobrazba staršev ne vpliva na odnos do drugačnega otroka.

4.2 SPREMENLJIVKE

1. Spol staršev.
2. Starost staršev.
3. Izobrazba staršev.
4. Podcenjevanje sposobnosti otroka.
5. Precenjevanje sposobnosti otroka.
6. Agresivnost otroka.
7. Bežanje od otroka.
8. Pretirana zaščita otroka.
9. Samoobtoževanje.
10. Obtoževanje drugih.
11. Sramovanje staršev.
12. Žalost staršev.
13. Skrb za prihodnost otroka.
14. Socialna izolacija staršev.
15. Sprijaznjenje z dejstvom, da je njihov otrok drugačen.
16. Aktivnost staršev v procesu vzgoje in izobraževanja otroka.
17. Želja staršev po pridobivanju znanja o duševni prizadetosti.
18. Aktivnost staršev v aktiviranju okolja.

4.3 PREGLED ODVISNIH ZVEZ MED SPREMENLJIVKAMI OCENJEVALNE LESTVICE ZA UČENCE

Tabela 1: Pregled odvisnih zvez med spremenljivkami po raziskovalnih vprašanjih

Raziskovalne hipoteze	Neodvisna spremenljivka	Odvisna spremenljivka
1.	1, 2, 3	4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
2.	1	4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
3.	2	4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
4.	3	4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

5 METODOLOGIJA

5.1 RAZISKOVALNA METODA

Uporabila sem deskriptivno in kavzalno-neeksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja.

5.2 VZOREC

Raziskava temelji na priložnostnem (neslučajnostnem) vzorcu staršev učencev s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, ki so v šolskem letu 2007/2008 obiskovali redne devetletne osnovne šole v SV Sloveniji.

Tabela 2: Števila anketirancev po spolu in starosti

Spol/ Starost	Moški f	Ženske f	SKUPAJ f
30–39 let	2	12	14
40–49 let	7	17	24
50 in več	1	1	2
SKUPAJ	10	30	40

Tako pri moških kot pri ženskah so odgovarjali pretežno posamezniki v starosti od 40 do 49 let.

Tabela 3: Števila anketirancev po spolu in izobrazbi

Spol/ Izobrazba	Moški f	Ženske f	SKUPAJ f
Osnovna šola ali manj	2	10	12
Poklicna šola	3	11	14
Srednja šola	2	5	7
Višja izobrazba	2	2	4
Visoka izobrazba ali več	1	2	3
SKUPAJ	10	30	40

Največ anketiranih staršev ima končano poklicno šolo, najmanj staršev ima visoko izobrazbo (ali več).

5.3. POSTOPKI ZBIRANJA PODATKOV

5.3.1 Izvedba anketiranja

Anketni vprašalnik sem uporabila na vzorcu staršev otrok s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, katerih otroci so obiskovali redne devetletne osnovne šole v SV Sloveniji, v februarju leta 2008.

5.3.2 Vsebinsko-metodološke značilnosti vprašalnika

Glavni del vprašalnika sestavlja lestvica stališč Likar-tovega tipa. Sestavljena je iz 30 izjav za izražanje sklopov stališč (do sprejemanja, do zanemarjanja, do pretirane skrbi) do otroka s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. Pri vsaki izjavi je petstopenjska lestvica (se popolnoma strinjam; se v glavnem strinjam; ne vem, se ne morem odločiti; se v glavnem ne strinjam; se sploh ne strinjam).

5.4 POSTOPKI OBDELAVE PODATKOV

Deskriptivno izražene stopnje soglašanja s posamezno pozitivno izjavo sem ponderirala (5 – se popolnoma strinjam, 4 – se v glavnem strinjam, 3 – ne vem, se ne morem odločiti, 2 – se v glavnem ne strinjam, 1 – se sploh ne strinjam), v primeru negativnih izjav pa sem pred izpeljavo individualnega rezultata na sklopih in celotni lestvici ponderiranje konvertirala (1 – se popolnoma strinjam, 2

– se v glavnem strinjam, 3 – ne vem, se ne morem odločiti, 4 – se v glavnem strinjam, 5 – se sploh ne strinjam).

S seštevanjem numeričnih vrednosti odgovorov sem dobila individualni rezultat posameznika na posameznih sklopih ter na celotni lestvici.

Individualne rezultate sem obdelala na nivoju:

- osnovne deskriptivne statistike: frekvence, strukturni odstotki;
- inferenčne statistike: t-preizkus za neodvisne vzorce za preverjanje razlik glede na spol, starost, izobrazbo.

6 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Tabela 4: Prikaz strukture vseh treh kategorij stališč

Statistični parametri/ Odvise variable	M	SD	Min.	Max.
Sprejemanje	18,37	4,87	7	27
Zanemarjanje	6,10	4,25	0	17
Pretirana skrb	6,98	4,02	1	18

Stališče sprejemanja kaže, da so se starši porazdelili v interval med vrednostjo 7 in 27, povprečna vrednost znaša 18,37, pri standardnem odklonu 4,87. Kaže torej, da je krivulja porazdelitve precej strma, kar pomeni, da večina staršev sprejema svojega drugačnega otroka.

Vrednosti stališča zanemarjanja se gibljejo v vrednosti od 0 do 17, pri aritmetični sredini 6,10 ter standardnem odklonu 4,25. Gre za rahlo simetrijo v desno, kar pomeni, da gre za nizko stopnjo zanemarjanja otrok.

Stališče pretirane skrbi je pokazalo, da se vrednosti gibljejo od 1 do 18, pri aritmetični sredini 6,98 ter standardnem odklonu 4,02, kar pomeni, da gre za rahlo simetrijo v desno, ki razkriva, da starši ne izkazujejo pretirane skrbi za svojega drugačnega otroka.

Tabela 5: Prikaz korelacije med tremi kategorijami stališč in spolom

SPOL	Eta	p
Sprejemanje	0,30	0,04
Zanemarjanje	0,08	0,56
Pretirana skrb	0,025	0,06

Ničelne hipoteze ne moremo zavrniti pri stališču zanemarjanja in pretirane skrbi, saj je $P > 0,05$. To ne velja za stališče sprejemanja oziroma ustrezne skrbi, saj je izračunana vrednost $P = 0,04$. Sprejemanje otroka s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami in spol staršev sta torej v pomembni medsebojni povezanosti.

Tabela 6: Prikaz korelacije med tremi kategorijami stališč in starostjo

STAROST	Eta	p
Sprejemanje	0,04	0,98
Zanemarjanje	0,18	0,53
Pretirana skrb	0,17	0,51

Dobljeni rezultati so pokazali, da ne moremo zavreči H2, ker so vse izračunane vrednosti P večje od dovoljenega 5 % tveganja. Rezultati kažejo, da ni pomembne povezanosti med posamezno kategorijo stališč in starostjo staršev.

Tabela 7: Prikaz korelacije med tremi kategorijami stališč in izobrazbo

IZOBRAZBA	Eta	p
Sprejemanje	0,39	0,12
Zanemarjanje	0,25	0,60
Pretirana skrb	0,26	0,56

Tudi pri računanju korelacijskega razmerja med izobrazbo in tremi kategorijami stališč nam izračunane vrednosti P kažejo, da ni signifikantne povezanosti na stopnji 5 % tveganja. Rezultati torej kažejo, da ni pomembne povezanosti med posameznimi kategorijami stališč in izobrazbo staršev otrok s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami.

Tabela 8: t-za preverjanje razlik med tremi kategorijami stališč glede na spol

SPOL	Moški		Ženske		F	2P	t	2P'
	M	SD	M	SD				
Sprejemanje	16,62	5,45	19,34	4,3	1,6	0,21	-2,12	0,04
Zanemarjanje	5,67	3,84	6,34	4,49	1,37	0,46	-0,58	0,56
Pretirana skrb	5,67	3,23	7,71	4,26	1,74	0,19	-1,91	0,06

Za računanje razlik v porazdelitvi stališč pri moškem in ženskem spolu sem uporabila t test, ki je pokazal signifikantne razlike pri kategoriji stališča sprejemanja. Pri stališču zanemarjanja in pretirane skrbi ni razlik med spoloma. Homogenost variance je zagotovljena. Tudi pri stališčih zanemarjanja in pretirane skrbi se pojavljajo razlike, vendar te niso statistično pomembne.

7 ZAKLJUČEK

Stališča so glede na svoj izvor, razvoj in manifestacijo družbeno obarvana, vzporedno pa predstavljajo pomembno značilnost posameznika in funkcijo njegove strukture osebnosti. S spoznavanjem področja formiranja in strukture stališč do svojih otrok s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami bomo veliko prispevali k boljšemu in učinkovitejšemu delu s starši in, če je potrebno, k spremembi tistih stališč, ki negativno vplivajo na razvoj otroka. V raziskavi smo analizirali stališča staršev do otrok s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami glede na spol, starost in izobrazbo. Uporabili smo tri kategorije stališč:

- sprejemanje;
- zanemarjanje ter
- pretirano skrb.

Na podlagi rezultatov je mogoče zaključiti, da večina staršev kaže ustrezno skrb do svojega drugačnega otroka; le 17 % staršev svojega drugačnega otroka ne sprejema in gre za nizko stopnjo zanemarjanja. 83 % staršev svojega otroka ne zanemarija in prav tako ne kaže pretirane skrbi do svojega drugačnega otroka.

V zvezi s povezanostjo vseh treh kategorij stališč se je pokazalo, da obstaja zmerena povezanost med kategorijo zanemarjanja in pretirane skrbi, kar nam potrjuje, da zanemarjanje predstavlja odkrito obliko odklanjanja otroka. Tudi pri kategoriji sprejemanja in pretirane skrbi se kaže velika povezanost, kar nam pomaga razumeti pojav pretirane skrbi, ki ne nakazuje le odklanjanja, ampak tudi sprejemanje otroka. Vse štiri hipoteze so potrjene, kar pomeni, da starši bolj sprejemajo kot odklanjajo svojega otroka. Razlike v spolu se kažejo le pri kategoriji sprejemanja, v ostalih dveh kategorijah teh razlik ni. Pokazalo se je, da starost staršev ne pogojuje njihovega odnosa do drugačnega otroka, kar velja tudi za izobrazbo.

8 LITERATURA

- Antonah, R. F. in Livneh H. (1988). The measurement of attitudes toward people with disabilities.
- Marentič-Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Piciga, D. (1995). Od razvojne psihologije k drugačnemu učenju in poučevanju. Nova Gorica: Educa.
- Žmuc – Tomori, M. (1983). Pot k odraslosti. Ljubljana: DZS.

*vedno...
... korak spredaj*

Vodilno podjetje v Sloveniji v organizirani oskrbi

www.kopija-nova.si

NAVODILA AVTORJEM ČLANKOV

Članki za revijo naj ne obsegajo več kot 30.000 znakov. Za rubriko Šolska praksa so članki lahko krajši.

Prispevke pošljite po elektronski pošti na naslov revija@didakta.si, ali pošljite izpis besedila na papirju in priložite disketo oz. CD na naslov Didakta d. o. o. Radovljica, Gorenjska cesta 33 c, 4240 Radovljica s pripisom "Za revijo Didakta".

Zaželeno je, da besedilu priložite slikovno gradivo: slike, fotografije, risbe ... Prosim, da slikovnega gradiva, vnesenega v Wordovo datoteko, ne pošiljate! Če imate elektronske fotografije ali skenirane slike, morajo biti ustrezne kakovosti (10 cm, 300 dpi).

Prispevek opremiti s podatki o avtorju – imenom in priimkom, naslovom ustanove, domačim naslovom, telefonsko številko in elektronskim naslovom.

Avtorji naj upoštevajo znanstvena oz. strokovna načela pisanja člankov. Članek naj bo napisan zvezno in ustrežno strukturiran (naslovljen in smiselno razdeljen na poglavja). Navedeni naj bodo uporabljena literatura in citati.

Za vsebino prispevkov odgovarjajo avtorji.

Uredništvo revije Didakta

Odkrij biser v sebi

Mateja Prša, ŠC Ptuj, Ekonomska šola

Vzgojitelji in učitelji se v sodobnem času pogosteje srečujemo s problemom samopodobe otrok. Pri svojem delu smo opazili, da vedno manj otrok zaupa vase, si postavlja in dosega cilje, kar nas je vzpodbudilo k izvedbi projekta, s katerim bi omenjene težave skušali omiliti. V okviru projekta smo izvajali aktivnosti za dijake, starše in profesorje v obliki predavanj, delavnic in okroglih miz. Dijake smo pritegnili k izdelovanju razstav, literarnih in likovnih stvaritev vezanih na omenjeno tematiko. Ob koncu projekta smo svoje delo predstavili ostalim dijakom, profesorjem in staršem. S pomočjo anketnega vprašalnika, ki so ga izpolnili dijaki, smo ugotavljali, kakšna je samopodoba dijakov. Izpeljava projekta nas je pripeljala do spoznanj o pomenu in smiselnosti tovrstnih aktivnosti, saj smo zabeležili pozitivne spremembe. Ob projektu smo spoznali, da je z mladimi prijetno sodelovati in da se lahko tudi mi od njih marsičesa naučimo, če si tega le želimo.

PREDSTAVITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Pri svojem delu opazamo, da dijaki pogosto ne dosegajo svojih zastavljenih ciljev, ali pa so popolnoma brez cilja. Nekateri imajo zelo nizko samopodobo in se ne zavedajo, česa so sposobni doseči. Dijaki nimajo zaupanja vase in se ne upajo soočiti s svojimi težavami. Pogosto jih preveča občutek nesmiselnosti. Neradi prevzemajo odgovornost za svoja dejanja in krivdo najraje iščejo pri drugih. Verjame mo, da je na področje samovrednotenja dijakov mogoče vplivati s primernimi aktivnostmi, kar bi lahko pripomoglo tudi k doseganju boljših učnih rezultatov.

TEORETIČNA OSVETLITEV PROBLEMA

Samopodoba izraža odnos do sebe in jo lahko pojmuje mo kot sestavljeno sliko lastne vrednosti. Avtor in psiholog Nathaniel Branden, začetnik sodobnega pojmovanja samopodobe, pojasnjuje, da je samopodoba vsota samoučinkovitosti in samospoštovanja.

Samoučinkovitost je zaupanje v lastne sposobnosti, razmišljanje, presojanje, izbiranje in odločanje. Pomeni poznavanje in razumevanje svojih interesov in potreb, zanašanje nase in zaupanje vase.

Samospoštovanje je opredeljeno kot zaupanje v lastne vrednote. Predstavlja pozitivna stališča do pravice do osebnega življenja in sreče, do svobode uveljavljanja lastnih misli, želja, potreb in radosti.

Občutek samoučinkovitosti in samospoštovanje sta temeljna stebra zdrave samopodobe.

Youngova navaja šest ključnih področij zdrave samopodobe:

- fizična varnost: varnost pred fizičnimi poškodbami;
- čustvena varnost: odsotnost zastraševanja in strahov;
- identiteta: vprašanje kdo sem jaz;
- pripadnost: občutek pripadnosti;
- kompetentnost: občutek usposobljenosti;
- poslanstvo: občutek, da ima življenje svoj smisel in pot.

V pripravi projekta nas je vodilo prepričanje, da je mogoče v okviru šolskega prostora pomembno vplivati na vsa zgoraj naštet področja samopodobe. Dijakom je potrebno zagotoviti šolsko okolje, ki zadovoljuje njihove potrebe po varnosti, identiteti, pripadnosti, kompetentnosti in občutku poslanstva. Prav tako jih je potrebno spodbujati k razmišljanju o teh dimenzijah, saj je mogoče le na podlagi refleksije svojega vedenja in ravnanja le-tega tudi spremeniti.

Vsak izmed nas je *samovrednotenjski sistem*. Samovrednotenje pomeni nenehno primerjanje predstav in zaznav z namenom, da bi pregledali učinkovitost svojega vedenja. Kadar se samovrednotimo, primerjamo zaznavo o svojem ravnanju v svetu s svojo kakovostno predstavo o tem, kako bi morali ravnati. Predstave, ki jih snujemo o sebi, imajo za podlago vrednote, ki smo se jih naučili od drugih in jih posvojili. Samovrednotenje se oblikuje na podlagi naslednjih vprašanj: »Kako se to, kar delam, ujema s tistim, kar vem, si želim, potrebujem in verjamem? Ali mi to, kar delam, daje tisto, kar hočem? Ali sem človek, kakršen si želim

biti?» Samovrednotenje zajema premislek o tem, kaj smo naredili dobro, pa tudi o tistem, kar bi prihodnjič rajši naredili drugače.

Učinkovito samovrednotenje je nujno za našo neprekinjeno rast. Nenehno nas usmerja po poti odgovornega življenja in z izgradnjo tako kakovostne osebnosti, kot si to sami želimo. V naših vlogah pa moramo tudi ostalim omogočiti, da se lahko samovrednotijo. Pomembno pa je razlikovati med samovrednotenjem sebe in omogočanjem drugim, da se sami vrednotijo.

V vsaki vlogi obstajajo različna vedenja in odgovornosti. V družini, šoli in na delu je uspeh skupine ozko povezan z neuspehom vsakega posameznika v njej. Da bi se naučili učinkovitih vedenj, s katerimi bi zadovoljevali svoje potrebe v odnosih z drugimi, moramo vrednotiti sebe in omogočiti drugim, da delajo enako.

Deming pravi (Glasser, 1994), da je počutje učencev in učiteljev izrednega pomena. Pravi: »Šolski sistem bi moral biti del izobraževalnega sistema, v katerem se učenci od vrtca dalje veselijo učenja, ne da bi se bali ocen in zlatih zvezdic, kjer se tudi učitelji dela veselijo in nimajo strahu pred raznimi rangiranjmi.«

Dobro šolo lahko opišemo kot izpolnjevanje treh osnovnih pogojev: učitelji oblikujejo pozitivno in spodbudno okolje, od učencev se pričakuje samo učenje uporabnih stvari in učenci sami ocenjujejo svoje delo in ga izboljšujejo (Anderson, 1995). Ne glede na delovno mesto si ljudje želijo toplo in spodbudno delovno okolje, ki zadovoljuje posameznikove potrebe. Med učitelji in učenci naj vladajo iskreni in pozitivni medsebojni odnosi, najpomembnejše pa je zaupanje. Brez zaupanja učenci ne bodo delali kakovostno. V dobri šoli mora biti dovolj komunikacije

med učitelji in učenci. Učitelji naj bi učence spodbujali k reševanju problemov, izražanju mnenja in opiranju tega mnenja na logično razmišljanje, k sodelovanju, samooce-nejvanju in postavljanju ciljev tudi na drugih področjih. Kakovostno delo je vedno tudi uporabno. V dobri šoli je uporabno vse, kar se nanaša na vsakdanje življenje ali pa je koristno v smislu lepega, razumskega ali družbenega (socialnega). Učence je potrebno navajati na samostojno ocenjevanje in izboljševanje dela. Učenci so pripravljeni izboljševati svoje delo le, če ugotovijo, da je koristno in da jih vodi razumevajoči učitelj, ki jim pomaga, da bi dosegli skupni cilj (Anderson, 1995).

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Pri delu z mladimi se pogosto srečujemo s težavami, ob katerih se počutimo nemočne. Ob tem se nam odpi-rajajo raziskovalna vprašanja: kakšno je samovrednotenje mladostnikov, ali imajo občutek lastne vrednosti, ali so zadovoljni sami s seboj, si zaupajo, so iskreni do sebe, si upajo zastavljati cilje in jih tudi dosegati ...

Cilj projekta

Spodbujanje pozitivnega samovrednotenja mladostnikov in občutka lastne vrednosti s poudarkom na osebni rasti. Ozaveščanje mladih o pomembnosti sprejemanja samega sebe, zaupanja vase, poguma za premagovanje ovir, zastavljanja ciljev in njihovega doseganja. Pri mladih bi želeli krepiti občutek identitete, pripadnosti in smiselnosti ter sposobnosti vzpostavljanja dobrih medosebnih odnosov.

Potek akcijske raziskave od načrta do rešitve

V projekt smo vključili dijake 1. letnikov vseh programov, ki jih izvajamo na šoli (okrog 200 dijakov), in njihove razrednike, šolsko svetovalno službo in zunanja sodelavca. K sodelovanju smo povabili tudi starše dijakov.

S pomočjo anketnega vprašalnika, ki so ga izpolnili dijaki, smo ugotavljali, kakšna je samopodoba dijakov pred pričetkom projekta. Ob zaključku projekta so dijaki ponovno izpolnili vprašalnik, s pomočjo katerega smo evalvirali uspešnost projekta.

Oblike dela z dijaki: kreativne delavnice v okviru razrednih ur in OIV, za katere smo vnaprej pripravili gradivo, ki je zajemalo več tematskih sklopov (zaupanje vase, sprejemanje samega sebe, odgovornost, pogum, pozitivna naravnost, strpnost ...). Dijaki so s pomočjo igranja vlog, skupinskega dela, ogleda filmov, pogovorov, diskusij spoznavali sami sebe (močna in šibka področja). Organizirali smo tudi predavanje in okroglo mizo za dijake na temo Odkrijmo biser v sebi. Dijake smo pritegnili k izdelovanju razstav, literarnih in likovnih stvaritev vezanih na omenje-

no tematiko. Ob koncu projekta smo svoje delo predstavili ostalim dijakom, profesorjem in staršem.

Sodelovanje s starši: Starše smo ob začetku šolskega leta seznanili z vsebino projekta in jih povabili k sodelovanju. V okviru roditeljskih sestankov smo organizirali okroglo mizo, pogovorne ure in predavanja na temo Kako pomagati mladim, da odkrijejo svoje potenciale in prevzamejo odgovornost za svoje vedenje.

Opis aktivnosti, ki so prispevale k rešitvi problema

Projekt je potekal kontinuirano, skozi celo šolsko leto. Aktivnosti projekta so bile izkustvene narave z aktivno udeležbo vseh udeležencev. S projektom smo prispevali k osebni rasti in zadovoljstvu dijakov ter profesorjev, saj se zavedamo pomena spodbudnega in varnega okolja, ki je temeljni pogoj za izraz kreativnosti. Razredniki so v okviru razrednih ur izvajali delavnice z dijaki, organizirali smo predavanja za dijake in starše ter profesorje.

Zbiranje podatkov

Opis udeležencev, ki so posredovali podatke: dijaki in profesorji.

Metode zbiranja podatkov (triangulacija): anketni vprašalnik, delo po vnaprej pripravljenem gradivu, razgovori, diskusije, povratne informacije.

Metode obdelave podatkov: statistična obdelava podatkov iz anketnega vprašalnika, zbiranje povratnih informacij od udeležencev.

Predstavitev dosežkov in interpretacija spoznanj

V vzorec je bilo zajetih 180 dijakov prvih letnikov in enega četrtega v vseh programih Ekonomske šole: eko-

nomška gimnazija, ekonomski tehnik, administrator, trgovec.

Raziskali smo šest ključnih področij, ki vplivajo na samopodobo dijakov.

Analizo stanja smo preverili s pomočjo vprašalnika s 36 vprašanji, ki so zajela vsa zgoraj omenjena področja. Dobili smo naslednje rezultate:

Fizična varnost: 95 % dijakov se v domačem okolju počuti varno, 79 % dijakov rado obiskuje šolo in se v njej počuti varno, 81 % dijakov se v šoli in na poti iz nje ne boji nikogar.

Čustvena varnost: 90 % dijakov zaupa vase in v svoje sposobnosti, 46 % dijakov se v šoli ne rado izpostavlja in ne radi govorijo o svojih težavah ter čustvih, 62 % dijakov meni, da se bodo lahko naučili vse, kar profesorji od njih pričakujejo.

Identiteta: 76 % dijakov se v svoji koži dobro počuti in se zaveda svojih kvalitiet, 49 % dijakov je zadovoljnih s svojo zunanostjo, 19 % jih meni, da bi bili bolj priljubljeni, če bi imeli več denarja, modnih oblačil, MP3 player ...

Pripadnost: 92 % dijakov meni, da ima v šoli veliko dobrih prijateljev, 96 % dijakov se dobro počuti v družbi ljudi, 82 % dijakov meni, da so jim drugi ljudje pripravljeni pomagati, ko potrebujejo pomoč, 23 % dijakov je odgovorilo, da se v šoli včasih počutijo osamljene in imajo občutek, da ne sodijo med svoje sošolce.

Kompetentnost: 94 % dijakov je prepričan, da lahko dosežejo, kar si želijo, če si postavijo jasne cilje, 92 % dijakov meni, da znajo prisluhnuti drugim in povedati tudi svoje mnenje, 65 % dijakov je ponosnih na svoje delo v šoli, 72 % dijakov si zna razporediti čas glede na svoje prioritete.

Poslanstvo, smisel: 91 % dijakov meni, da ima njihovo življenje smisel in smer, 83 % dijakov je zadovoljnih s svojim sedanjim življenjem in se veselijo prihodnosti, 96 % dijakov meni, da je njihov uspeh odvisen od njih samih, 79 % dijakov ve, da bodo v življenju dosegli, kar si želijo.

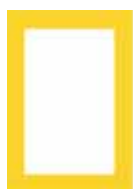
Zaključne ugotovitve: Pozitivno vrednotenje samega sebe je pogoj za kakovostno življenje (duševno in osebno ravnovesje), pogoj brez katerega ne moremo doseči zadovoljstva s seboj, notranje sreče in dobrih odnosov z drugimi. Pozitivna samopodoba, samovrednotenje in samospoštovanje so še posebej pomembni za uspešnost pri šolskem delu dijakov. Dijaki so si samopodobo utrdili vsakič, ko so imeli priložnost občutiti posledice lastne izbire. Pri mladih smo aktivirali potenciale pozitivnega vedenja:

razvijali smo odgovorno vedenje, ki vključuje sposobnost povezati »kar sem storil« s tem »kar se dogaja ali se je zgodilo kot posledica tega, kar sem storil«. Prepričanje, da »imajo moč in sposobnost, vplivati na svoje okolje in na svoje življenje«, je imelo pozitiven vpliv na izgradnjo samopodobe in s tem pozitivnega vedenja v šoli.

Ker je samopodoba tako pomembna, se moramo zavdati vsi, ki smo udeleženi v vzgoji in izobraževanju otrok, da jim v času, ki ga imamo na voljo, pomagamo, da razvijajo občutek lastne vrednosti, le-ta rodi notranjo moč, motivacijo in željo po postavljanju in doseganju ciljev ter razvijanju notranjih potencialov.

Uporabljeni viri:

- Anderson, Jim: **50 korakov od teorije do prakse dobre šole**. Radovljica: Regionalni izobraževalni center, 1997.
- Glasser, William: **Dobra šola**. Radovljica: Regionalni izobraževalni center, 1994.
- Glasser, William: **Učitelj v dobri šoli**. Radovljica: Regionalni izobraževalni center, 1994.
- Good, E. Perry: **... in mulc si bo pomagal**. Radovljica: Regionalni izobraževalni center, 1993.
- Good, E. Perry: **Pravica do sreče**. Radovljica: Regionalni izobraževalni center, 1994.
- Youngs, Bettie B.: **Šest temeljnih prvin samopodobe**: Priročnik za vzgojitelje in učitelje v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Ljubljana: Educy, 2000.
- Gossen, D., Anderson, J.: **Ustvarimo razmere za dobro šolo**, Radovljica: Regionalni izobraževalni center, 1996.
- Vtič Tršinar, Darja: **Iskalci biserov**, Društvo za boljši svet, Maribor, 2004.

NATIONAL GEOGRAPHIC

BISERNI MOZAIK – MEDO

Na modelček medvedka nanašate biser za biserom in ustvarite svoje vzorce in pisane barvne kombinacije! Pri delu otroci razvijajo svojo kreativnost in fine motorične sposobnosti in se hkrati urijo v vztrajnosti in potrpežljivosti. Izdelek je primeren za dekoracijo doma in je lahko tudi čudovito in posebno darilo za prijatelje. Set vsebuje 2 modelčka medvedka, 13 vrečk biserov, vosek, posebno orodje za ustvarjanje in natančna navodila v slovenskem jeziku.

Uvoznik izdelkov je Redoljub d.o.o.. Vse izdelke si lahko podrobneje ogledate na spletni strani založbe Didakta www.didakta.si. Za način naročila in ugodnosti prosimo pokličite založbo Didakta; 04/53 20 210.

OČALA ZA NOČNO OPAZOVANJE

Očala za nočno gledanje vsebujejo posebno visoko tehnologijo, ki poudarja svetlobo. Primerno za raziskovanje narave in kreativno igro. Set vključuje tudi napravo za poslušanje zvokov, ki jih človeško uho sicer ne zazna. Priložena so slovenska navodila.

SET ZA GOJENJE KRISTALOV

Komplet vsebuje vse, kar otroci potrebujejo, da vzgojijo najmanj dvanajst različnih vrst kristalov. Naučite se vzgajati in obdelovati svoje lastne kristale. Knjižica z navodili v slovenskem jeziku vsebuje šestnajst zanimivih poskusov in razloži, kako so se kristali razvili z ohladitvijo zemeljskih plinov pred milijoni let.

4M

Kdaj lahko govorimo o razvajanju, kakšne posledice ima to na otroka in kaj lahko storimo, če se ujamemo v past razvajanja?

Irena Gorenjak, OŠ Glazija Celje, prof. defektologije

Članek govori o tem, kaj pravzaprav razumemo pod pojmom razvajanje in kaj lahko storimo, če se ujamemo v past razvajanja. Razvajanje lahko vodi do večjih problemov, saj takšni otroci težko vzpostavljajo odnose s prijatelji in učitelji. Otroci potrebujejo meje in pravila, ki pa morajo biti prilagojena njihovi starosti in sposobnostim. Otrok se mora naučiti prevzemati odgovornost za svoja dejanja.

Ključne besede: razvajanje, meje, popustljivost, navade, kaznovanje, posledice, pravila.

UVOD

Od vsepovsod nas zasipavajo z nasveti, s knjigami in različnimi revijami o tem, kakšna je pravilna vzgoja. Potrebe otroka se nekako postavljajo na osrednje mesto, poleg tega se mu poskušamo vsi prilagoditi in ga razumeti, zakaj se tako vede. Starši pogosto mislijo, da je dovolj, da imajo otroka radi ter da morajo preprečiti, da bi se mu zgodilo karkoli neprijetnega. Za svoje otroke so pripravljene narediti vse, celo rešiti sleherno otrokovo težavo. Tako imajo otroci svoje starše že od vsega začetka v oblasti, saj se jih le ti bojijo prizadeti in jim povzročiti bolečine. Neverjetno kakšni mojstri so otroci v ocenjevanju situacij in kako vedo, kaj morajo narediti oz. reči, da bo izid zanje čim bolj ugoden.

O razvajenosti smo vsi že veliko slišali, vendar bi imel

vsak izmed nas verjetno svojo razlago, kaj to pomeni. Običajno imamo v mislih otroka, ki mu starši nudijo vse oz. preveč, zato se mu ni treba dosti truditi in boriti v življenju.

KAJ SPLOH RAZUMEMO POD BESEDO RAZVAJENOST IN KDAJ JO UPORABLJAMO?

Tega pojma razvajenosti nekako do sedaj v literaturi ni bilo mogoče zaslediti, čeprav

ga velikokrat slišimo v vsakdanjem pogovoru (Žorž, 2002). Raz – vaditi je nasproten pomen od vaditi. Vaditi pomeni nekaj utrjevati, ponavljati, da bi to prišlo v navado. Tako lahko besedo razvajenost razumemo širše, in sicer kot način vzgoje, ki ne vodi k temu, da bi se otrok nekaj naučil (navadil) – osnovnih pravil, omejitev, navodil, ampak vodi k nesprejemanju pravil oz. omejitev. Gre torej za vzgojne prijeme, ki temeljijo na pretirani

popustljivosti, pretirani negi, zasipanju z različnimi dobrinami, ne glede na to, ali jih otrok potrebuje ali ne. Starši jemljejo nase odgovornosti, ki bi jih otroci že lahko prevzeli sami. Otroka s tem ščitijo pred napori, odrekanjem, trpljenjem in drugimi neprijetnimi čustvi. Kadar govorimo o razvajanju v vsakdanjem življenju, imamo pogosto v mislih samo materialno razvajanje, ki ga pri otroku prepoznamo tako, da nima nikoli dovolj in vedno hoče nekaj novega (oblačila, igrače, hrana ...). Ko zeleno dobi, ga to zadovolji le za kratek čas, nato hoče spet nekaj več. Vendar ne gre vedno samo za materialno razvajanje, pravimo, da je razvajan tudi tisti, ki težko prenese vsak običajen napor, neznatno bolečino, preizkušnjo in se težko prilagodi spremembam v navadah ali svoji socialni vlogi. Razvajenost je torej zelo star pojem in se pojavlja tudi v pravljičah. Če vzamemo npr. pravljico o Pepelki, vidimo, da je mačeha svoji dve hčeri razvajala, Pepelka pa je morala trdo delati (Žorž, 2002). Na koncu pravljice so hudobne hčere in mačeha kaznovane, zmaga dobro nad zlim. Ob tem dobimo v pravljici sporočilo, da uvršča razvajanje med zlo, hudobijo. Kaznovani so bili tako starši (mačeha), kot njeni otroci (hčeri). Takšnih pravljič s podobnim sporočilom bi lahko našli še precej. Razvajanemu otroku starši nudijo vse udobje, odraščajo v razmerah, ki naj bi mu omogočile kar najbolj zdrav telesni in duševni razvoj. Mamica že tako v zibelki pazi, da otrok ni nikoli lačen, da je vedno na toplem, da ne popiha nobena sapica po njem ... Otrokov organizem ima ob takšni zunanji skrbi malo možnosti, da razvije svoj obrambni mehanizem. Starši se mu poskušajo predstaviti v neki idealni podobi, vselej so pripravljene na stik z njim in mu zadovoljijo vse njegove potrebe. Otrok doživlja svoje starše kot okolje, ki je ustvarjeno zgolj in izključno zanj. Starši se bojijo, da bi bili preveč avtoritarni, veliko današnjih staršev ima težave pri postavljanju mej otrokom oz. omejitvev. Tako starši pogosto sami ugotovijo, da otrokom ustrežejo skoraj v vsem, njihovo vedenje pa je čedalje slabše. Poleg tega otrok od staršev zahteva vedno več in več ... Ker pa starši kljub temu ne morejo do popolnosti slediti otrokovim željam in potrebam in niso vedno na voljo, otrok takšne situacije doživlja kot nekakšno napako oz. spodrsrljaj. V procesu odraščanja razvajan otrok to karikirano podobo idealnih staršev prenese na širše okolje. Obnaša se, kot da je vse okrog njega ustvarjeno samo zato, da izpolnjuje njegove potrebe, želje oz. pričakovanja. Razvajan otrok ni navajen napora, zato pričakuje, da se bo okolje odzivalo na njegove pobude, ne da bi za to vložil kakršenkoli napor. Ker pa seveda to ni mogoče in otrok slej ko prej naleti na določene zahteve in omejitve v svoji okolici, postane zato pogosto nezadovoljen in nesrečen.

KAKO JE Z RAZVAJENOSTJO V ŠOLAH IN VRTCIH?

Učitelji v šoli se vse bolj pritožujejo, da so otroci neobvladljivi, se pravi, da motijo pouk, ne upoštevajo učiteljevih navodil, so agresivni do sošolcev ... Tudi vzgojiteljice v vrtcu se pritožujejo zaradi tega, ker je otroke vse težje voditi, motivirati za delo. Strokovne službe so pri tem bolj ali manj nemočne. Po drugi strani ugotavljamo, da je avtoriteta učitelja vse bolj razvrednotena. Otroke je preprosto vse težje voditi, motivirati za delo (Žorž, 2002). Pedagoška znanost je razvila vrsto metod in tehnik za najrazličnejše vrste razvojnih in drugih motenj, ne pa za razvajenost.

Razvajenost torej ni vezana samo na preobilje materialnih dobrin. Lahko rečemo, da ima povezavo z neudobjem. Če mora otrok nekaj narediti, česar ne želi, je to pogosto povezano z neugodjem. Tako npr. postavimo pred otroka določeno zahtevo, ki pa je ne naredi in ker se nam zasmili, seveda popustimo, namesto, da bi mu pomagali opraviti nalogo ali pustili, da jo opravi sam.

KAKŠNI SO VZROKI RAZVAJANJA?

Vzroki so različni. Lahko je vzrok ta, da poskušajo starši otroka čezmerno obvarovati, zaščititi pred nevarnostmi, ogroženostjo oz. razočaranji. Staršem se otrok smili, zato delajo namesto otroka stvari, ki jih zmora sam. Problem so tudi ločene družine, ko otrok živi z enim izmed staršev, običajno z materjo. Seveda to še nikakor ne pomeni, da bo razvajan, vendar vzgojni vzorec matere se običajno razlikuje od očetovega. Oče običajno pred otroka postavlja več zahtev in tudi vztraja, da se izpolnijo, medtem ko mati pogosto bolj čuti z otrokom in ji je težje postavljati jasna in konkretna pravila. Otroku za uspešno vzgojo potrebuje oba starša oz. lahko rečemo, da je vzgoja lažja, če sta pri njej prisotna oba starša. Kadar pa se starši ločijo, običajno gojijo drug do drugega tudi veliko zamer, ki jih poskušajo prenesti tudi na otroka. Tako je več možnosti, da pride do razvajanja, saj se otroku poskuša vsak starš prikupiti s svoje strani. Kot vzrok razvajanja bi lahko navedli tudi, da se danes veliko govori o otrokovih potrebah. Tako imajo ali imamo starši že kar slabo vest, če otroku ne kupimo kakšne igrače ali stvari, saj smo npr. prebrali v reviji, kako je ta igrača pomembna za otrokov razvoj. Tudi s televizijskih reklam nam kar naprej sporočajo, kaj vse mora imeti otrok, da bo njegov razvoj normalno potekal. Tako se starši znajdejo v precepu; svojega otroka bi radi vzgojili v samostojnega in neodvisnega odraslega človeka, po drugi strani pa bi radi uresničili vsako otrokovo željo oz. »potrebo«, ki v resnici ni prava potreba.

KAKŠNA SO MOJA OPAŽANJA GLEDE POJAVA RAZVAJENOSTI PRI OTROCIH?

Sama delam z otroki s posebnimi potrebami. Moram povedati, da bi pri velikih otrocih lahko opredelila, da gre pri njih za neke vrste razvajanost. Starši se za takšnega otroka običajno še bolj bojijo, poleg tega imajo do njega velikokrat tudi nerealna pričakovanja. Posledica tega je, da se do njega tudi tako obnašajo. Marsikateremu staršu se zdi zelo pomembno, da bo otrok poznal črke in številke ter znal brati in so za to pripravljene žrtvovati veliko svojega časa in denarja. Po drugi strani pa ga zjutraj preden pride v šolo sami oblečejo, obujejo in uredijo. Otroku ni potrebno ničesar narediti. Tako takšen otrok v šoli kar dvigne roke, češ, saj me bodo oblekli drugi. Ko pa se pred takšnega otroka postavijo določene zahteve, tega seveda noče storiti ali stori z veliko muko, »saj mu doma ni treba«.

KDAJ TOREJ LAHKO SPLOH GOVORIMO O RAZVAJANJU?

Moje mnenje je, da moramo biti pri uporabi tega termina zelo previdni. Uporabljamo ga lahko takrat, kadar otrok ni osvojil navad, ki se bi jih bil sposoben oz. vidimo, da večino teh opravil opravljajo namesto otroka starši. Velikokrat se za razvajanjem skrivajo tudi konflikti in druge težave v družini, zato moramo veliko sodelovati s starši. Pogosto starši sami ne uvidijo, da preveč razvajajo svojega otroka in zato preteče kar precej časa preden ugotovijo, kaj delajo narobe, potem pa od otroka kar naenkrat preveč pričakujejo ali pričakujejo, da se bo otrok vsega naučil v šoli, doma pa jim ne bo treba ničesar narediti. Vendar vzgoja je napor in to bi se morali vsi zavedati. Nič ali skoraj nič ne pride samo od sebe in brez truda. Če v šoli npr. vztrajamo, da se otrok sam obuje, mu to povzroča seveda neko neprijetnost in napor. Ko to aktivnost vadi iz dneva v dan, pa mu to seveda pride v navado in mu predstavlja vedno manj napora in frustracije.

KAKŠNO ŠKODO OTROKU POVZROČI RAZVAJENOST?

Kadar starši otroka preveč varujejo in zaščitijo pred vsakimi nevarnostmi in razočaranji, pride do tega, da si otrok ne pridobi potrebnih življenjskih izkušenj. Kljub temu da je takšen otrok ljubljen, zaščiten in lepo vzgojen, je pogosto nesrečen, anksiozen ali jezen (Konrad, Walecia, 2005). Kot pravi psihologinja Maggi Manen so takšni otroci pogosto diagnosticirani kot otroci z emocionalnimi, vedenjskimi in drugimi psihološkimi motnjami. Ko pride takšen otrok iz domačega »prevarovanega« okolja, se enostavno ne znajde med vrstniki in drugimi odraslimi. Težave ima pri interakciji z drugimi otroki in učitelji, saj težko funkcionira brez starševske pomoči. Kot primer ista

psihologinja navaja očeta, ki je valil krivdo na policiste, ki so njegovega desetletnega sina ujeli, ko je pisal grafite po javnih stavbah. Oče ni grajal sina, ker je to počel, ampak se je jezil na policiste. Seveda se pojavi vprašanje, kako naj sin spoštuje zakone in prepovedi drugih ljudi oz. upošteva družbene norme, če njegov oče ničesar ne ukrene, ko je njegovo vedenje napačno. V tuji literaturi sem zasledila, da govorijo celo o tako imenovanem »sindromu razvajanja«. Opisane so tudi strategije, s katerimi si pomagamo pri postavljanju »zdravih« mej pri vzgoji otrok.

KAJ LAHKO STORIMO, ČE SE UJAMEMO V PAST RAZVAJANJA?

Če so starši pripravljene spremeniti svojo vzgojo, morajo skozi določen psihoterapevtski proces, ki naj bi bil opredeljen z naslednjimi koraki (Žorž, 2002):

- Najprej moramo seveda razvajanje prepoznati in si priznati, da delamo napako. Včasih je treba staršem to tudi naravnost povedati, saj sami tega ne uvidijo. Potem jim je potrebno dati dovolj časa in priložnosti, da sami to trditev preverjajo in prepoznajo ter verjamejo naši trditvi.
- Drugi korak je prepoznavanje lastnih vzgibov za razvajanje. Starši čutijo potrebo, da razvajanje nekako opravičijo. To jim je treba dopustiti, kajti potem so tudi bolj kritični. Tu je pomembno, da starši prepoznajo, kako svojo lastno vzgojno izkušnjo prenašajo na svoje otroke. Se pravi, da si odgovorijo na vprašanje, zakaj razvajajo svojega otroka. Morda ugotovijo, da hočejo biti s tem nasprotje svojih lastnih staršev, ki so jih morda pretepali, omejevali v vsem ... Ker so sami odrasli ob takšni trdi vzgoji, nezavedno razvajajo svojega otroka in tako pravzaprav razvajajo sebe. Želijo predvsem vzgajati popolnoma drugače, kot so njihovi starši in se ne vprašajo, kaj je dobro za njihovega otroka in kakšen namen ima vzgoja.
- Tretji korak pomeni opredelitev pričakovanj, ki jih imajo starši do otroka. Vsi starši želijo običajno svojim otrokom dobro, celo tisti, ki jih trpinčijo in zlorablajo, čeprav se to čudno sliši. Pomembno je, da so pričakovanja jasno izrečena in natančno opredeljena. Nekateri starši svoje želje in pričakovanja enačijo z otrokovimi ter pogosto v otroka projicirajo svoje lastne želje.
- Naslednji korak zajema preverjanje in korekcijo lastnih vzgojnih sredstev in metod. Starši lahko začnejo zares spreminjati svoje neustrezne vzgojne prijeme šele takrat, ko so jasno spoznali, kako prenašajo lastne vzgojne vzorce v vzgojo svojega otroka in če so si postavili jasna pričakovanja glede vzgoje. Starši morda z veliko hvaležnostjo sprejmemo napotke glede drugačne vzgoje, a v bistvu se ne spremenijo nič, če niso bili temeljito opravljene

ni vsi predhodni koraki. Starši začnejo zares spreminjati svoje neustrezne vzgojne prijeme šele v primeru, ko so jasno spoznali, kakšni vzgojni vzgibi jih vodijo, kako prenašajo lastne vzgojne vzorce v vzgojo in če so si postavili jasna pričakovanja glede vzgoje.

ALI TUDI UČITELJI RAZVAJAMO OTROKE?

Zanimivo vprašanje, na katerega bi verjetno vsak imel svoj odgovor. Seveda vse, kar velja za starše, velja tudi za učitelje. Tudi učitelji so obremenjeni z vzgojnimi vzorci svojih staršev, tudi oni projicirajo lastne želje na otroke. Kot za starše ni dovolj, da jim nekdo samo pove, da svojega otroka razvajajo, tako tudi za učitelje to ni dovolj. Gre za vprašanje, ki je povezano z lastno vzgojno izkušnjo, kar mora vsak predelati v svoji zavesti. Učitelji lahko otroke razvajajo tudi v dobri veri, da ravnajo strokovno.

OTROK NAJ POSTAJA ODGOVOREN ZA SVOJA DEJANJA

Pomembno je, da se zavemo, da če rečemo otroku NE in mu postavljamo meje, s tem ne škodujemo njegovi samopodobi in samospoštovanju. Ravno nasprotno. Otrok se mora zavedati, da je sam odgovoren za svoja dejanja. Starši morajo vedeti, da lahko dovolijo otroku tako imenovano »izbiro s posledicami«. Primer: otroku rečemo, da se mora zjutraj pravočasno vstati in ujeti avtobus. Lahko seveda ignorira budilko in gre peš v šolo. Jasno mu povemo, da ga v primeru, da zamudi avtobus, ne bomo peljali v šolo. Sedaj je odgovornost oz. izbira prepuščena otroku. Če otrok vstane prepozno in besni, ker je zamudil avtobus, ga seveda ne smemo peljati. Tako se bo otrok sčasoma naučil pravilne izbire in si gradil samospoštovanje in samozavest (Konrad, Walecia, 2005).

Potrebno je, da se kot starši ali učitelji naučimo postavljati otrokom logične posledice za njihova dejanja oz. postavljati »zdrave« meje. Če povemo preprosto; otroku npr. rečemo: »Če si nekaj zlomil oz. uničil in to pripada nekemu drugemu, boš to tudi popravil ali kako drugače nadomestil; če boš nekoga prizadel, se mu boš opravičil itd. ...« Razlikovati moramo tudi med razvajanjem in podporo. Podpora pomeni, da pomagamo otroku, da postane samostojen, razvajanje pa nima takšnega cilja. Posledica razvajanja je, da otrok ni samostojen, ampak je odvisen od drugih. Pomembno je tudi, kako se starši odzovejo, če npr. otrok sam pospravi sobo ali naredi kaj drugega brez naših opozoril. Večina staršev bo verjetno rekla »Si končno pospravil,« ali pa, »Skrajni čas je bil,« namesto da bi rekli npr. »Hvala! To je bilo pa super!« in tako dali otroku pozitivno spodbudo.

ZAKAJ POTREBUJEJO OTROCI MEJE?

Če otroku ne postavimo mej, se le ta znajde v nepreglednem svetu izgubljen in prepuščen samemu sebi (Juhart, 2003). Starši želijo svojim otrokom boljše življenje, kot so ga živeli sami in se jim ravno zaradi teh občutkov bojijo ali izogibajo postavljati omejitve. Razvajen otrok ne pozna pravih meja. Svoje lastne meje navidezno razširja na vse širše okolje, ob tem pa pričakuje, da je vse namenjeno le njemu in temu, da zadovoljuje njegove potrebe. Otrokom pa meje nudijo varnost in jih hkrati tudi izzivajo. Meje otroka mikajo. Otroci meje preizkušajo in preverjajo. Prekoračitve meja kažejo na njihovo željo po jasnosti in odločnosti. Kadar se otrok sooča z mejami, se pravi, da spoznava meje svojih trenutnih zmožnosti. Postavljanje meja ni enostavno, vendar veliko bolj razbremenjuje starše. Otroci velikokrat bolj cenijo starše, ki postavljajo meje, kajti v nasprotnem primeru so starši tisti, ki jim ukazujejo njihovi otroci. Meje so del temelja, na katerem se gradijo odnosi med starši in otrokom. Če se starši ne zmenijo za otrokove nenehne prekoračitve meja, s tem prispevajo h krepitvi otrokovega uničevalnega vedenja ter ovirajo razvoj njegove samozavesti in občutka medsebojnega spoštovanja. Torej lahko rečemo, da starši morajo imeti nadzor nad svojim otrokom in jim postaviti meje, saj se tako otrok počuti varnega pred zunanjim svetom.

KAKO POSTAVLJAMO OTROKU MEJE?

Otroku lahko postavlja meje oseba, ki ga spoštuje. Vsak pri besedi meja verjetno pomisli na grožnje in kazni, vendar meje s tem nimajo nič opraviti. Otroci potrebujejo avtoritete, ki jim pomagajo v njihovem ravnanju. Meje seveda niso nekaj nespremenljivega in nedotakljivega, ampak so seveda odvisne od otrokove starosti, razvoja ter odnosa med starši in otrokom. Seveda tudi pri določitvi mej ni enega recepta, po katerem bi lahko vsi delali in vzgajali svoje otroke. Kot je vsak otrok drugačen, tudi meje ne morejo biti za vse otroke enake. Vzgoja je pač neke vrste umetnost, kljub vsem napotkom in izdanih knjigah na to temo velikokrat potrebujemo kar precej poguma in domišljije, da rešimo navadne ali nenavadne vsakodneвне težave. Zavedati se moramo, da je postavljanje mej polno skritih pasti, s katerimi se srečujemo na poti do cilja.

Jan – Uwe Rogge (2000, str. 68) pravi:

- Kdor postavlja meje otrokom, mora spoštovati tudi njihove meje.
- Kdor je odkrit in jase, pokaže svoje lastne meje.
- Meje, ki jih postavljamo tukaj in zdaj, ne smejo biti za vselej veljavna, nepremakljiva znamenja.
- Postavljanje meja ima opraviti z domišljijo in s presečenjem in pogumom.
- Postavljanje meja vključuje pogum za napake, za nepopolno in nedokončano.

Seveda bi lahko rekli, da je eno teorija, drugo pa praktično delo z otrokom, ki nas postavlja pred vedno nove odločitve in izzive. Zgoraj omenjene trditve se slišijo zelo lepo in učeno, težko pa jih je udejanjiti. Če se spomnim svojega študija, so nam neštetokrat ponovili, da mora biti dober učitelj dosleden. Seveda sem to vedela, ko sem prišla v službo po končanem študiju, vendar sem šele potem z leti v praksi res občutila, kaj to pomeni in kakšne so posledice, če učitelj ni takšen. Sploh pa je strogo dosleden dan za dnem v vsakdanjem življenju težko biti, saj se situacije spreminjajo, poleg tega tudi učitelj ni vsak dan istega razpoloženja.

Zavedati se moramo, da je vzgoja neke vrste stres. To še posebej občutijo učitelji, ki se vsakodnevno ukvarjajo z različnimi otroki. Čeprav so »oboroženi« z znanjem in tudi izkušnjami, velikokrat kakšnemu otroku »niso kos« oz. jim zmanjka idej pri reševanju različne vedenjske problematike. Kako naj potem vzgajajo starši, ki nimajo tako obsežnega znanja s področja vzgoje? Marsikateri starši bi radi enostavne recepte, ki delujejo. Ampak teh pri vzgoji ni veliko, kot smo že ugotovili. Biti dosleden pri upoštevanju omejitev, ki smo jih postavili, zna biti tudi izredno naporno in lahko ogroža celo naše lastno zdravje. Starši, vzgojitelji in učitelji pogosto rečejo: »Za svojega otroka hočem le najboljše,«; »Otroka moramo razumeti in mu pomagati ...«; »Hočem biti najboljši starš, učitelj, vzgojitelj ...« Tako opažamo, da se starši, vzgojitelji in učitelji podrejajo otrokom. Za mnoge je otrok in njegova korist skrb, ki je čisto na prvem mestu. Zanimarjajo pa lastne potrebe in želje, lastna čustva. Bojijo se postaviti lastne meje, preko katerih otroci ne morejo. Dogaja se, da ohromijo lastno telo in lastne občutke samo zato, da zadovoljijo otrokove potrebe. Ampak kot smo v tem članku že enkrat ugotovili, otroci nimajo nikoli dovolj in od nas zahtevajo vedno več in več. To nas utruja in spravlja v nemoč. Brezmejna ljubezen, brezmejna naklonjenost in brezmejno izgorevanje za pedagoški poklic pomenijo razdajanje lastne osebe in lastnega jaza. Skoraj noben drug poklic tega ne zahteva v takšnem obsegu kot učiteljski. Človek tako preveč pričakuje in preveč zahteva od sebe, nenehno je na voljo drugim, komajda pa se zmeni za svoje želje in potrebe. Razdaja se, zanemarija se in ne zaznava več samega sebe. Kdor živi samo za vzgojo otrok, postane kmalu igrača drugih interesov. Postaja žrtev in suženj, kar ga zagotovo ne osrečuje, ampak prav nasprotno. Učitelji tako vse bolj ugotavljajo, da so iz dneva v dan bolj utrujeni. Nujno potrebno je, da zavestno postavijo meje, do katerih so se pripravljene razdajati ter da ozavestijo svoje početje ter si vzamejo pravico, da tudi oni zahtevajo določene stvari od otrok in njihovih staršev. To zna biti sprva sicer nekoliko težko, ampak je nujno potrebno, saj je lahko le tako uspešen in zadovoljen pri svojem poklicu.

PRIMERI POSTAVLJANJA MEJ

Ko nekaj rečemo otroku, se moramo tega tudi držati, saj v nasprotnem primeru vidi, da ne mislimo resno. Kot starši ali družina imamo pravico, da si ustvarimo svoje meje oz. pravila, ki izražajo to, v kar verjamemo kot družina, ne pa tega, v kar verjame družba kot celota. Tako kot se razlikujejo družine, se razlikujejo tudi njihove potrebe in pravila. Ko se enkrat odločimo, kakšna so pravila oz. meje, ki jih upošteva naša družina, ne bi smeli imeti več slabega občutka, če poskrbimo, da otroci to upoštevajo (Pantley, 2002). Ne sme nas skrbeti, kaj bodo rekli sosede, niti si ne smemo beliti glave s pretiranim razglabljanjem, ali so naše odločitve pravilne. Omenim naj primer, ki ga dostikrat srečamo v vsakdanjem življenju. Pogovor med staršem in otrokom je slišati nekako takole (Pantley, 2002):

- »Lucijan, ne suvaj brata!«
- »Rekla sem, ne suvaj brata!«
- »Lucijan! Kolikokrat naj ti še rečem? Nehaj suvati brata.«
- »Kaj je danes s tabo? Ne suvaj ga!«
- »Boš že enkrat nehaj!«

Samo pogledjmo pogovor in bomo videli, koliko praznih besed je izrekla tale mama. Pogovor bi bil uspešnejši, če bi potekal takole:

- »Lucijan, ne suvaj brata ...«
- »Prosila sem te, da ne suvaj brata. Ker tega nisi upošteval, prestavi stol sem!«

Otroci na podlagi izkušenj točno vedo, kolikokrat jih bo mama ali oče za nekaj prosil, preden bo šlo zares. Ali sodite med starše, ki morajo otroka desetkrat ali še celo večkrat prositi, preden vas uboga? Desetkrat ga lepo prosite, nato začnete kričati in takrat vas otrok končno uboga. Torej ste dali otroku vedeti, da ko ste mu prvič rekli in drugič in ... niste mislili resno.

Ko nekaj rečete, torej tisto resno mislite. Otroka najprej opozorite, nato pa ukrepajte ter bodite dosledni. Izogibajte se nejasnim pričakovanjem in ne dopuščajte grdega vedenja pri otrocih (Pantley, 2002). Ko npr. rečemo otroku, naj pospravi sobo, v resnici mislimo, naj zloži igrače, zloži perilo, postelje posteljo ... Ko otrok sliši ukaz »Pospravi sobo,« to lahko razume kot »Zmeči vse v omaro ali skrij pod posteljo.« Ne smemo uporabljati nejasna in presplošna navodila, ampak mora otrok natančno vedeti, kaj pričakujemo od njega.

OTROK NAJ PREVZAME DOLOČENE ZADOLŽITVE

Včasih je bilo samoumevno, da so otroci kot družinski člani prevzeli določene obveznosti. Svoje »privilegije« so si prislužili tako, da so najprej opravili svoje obveznosti (Pantley, 2002).

Danes večina otrok doma nima veliko zadolžitev, kar jim onemogoča pridobivanje delovnih navad, ki jih bodo kasneje nujno potrebovali. Prav je, da otroku jasno povemo in pokažemo, kaj mora storiti oz. kakšne so njegove zadolžitve. To deluje nekako takole: »Lahko gledaš film, potem ko boš pomil posodo ...« Gre za pogojevanje, s katerim dosežemo, da otrok najprej opravi določene zahteve, potem pa lahko dela tisto, kar ga veseli. V pomoč pri vzgoji otrok nam je lahko tudi rutina. Rutina in postavljena pravila lahko v našo družino vnesejo več miru kot karkoli drugega.

ZAKAJ SE KAZNOVANJE NE OBNESE?

Kaznovati pomeni, da drugemu povzročamo bolečino, ga za kaj prikrajšamo ali povzročamo trpljenje za prekršek. Kazen je ponavadi bolj povezana z maščevanjem kot s prizadevanjem za izboljšanje nečesa (Pantley, 2002). Kaznovanje kviri odnos med staršem in otrokom.

Kako ponavadi kaznujemo svojega otroka? Pogosto kričimo, se razburjamo na otroka in mu grozimo. Otroci hitro spoznajo, da praznim grožnjam, vpitju in razburjenju staršev zaradi njihovega neprimerne vedenja le redko sledi kar resnega. Starši se ob neprimernem otrokovem vedenju pogosto odzovejo tudi s tepežem. Marsikdo pravi: »Tudi mene so topli in tudi jaz bom svoje otroke ...« Če si priznamo, s tepežem dosežemo bolj malo, učinki pa so običajno kratkoročni. Ko otroka tepemo, usmerimo njegovo pozornost na tepež, ne pa na vedenje, ki je bilo napačno. Otrok zato, ker ga tepemo, ne bo začel razmišljati: »Uf. Res sem ga polomil. Ni bilo prav, da sem to storil.« Razmišljal bo nekako takole: »To ni pravično, da me tepejo. Ne razumejo me. Sovražim svoje starše, ker mi povzročajo bolečino.« Če hočemo doseči, da bo otrok spremenil svoje vedenje, moramo doseči to, da bo občutil krivdo za svoje obnašanje ali ravnanje. Tepež otroka oropa občutka krivde, saj kazen za neprimerno obnašanje odsluži. Ko otroka udarimo, imamo takoj boljši občutek, saj sprostim svojo negativno energijo. Toda marsikateri starši v svojem »afektu« težko nehajo tolči, nekateri pa celo povejo, da se sploh ne zavedajo, kako močno udarjajo, dokler ne vidijo posledic (Pantley, 2002). Pogosto starše tudi zanese, da za vsako malenkost uporabijo tepenje. Tako se otrok bolj boji njihovih udarcev kot posledice svojih dejanj. Otrok je prestrašen, pretresen in pogosto zasovraži svoje starše. Znano je, da otrok, ki ga doma tepejo, tudi sam kasneje pogosto pretepa vrstnike ali mlajše od sebe, ko odraste pa ta vzorec običajno prenese tudi na svoje otroke. Tako dobimo začaran krog, iz katerega težko izstopimo.

ZA OTROKOVE »PREKRŠKE« RAJE UPORABI-MO »NARAVNE« ALI LOGIČNE POSLEDICE

To pomeni, da se otrok uči preko izkušenj. Življenje nas vse uči na objektivni in neposredni način (Pantley, 2002).

Posledice prekršenega pravila naj bodo vedno povezane s problemom. Če otrok na primer pozabi doma šolske copate, bo ta dan v šoli pač brez copat. Drugič spet, če bo na primer zamudil avtobus, bo moral peš v šolo ... Otrok se uči preko izkušenj na »lastni koži«, kar je običajno najbolj zanesljiva metoda učenja. Lep primer takšnega učenja je tudi ta, da otroka zebe v roke, ker ni želel obleči rokavic ali se dotakne vročega štedilnika kljub našim opozorilom. Lahko mu govorimo in razlagamo, kako je nevarno in kako se lahko opeče, vendar ko sam občuti naravno posledico svojega vedenja, bo to vedel za vse čase. Starši bi morali pogosteje pustiti naravi, da uči otroke. Če bi se ustavili in pustili naravi, da opravi svoje delo, bi si prihranili veliko časa, pa tudi število predavanj bi se zmanjšalo. Tako starši že npr. takoj, ko otrok shodi, pretirano pazijo, da ne bi slučajno padel in se malo udaril. S tem mu preprečujejo, da bi se naučil številnih lekcij, ki se jih je mogoče naučiti le z bolečino. Če se sedaj vrnem nazaj na razvajanje, o katerem sem govorila na začetku članka, pa otroka, ki ga razvajamo, ravno prikrajšamo, da bi na lastni koži občutil posledice svojih dejanj. Takšen otrok je prikrajšan za takšne izkušnje, zaradi česar vstopa v življenje nepripravljen. Včasih pa se seveda moramo naravnim posledicam izogniti, ker bi lahko bile prenevarne. Včasih namreč naravnih posledic preprosto ni. V takšnih primerih si lahko pomagamo z logičnimi posledicami. To pomeni, da otrok jasno vidi zvezo ali povezavo med svojim vedenjem in posledico vedenja. Pri tem morajo biti posledice vedenja seveda prilagojene otrokovi starosti in razumevanju.

SKLEP

Pri vzgoji žal ni receptov in enotnih pravil. Vsak otrok je drugačen in tudi našega znanja ni nikoli dovolj. Velikokrat se sprašujemo, ali delamo prav ali bi lahko kaj izboljšali. To je prav, saj se učimo na svojih napakah in jih tako popravljamo. Pomembno je, da kot starši in učitelji zaupamo samemu sebi in se zavedamo, da imamo pred seboj otroka, ki bo slej ko prej postal odrasel. Pomagajmo mu z jasnimi mejami in pravili, da bo postal odgovoren za svoja dejanja in mu ne bo vseeno, kaj se dogaja okoli njega.

LITERATURA:

- Breton, Maryse. (2005). It Takes a Parent: How the Culture of Pushover Parenting Is Hurting Our Kids and What To Do About It/The Pampered Child Syndrome: How To Recognize It, How To Manage It, and How To Avoid It. *Library Journal*. 11/1/05, Vol. 130, Issue 18, p 106–107.
- Juhart, M. (2003). Otroci potrebujejo meje. Predšolski otrok danes: zbornik prispevkov strokovnega srečanja. Slovenske Konjice: Vrtec.
- Konrad, Walecia. (2005). Are you spoiling your child. *Good Housekeeping*. Vol. 240, Issue 5, p 116 – 119.
- Pantley, E. (2002). Z otrokom lahko sodelujete. *Radovljica: Didakta*.
- Rogge, J. (2000). Med popustljivostjo in strogostjo. *Tržič: Učila*.
- Žorž, B. (2002). Razvajenost, rak sodobne družbe. Celje: Mohorjeva družba.

Branje kot poslastica v podaljšanem bivanju v prvi triadi

Katarina Nagode, prof. RP, OŠ Danile Kumar

S tem je podobno kot s kavo ali čajem. Vsak si ju zna pripraviti sam. Vendar pa je čisto drugače, če ti ju skrbno in zavzeto pripravi kdo, ki te ima rad.

No, ni čisto tako. Saj se večina otrok šele v prvem ali drugem razredu sreča z branjem oziroma s črkami. Torej niso večji branja v takšni meri, da bi zraven doživljali čustveno doživljajsko ugodje. Ukvarjajo se predvsem s tehniko branja. Ravno zato se mi zdi zelo pomembno, da učitelji otrokom ponudimo vsaj nekaj tega ugodja. V tem vsakodnevnem hitenju tudi ni veliko staršev, ki bi branje uvrstili na dnevni urnik.

V zadnjem letu sem poučevala drugi razred podaljšanega bivanja. Na našem urniku je bilo najprej kosilo. Po kosilu pa vedno posladek – ena porcija branja. S polnimi želodčki, že malo utrujeni, so bili otroci vedno pripravljani na to poslastico. Začeli smo z zbirko pravljic Mamka Bršljanka in Lonček kuhaj. Motivacija je bila vsak dan dežela, iz katere je izhajala pravljica. Npr.: Je bil mogoče kdo že v Afriki? ... Danes vam bom prebrala afriško pravljico. Včasih so otroci pravljico tudi ilustrirali. (Kakšne barve kožo boste pobarvali dečkom iz afriške pravljice?) To se jim je zdelo zelo vznemirljivo, da afriško, mehiško, nemško, angleško, kitajsko ... pravljico poslušajo v slovenskem jeziku. Tvrstne pravljice so kratke, jedrnate in tudi poučne. Učence sem po čustvenem premoru spodbudila, da so sami oblikovali nauk zgodbe.

Med poslušanjem zgodbe smo imeli posebna, pravzaprav sproščena pravila. Učencem sem dovolila, da med branjem vzamejo list in rišejo po svoje. Iz dveh razlogov, nekateri so risali prizore iz pravljice, predvsem pa zaradi tistih, ki radi vzbujajo pozornost in so moteči. Ti drugi so se z risanjem ali pisanjem ali čečkanjem zamotili in

niso motili prvih. Dovolila sem jim, da med branjem tudi vstanejo in tiho odnesejo kakšno stvar v smeti, gredo po nov list ali po barvice – samo, da to naredijo tiho in mirno. Tega niso izrabljali ravno zato, ker je bilo to dovoljeno.

Ko pa so učenci želeli, da jim preberem več pravljic, je bil to znak, da lahko začnem z daljšimi pravljicami in zgodbicami. Več kratkih pravljic zaporedoma ne priporočam, kajti ko prebereš drugo, je vsebina prve že izrinjena iz spomina. Zato učinek prebranega nima take vrednosti.

S temi pravljicami sem začela tudi v tretjem razredu. Zakaj? Zato ker so boljši bralci brali zahtevnejše slikanice in knjige ter so te, čeprav so jih mogoče že brali, že pozabili. Slabšim bralcem so te kratke pravljice omogočale čustveno doživljajsko ugodje. Pri obojih sem pa dosegla namen, ponuditi jim ugodje poslušanja in razvijanje lastnega doživljajskega sveta.

Ko smo te pravljice »prerasli« smo brali krajše slikanice, tako sem sčasoma povečevala čas koncentracije. Del skoraj obveznega repertoarja sta tudi slikanici Pekarna Mišmaš in Škrat Kuzma. Vedno izbiram take knjige, ki so mi zelo všeč in tudi mene zelo pritegnejo.

Proti koncu tretjega razreda so prišle na vrsto knjige, ki smo jih brali po »poglavjih«, seveda prilagojeno utrujenosti otrok. Zelo se je »prijela« knjiga Doktor Jobjoli. Pri branju te knjige so sodelovali učenci s tem, da so dokončali del pesmice oz. verza, ki sem ga prej prebrala. Imeli so čudovite ideje, pogoj je bil seveda ustrezna rima. Druga stvar, ki je bila v tej knjigi zelo domišljjsko plodna, je bila predstava domišljjske živali – to je bil napreznaj. Vsak

otrok je že kdaj kje videl narisane zmaja, dinozavra ali čarovnice, skratka ima neko predstavo o tem, kako ta bitja izgledajo. Ampak naprejnazaja – žival, ki ima eno glavo spredaj, eno glavo zadaj in ena glava hodi naprej, druga pa nazaj, pa res še ne, razen kdor je to knjigo bral. Naloga, ki so jo imeli učenci, je bila da narišejo naprejnazaja. Risarske spretnosti na tej stopnji še niso tako razvite, da bi vedel, ali je njegov gobec tak kot oslov, konjev, srnin, ... Kakšen je na pogled, so učenci pred risanjem opisali z besedami.

Naslednja knjiga, ki smo jo brali po poglavjih, je Razbojnik Rogovilež. Pri branju te knjige sem na težjih mestih, ko je bilo potrebno iz prebranega razumeti kdo, kdaj, komu, zakaj in tako naprej, učencem zastavila kakšno vprašanje, da sem pozornost preusmerila na pomembno dogajanje in zato, da so »slabši« poslušalci spet ujeli rdečo nit. Iz prebranega sem včasih pripravila kakšno dodatno nalogo (Koliko krompirja je moral nalupiti, če ga je nalupil 6 ducatov in pol veder? Koliko veder je to?). Učencem sem razložila, kaj je to ducat. Ponudila sem jim možnost, da lahko pridejo k meni na posvet ali vprašati, če so na pravi poti. Zelo veliko se jih je lotilo naloge, nekaj jih je prišlo vprašat, če so na pravi poti. Naslednji dan so me ponosno »zatožili« razredničarki, kaaaaaaaaakšno nalogo so računali.

Kadar so bili zelo nemirni že takrat, ko sem prišla v razred, sem jih po kosilu pustila, da so se naklepetali, da so se prosto naigrali. Tiste dni sem jih vedno, preden sem začela brati, najprej vprašala, ali želijo, da jim berem. Če je večina želela, naj jim ne berem, jih nisem silila. To smo včasih nadomestili z branjem po končano domači nalogi. Ponavadi so se sami spomnili, če tisti dan še niso slišali nobene pravljice.

Ugodje, ki ga otrok doživlja ob poslušanju pravljic, zgodbic in basni, je nenadomestljivo. Vsak otrok si ustvari svojo domišljjsko sliko, ki je v takih barvah, ki so njemu najljubše in so najlepše stvari tiste, ki so njemu najbolj

všeč. Vsega tega je oropan pri gledanju televizije, pri gledanju risank ali pri računalniških igrinah. Tudi kar je v pravljicah hudih, slabih stvari, si jih otrok predstavlja v toliki meri, kolikor jih zmore sam sprejeti ali prenesti. Vsekakor je spodbudno in optimistično to, da vedno zmagajo dobro. Če navijaš za pravega, ne moreš biti poražen.

Terme Topolšica

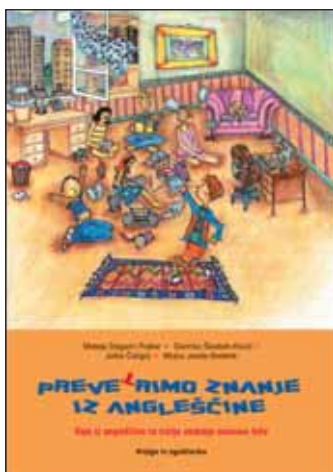
POMLADNO RAZVAJANJE V OBJEMU ZDRAVILNIH VRELCEV

- cena polpenziona po osebi že od **37 EUR** na dan
- pri bivanju 5 dni ali več že od **36 EUR** na dan

- ▷ neomejeno kopanje v vseh bazenih
- ▷ otroci do 6. leta brezplačno bivanje
- ▷ **10% popusta za upokojene**
- ▷ še vedno: **BIOTERAPIJA po metodi Zdenka Domančiča**

Dobrodošli v Topolšico, kjer je vsak letni čas nekaj posebnega!

Tel: 03/ 896 31 00 in 06 E.mail: info@t-topolsica.si
<http://www.terme-topolsica.si>

Da bo znanje angleščine še boljše!

PRAVKAR IZŠLO

- **100 vaj in nalog**, ki enakovredno zajemajo vse jezikovne zmožnosti, tj. **poslušanje, branje in pisanje ter besedišče in slovnico**
- možnost **samostojnega učenja angleščine**
- kot **dodatno gradivo** za učitelje pri pouku angleščine
- **avtentična besedila**
- **velika prednost** te knjige so **naloge** za razvijanje **slušnega razumevanja s posnetki**

Format A4, 168 strani, barvni tisk, broširano; knjiga in zgoščanka

- **raznolike teme**, ki jih predvideva učni načrt za angleščino v 7., 8. in 9. razredu osnovne šole
- **vizualno privlačna** štiribarvna knjiga prinaša ob vsaki nalogi **ilustracijo ali fotografijo**
- **avtorice** so **izkušene** profesorice angleškega jezika, ki se že dolga leta ukvarjajo tudi s sestavljanjem nalog na nacionalni ravni in imajo ustrezno **ekspertizo iz preverjanja in ocenjevanja** tujega jezika
- vse vaje so **pilotsko preizkušene**

Za predstavitev, naročila in posebno ponudbo za učence pokličite:

 Založba Pivec d.o.o., Krekova 13, 2000 MARIBOR
 tel. 02 250 08 28; info@zalozba-pivec.com, www.zalozba-pivec.com

STATI INU OBSTATI tudi 500 let po Trubarjevem rojstvu

Maja Vačun, OŠ Selnica ob Dravi

V vseslovenskem Trubarjevem letu smo tudi učenci in učitelji Osnovne šole Selnica ob Dravi zgrabili priložnost, da še podrobneje spoznamo delo in pomen Primoža Trubarja ter z različnimi dejavnostmi izrazimo hvaležnost za vse, kar nam je podaril. Odločili smo se za izvedbo **Trubarjevega dne**, in sicer v četrtek, 23. oktobra 2008. Dejavnosti ob tem dnevu so potekale po šolski vertikali, se pravi od 1. do 9. razreda, in so bile vsebinsko in izvedbeno prilagojene starostni stopnji učencev.

Ideja, da je tudi učence prve in druge triade smiselno seznanjati s Primožem Trubarjem, je bila sprva za marsikoga dvomljiva. Že na dan dejavnosti, predvsem pa ob sami evalvaciji dela, pa smo bili prav vsi enotnega mnenja, da je bila še kako smiselna.

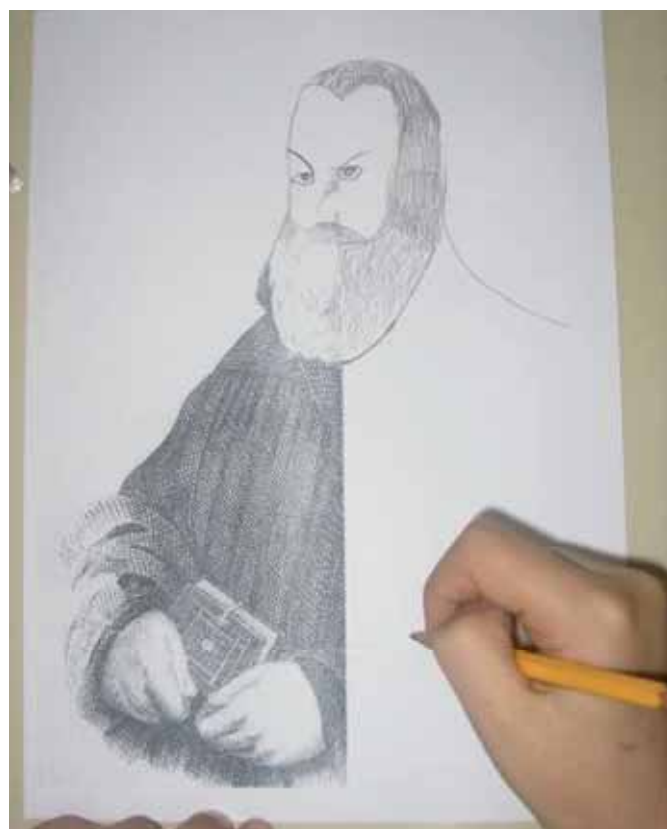
Učenci od 1. do 6. razreda so si na ta dan skupaj s šolsko knjižničarko ogledali Trubarjevo razstavo in prisluhnili zgodbi o nastanku in pomenu prvih slovenskih tiskanih knjig. Preostali čas so učenci 1. triade izdelovali knjižne kazalke, iz različnih materialov izdelovali črke ter iz njih odtiskovali/tiskali oddelčne abecednike (abecedo ter svoji inicialki oziroma ime in priimek).

Tretješolci ob ogledu razstave

Za učence 2. triade so učiteljice načrtovale in izvedle likovne delavnice v okviru medrazrednega povezovanja.

Učenci so dorisovali Trubarjev portret, izdelovali njegove doprsne kipce in reliefe iz gline, zapisovali abecedo v različnih tipih pisave, oblikovali miselne vzorce s podatki o Primožu Trubarju, ki so jih iskali po različnih informacijskih virih.

*Dorisovanje Trubarjevega portreta
(Avtor: Žiga Hren, 5. b)*

Dorisovanje Trubarjevega portreta
(Avtor: Jean Michel Hirsch, 9. b)

Učenci 3. triade so imeli na ta dan priložnost prisluhniti evangeličanski duhovnici in duhovniku (ge. Jani Kerčmar in g. Viljemu Kerčmarju), ki sta se prijazno odzvala našemu vabilu ter učencem podrobno predstavila pomen reformacije in značilnosti evangeličanske vere. To, kar bo učencem od 6. do 8. razreda najbolj ostalo v spominu, pa je nedvomno predstavitev timskega pouka, ki so jo v eni šolski uri izvedli učenci 9. razreda.

Poučevanje v obeh oddelkih tega razreda je namreč že dva tedna pred Trubarjevim dnem potekalo v obliki **timskega pouka**. Slednji je zagotovo ena izmed najkakovostnejših oblik medpredmetnega povezovanja in je kot tovrstna oblika dela na OŠ Selnica ob Dravi dolgoletna praksa. Ideja je že pred več kot desetimi leti nastala z namenom oblikovanja in doseganja skupnih ciljev ter predvsem iz prepričanja, da timsko načrtovanje prispeva h kakovostnejšemu poučevanju in učenju, saj ima nek skupen cilj. Vsi, ki imamo izkušnje z izvajanjem, pa vemo, da sama izvedba timskega pouka zahteva tako timsko načrtovanje, timsko izvajanje in timsko evalvacijo ter predvsem skupen čas, ki ga morajo najti strokovni delavci, če želijo zadostiti vsem naštetim dejavnostim. Kot piše Alenka Polar (2007), je »pomanjkanje časa največji in najpogostejši problem timskega dela, saj je čas najpomembnejši dejavnik oblikovanja sodelovalne kulture«. Poleg tega lahko tovrstno delo pomeni precej dodatnega oziroma neustaljenega dela

učiteljev in učencev, hkrati pa je lahko izziv in motivacija tako za ene kot za druge. Mnogi naši bivši učenci se timskega pouka spominjajo kot enega najboljših oblik sodelovalnega učenja.

V letošnjem letu se je kot ena najboljših tem medpredmetnega povezovanja pokazal prav Primož Trubar. Slednji, kot tudi samo obdobje reformacije, je predpisan v učnem načrtu za slovenščino v devetem razredu, Trubarjevo leto pa je še dodatna motivacija za osveščanje učencev o pomembnosti tega velikega Slovenca.

Na naši šoli smo timski pouk poimenovali Reformacija in ga namenoma umestili na konec oktobra, ko Slovenci praznujemo dan reformacije. Vse bolj opažamo, da veliko učencev ne ve, zakaj smo ta dan prosti pouka in kakšno težo sploh ima ta »osamosvojitveni« državni praznik. Večina ljudi pozna 31. oktober kot bučasti in coprniško zaznamovani dan, zato je bil eden izmed naših ciljev učenca poučiti tudi o tem. Za začetek smo se tako sestali vsi učitelji, ki poučujemo v 9. razredu. Seznanili in dogovorili smo se o vsebinah pri posameznih predmetih, s katerimi bi učencem čim širše predstavili človeštvo v 16. stoletju. V ospredju so bili skupinski pogledi, prepričanja, potrebe in cilji ter želja in pripravljenost za sodelovanje. Odločili smo se, da bo slovenščina nosilka, medpredmetna povezovalka, in da je smiselno timsko delo izvajati v okviru naslednjih vsebin in predmetov: *slovenščina* – nosilka timskega pouka (Primož Trubar, življenje in delo; dramatizacija; bohoričica, Adam Bohorič: Šolski red stanovske šole; Biblija; Trubarjevo pismo Slovencem), *nemščina* (Martin Luther in njegove teze), *zgodovina* (Martin Luter in začetek reformacije; Valvasorjevi zapisi o Trubarju), *geografija* (širjenje reformacije), *glasbena vzgoja* (Trubarjevi psalmi; pomen glasbe za protestante), *angleščina* (William Shakespeare: Romeo in Julija – dramatizacija, Henrik VIII. In njegovih šest žena), *športna vzgoja* (starinski ples), *kemija* (alkimija), *fizika* (Galileo Galilei, Nikolaj Kopernik).

Česa vse so se devetošolci naučili pri timskem pouku, smo si, kot že omenjeno, lahko ogledali na Trubarjev dan. Devetošolci so pod mentorstvom učiteljev svoje delo namreč dramsko uprizorili. Predstava je potekala v avli šole, ki je bila za ta projekt opremljena z vrati wittenberške cerkve in njenim zvonikom, prižnico, ki smo jo kasneje spremenili v balkon, mizo, kjer se je sprva pisala prva slovenska knjiga, kasneje pa Shakespearova tragedija in soneti, ter tablo in slikarskim stojalom. Da je bila predstavitev vizualno še zanimivejša, so si nastopajoči učenci nadeli še vlogam primerna oblačila. Pričeli smo s prihodom Luthra, ki ob zvonjenju wittenberških zvonov nabije na cerkvena vrata 95 tez, končali pa z zvonjenjem in Trubarjevo pridigo Slovencem. Smeh, zadrega nastopajočih, radovedni pogledi in glasen aplavz pa so bili nagrada za čas, ki smo si ga vzeli.

Primož Trubar z ženo Barbaro

Romeo in Julia ob izpovedi ljubezni

Kralj Henrik VIII. z eno izmed svojih žena

Večni optimisti – Alkimisti

Devetošolci so uprizoritev timskega pouka predstavili še staršem na roditeljskem sestanku.

Da se bomo še kdaj spomnili tega projekta, smo izdali tudi zloženko, v kateri smo na kratko opisali vsebine sodelujočih predmetov.

Iz likovnih izdelkov učencev 1. in 2. triade smo v šolski knjižnici pripravili razstavo in ob ogledu ponosno povedali, česa vse smo se na Trubarjev dan naučili.

Razstava izdelkov v šolski knjižnici

Če bi danes vprašali prvošolca Nika, kdo je bil Primož Trubar, bi nedvomno odgovoril: »Aja, tisti, ki je prvi pisal slovenske knjige.« Starejši učenci pa so že doumeli vrednost njegovega pisanja – med njimi tudi devetošolka Anja, ki je ob tem zapisala: »Kaj bi, če bi jezik Trubarju pomenil res tako malo? Kaj bi bilo z našim jezikom, z našo slovenščino, če Trubar pred 458 leti ne bi napisal prvih knjig? Morda bi še danes »šprehali v vindiše šprahe«. Morda bi za mnoge bili in bi tudi ostali ničvredni divjaki.«

Literatura:

POLAK, A. (2007). *Timsko delo v vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana: Modrijan.

Ko otrok potrebuje očala

Brigita Koštomaj, OŠ Ljudski vrt, podružnica Grajena, Ptuj

V pouk sem pri enem od predmetov vključila temo o očeh in očalih. Želela sem, da otroci začenjajo razumeti, zakaj nekateri morajo nositi očala, drugim pa ni treba. Predvsem sem izpostavila to temo, ker imam v razredu učenca, ki ima očala več v torbi kot na nosku.

Strokovnjaki ocenjujejo, da ima danes že vsak četrti šoloobvezni otrok težave z očmi, nezdravljenje v letih odraščanja pa lahko povzroči celo trajno izgubo vida. Nošenje očal ne boli, s tem prevzemaš odgovornost, da paziš na očala, jih ne pozabljaš, skrbiš, da se ne poškodujejo. Ko se starši z otrokom prvič pogovarjajo o tem, da bo moral nositi očala, ga morajo spodbuditi in poudariti, da bo lahko odslej bolje videl. Poskrbeti moramo, da se otrokove oči ne utrujajo preveč, npr. s prekomernim gledanjem televizije ali igranjem računalnika, prostor, kjer se otrok igra ali bere, mora biti dobro osvetljen. Vsaka dobra očala morajo imeti škatlico za shranjevanje, ki je edino pravo mesto za očala, če niso na nosu. Tako se steklo ne bo po nepotrebnem poškodovalo. Pri nakupu naj otroci sami izberejo okvirje, ki naj bodo lepi in zabavni.

Harry Potter, mlad čarovniški vajenec, je dosegel tudi to, da otroci, ki nosijo očala, niso več tarča posmeha, kot se je doslej vse pre pogosto dogajalo. Tudi ameriški znanstveniki so s študijo, ki so jo opravili med otroki, dokazali, da so vrstniki, ki nosijo očala, čedni in pametni oz. da so kul.

Pri pouku smo najprej prebrali pravljico. Naj vam predstavim njeno kratko vsebino.

Lisjak Luka se poleti vozi s kolesom, pozimi se sanki. Ko se s svojimi sanmi spusti z vrha hriba, se dolgi Janez dere: »Vsi v stran, slepa kura se pelje.« Luka obožuje pico in majhne gumijaste medvedke. Zvečer ne more v posteljo brez svoje najljubše igrčke. Prav tak je kot vsi ostali otroci. Nekaterim pa se zdi Luka nepoboljšljiva neroda. V resnici je tak samo zato, ker slabo vidi. Luka vidi svet

popolnoma nejasno. Njemu se zdi nejasna slika povsem normalna. Luka se velikokrat spotakne, pade po stopnicah, brčne v robnik ali pohodi živalski kakec. Mama kaj kmalu ugotovi, da Luka potrebuje očala. Vendar Luko skrbi, da z očali ne bo lep in da jih bo ves čas izgubljal. Pri dr. Vidicu imajo očala za vsakogar. Luka izbere očala, ki so zabavna. Doma si Luka očala še malo polepša. Iz predala vzame škatlo s pisanimi trakovi. Zdaj ima čisto svoja očala in skozi njih je videti svet povsem drugače, popolnoma jasno. Luka zdaj lahko pleza po drevju – brez padcev, hodi po hlođu – ne da bi stopil mimo, teče po stopnicah – brez spotikanja. Pozimi prešteva snežinke, ki padajo z neba. Poleti lahko na vrtu vsaki mravlji da svoje ime. Zdaj dobro vidi in lahko celo dolginu Janezu, čigar tarča je vedno bil, pokaže, kdo je glavni. Nekoč, ko se Janez norčuje iz Luke z vzdevkom Špeglar, ne vidi na cesti ležati kovancev, zato jih Luka brž pobere in si z njimi kupi sladoled. V njem so koščki čokolade in Luka vsakega od njih prav razločno vidi. Kaj ni to lepo?

S pomočjo pravljice so otroci spoznali temo, pogovorili smo se predvsem o pomenu očal in zakaj jih je potrebno nositi. Vsi v razredu smo si tisti dan naredili očala, ki smo jih nekaj časa nosili pri pouku. S tem smo tistim, ki jih zares potrebujejo, dokazali, da si z njimi lahko lep, zabaven in predvsem izrazili dejstvo, kako pomembna so očala za oči, ki ne vidijo najbolje.

Literatura:

Dietl Erhard: Lisjak Luka potrebuje očala, ilustracija Reinhard Michl, prevedla Mojca Brunc, Radovljica, Didakta, 2001.

Gibalno oviran otrok v OŠ

Polona Vučko, uni. dipl. defektologinja, OŠ Trzin

V šolskem letu 2007/08 smo sodelovali pri inovacijskem projektu, ki je potekal preko zavoda RS za šolstvo. V tem letu je bil v OŠ Trzin vključen učenec s posebnimi potrebami (gibalno oviran). Za sodelovanje pri projektu sem se odločila, ker so me zanimale pozitivne in negativne strani vključevanja gibalno oviranega učenca v večinsko šolo. Zaradi kompleksnosti dela, ki ga zahteva učenec s posebnimi potrebami, smo si člani tima – projektna skupina za cilj zadali dobro sodelovanje in s tem uspešno vključitev učenca v oddelek. V skupini je sodelovala tudi pedagoška svetovalka – konzulentka, ki nam je svetovala pri metodologiji dela, vsebini ter nas podpirala v procesu uvajanja novosti.

Povezovali smo se z zunanjimi strokovnjaki, ki so nam pomagali pri integraciji. Dobro smo se zavedali odgovornosti, zato smo se že spomladi 2007 začeli pripravljati na prihod učenca. Navezali smo stike z njegovo vzgojiteljico, pomočnico, spremljevalko v vrtcu ter s starši. V šoli je bilo potrebno sestaviti tim, ki bo septembra delal z učenecem. Sledila je izdelava individualiziranega programa ter njegova predstavitev staršem. Kupili smo vso potrebno opremo (stol, mizo, predloge, svinčnike), ki jih je učenec potreboval za delo.

Posebej moram pohvaliti vodstvo šole, saj nikoli ni bilo kakršnihkoli težav ali ovir za nakup pripomočkov. Ravnatelj je imel velik posluš ter socialni čut do tega učenca.

V okviru projekta se je skupina dvakrat mesečno sestajala in posamezni člani tima smo se sproti dogovarjali o nalogah in dolžnostih. Skozi celo šolsko leto sem spremljala učenca, pomagala z nasveti učiteljici, vzgojiteljici in spremljevalki, kasneje (zadnje trimesečje) pa sem večji poudarek namenila odnosom med vrstniki v razredu. Zanimale so me predvsem interakcije med sošolci, sprejemanje drugačnosti, zato sem se odločila, da izdelam sociogram. Rezultati so bili pričakovani. Deček je v razredu sprejet, ima prijatelje, ni odklonjen ter ni osamljen.

S sociogramom sem še dodatno dobila potrditev, da je bila integracija učenca v oddelek uspešna. Menim, da je šlo za globlji proces od integracije – za inkluzijo, saj se je tudi okolje prilagajalo učencu in ne le učenec okolju.

Zaključim lahko, da se je OŠ Trzin izkazala kot inkluzivna šola.

NA ZAČETKU PROJEKTA SEM OBLIKOVALA RAZISKOVALNI VPRAŠANJI:

Kakšna je vloga defektologa pri vključevanju gibalno oviranega otroka v učni proces (pouk, ure DSP)?

Na kakšen način vzpostaviti dober odnos med člani strokovnega tima?

DELO JE POTEKA V VEČ FAZAH OZIROMA AKCIJSKIH KROGIH:

Prva tako imenovana **pripravljalna faza** je potekala že pred začetkom projekta, in sicer od maja 2007 do avgusta 2007. Skupaj z vodstvom šole smo se intenzivno pripravljali na dečkov prihod.

Potrebno je bilo najprej določiti osebe, ki bodo z učencem delale, ter zagotoviti materialne pogoje. Sestali smo se s starši, dečkovo fizioterapevtko, ki nam je dala napotke za delo z njim.

V tej fazi sem imela največ pomislov glede sestave projektne skupine, ker sem pričakovala, da bo deček še eno leto obiskoval vrtec, torej bi v skupini sodelovale delavke vrta (vzgojiteljice, pomočnice). Starši so se odločili za všolanje, ker se je deček zelo dobro razumel z vrstniki, s katerimi je bil v vrtcu in jih ni želel izgubiti.

V **prvem akcijskem krogu** (september 2007 – januar 2008) smo izvajali naslednje dejavnosti:

- predstavitev učenca učiteljskemu zboru;
- priprava individualiziranega programa;
- nakup stola (Zupan);
- načrtovanje ur športne vzgoje ter svetovanje učiteljem;
- priprava na športni dan;
- pomoč in svetovanje spremljevalki;
- sodelovanje z delovno terapevtko ter ZUIM Kamnik;

- izvedba ankete med člani tima z vprašanji:
 - » Kakšna pričakovanja imam?«
 - » Kakšna je moja vloga pri delu s tem učencem?«

V ospredje sem postavila usklajevanje tima (razdelitev vlog, odgovornosti med člane).

V **drugem akcijskem krogu** (februar 2008 – maj 2008) sem tim spremljala še naprej, vendar je bil v tem obdobju poudarek na razredni dinamiki.

Dejavnosti, ki so potekale, so bile naslednje:

- izvedba sociograma (februar in april);
- vključevanje v izobraževalni proces na temo Različnost ljudi; in sicer po sistemu spiralnega načrtovanja. Izhajali smo iz svoje družine, razreda in šele nato okolja (od bližnjega k daljnemu, od znanega k neznanemu). Cilj je bil seznanjati učence z različnostjo:
 - 1. tema : jaz in moja družina;
 - 2. tema : moj razred;
 - 3. tema : različni poklici;
 - 4. tema : ljudje v različnih deželah ter
 - 5. tema : bolni, slepi, gluhi ...
- evalvacija individualiziranega programa,
- ugotovitve in evalvacija dela v strokovnem timu. __

OBDELAVA PODATKOV

V projektu je sodelovalo 24 učencev prvega razreda ter štiri osebe – projektna skupina.

Za spremljanje razredne dinamike sem uporabila metodo opazovanja; prostega in sistematičnega. Učence sem naključno in načrtno opazovala tako med hospitacijami v razredu, pri igri na igrišču, pri dnevih dejavnosti, na izletih, kot pri delu z gibalno oviranim učencem.

Izvedla sem sociogram (2x), ker so izbire lahko pri mlajših učencih slučajnostne oz. odvisne od dneva in njihovega razpoloženja.

Pri postopku zbiranja podatkov sem uporabila kvalitativno tehniko. Podatki, ki sem jih dobila, so bili pretežno v obliki besed in slik.

Uporabila sem:

- prosto in sistematično opazovanje;
- razgovor s člani tima, učiteljico v OPB, starši;
- sociometrične metode (dobimo podatke o povezanosti posameznikov v skupini in s tem podatke o položaju posameznika v skupini);
- vprašalnik odprtega tipa za člane tima in
- delovne zapise.

UGOTOVITVE IN SPOZNANJA

Zelo pomembno je, da so vsi člani strokovnega tima zainteresirani za projektno delo. Potrebno je veliko dogovarjanja in usklajevanja. S spremljevalko sva odlično sodelovali celo šolsko leto, z ostalimi člani pa nekoliko manj. Kot sem že zgoraj omenila, je bil deček še v vrtcu, ko sem se odločala za sodelovanje v projektu in sem

pričakovala, da bo še eno leto ostal, tako bi bila sestava projektne skupine drugačna (s skupino smo se že dogovarjali).

Glede na dečkovo vedenje, zdravstveno stanje, sem ob koncu šolskega leta lahko potrdila, da je bil dobro sprejet, da je bilo zanj dobro poskrbljeno, da se je dobro počutil v naši sredini in tudi starši so bili z napredkom zadovoljni.

Vsi, ki smo leto preživeli z njim, smo se obogatili z novimi spoznanji in se ob tem veliko naučili.

ŠIRJENJE NOVOSTI

Drugim zavodom lahko ponudimo predvsem svoje praktične izkušnje in optimizem. Lahko prenašamo izkušnje na tiste, ki bi želeli ali to že delajo na podoben način. Šolam lahko ponudimo pomoč in nasvete pri integraciji učencev s cerebralno paralizo v večinsko šolo ter vključevanju ostalih otrok s posebnimi potrebami.

Literatura

Pristavec, A. (2005). Otrok s CP pri športni vzgoji. Diplomsko naloga. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Žgur, E. (2007). Motorika učencev s CP v OŠ. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Cenčič, M. (1994). Učitelj raziskovalec: Priročnik za vaje iz pedagoške metodologije. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Pevac Semec K. (2006). Spodbujanje k timski naravnosti (delovno gradivo za tematsko konferenco). Ljubljana, Zavod za RS za šolstvo.

Vrlič Danko A. (2005). Gibalno ovirani otroci z nevrološko poškodbo v vrtcu in šoli. Maribor, Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.

Odnosi med vrstniki

Raziskovalna naloga

Anica Erjavec, OŠ Ivana Roba Šempeter pri Gorici, 2008

Eno izmed poglavij pri predmetu spoznavanje družbe je tudi poglavje z naslovom *Moje življenje z vrstniki*. Poglavje se mi je v razredu zdelo še kako pomembno, saj v današnji družbi vsi opažamo, da se odnosi spreminjajo, žal velikokrat v negativno smer in uprav v tej smeri učitelji lahko pripomoremo, da vplivamo na učence ter jih vzgajamo k strpnosti, spoštovanju in vrednotenju pozitivnih vrednot, ki jih narekuje družba. Učenci skozi učni proces pridobivajo znanje, urijo se v komunikaciji, razvijajo miselne, učne, socialne in raziskovalne spretnosti.

Otroci imajo veliko izkušenj in predstav o prijateljstvu. Že ob vstopu v šolo se njihova socialna mreža razširi na več prijateljev med vrstniki in postopoma tudi spreminja pomen. Skupaj s pojmom prijateljstvo pa so tesno povezani tudi medvrstniški spori in čustva. Spori so navadno čisto nekaj običajnega in so potrebni za človekovo rast in razvoj ter izzovejo čustva, ki v veliki meri vodijo naša ravnanja in vplivajo na počutje. Posebej zaskrbljujoča so negativna čustva, ki so velikokrat povod za nasilje in ustrahovanje med vrstniki.

To so teme, s katerimi se učitelji vsakodnevno srečujejo in skušamo učence s primernimi strategijami naučiti spoštovanja prijatelja in prijateljstva, naučiti miroljubno reševanje sporov v učnih in življenjskih situacijah, prepoznati čustva, posebej obvladovanje jeze, ter s posebnimi metodami in oblikami dela seznaniti učence s pojmom ustrahovanja in možnostmi ubranitve pred tem.

V prispevku bom predstavila nekaj izsledkov razmišljanj četrtošolcev, s katerimi sem se na področju odnosov ukvarjala.

OPREDELITEV POJMA PRIJATELJSTVO

Pomen pojma prijatelj se skozi različna obdobja otrokovega razvoja spreminja. Večina učencev starih deset let bi kot prijatelja označila nekoga »ki mi pomaga«, sledi opredelitev »tisti, ki me razume«. Želja po druženju s prijatelji postaja z leti vse močnejša. Pomen skupine vidijo predvsem v tem, da se zabavajo. S prijatelji se lahko odraščajoči otrok brez prevelikih omejitev in občutka kontrole odraslih zabava, v skupini sprosti svojo energijo pa tudi napatost. Povsod, kjer se srečuje z odraslimi, se od njega

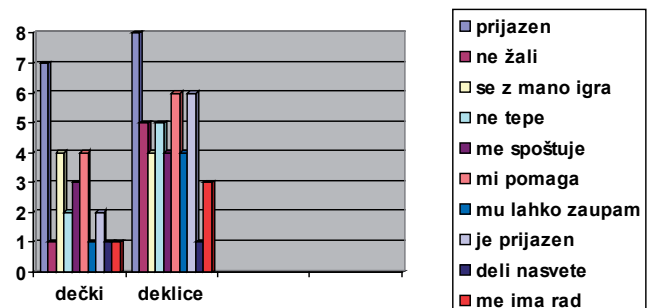
pričakuje resnost. Biti član skupine je za mlade znak pripadnosti. Tistega, ki ni del skupine, mladi označijo kot čudaka. Skupina je za mlade prostor za razvoj socialnih spretnosti, komunikacije, iskanje kompromisov, skupina daje občutek sprejetosti in pripadnosti. V skupini se srečajo z drugačnostjo, kar jih vodi v konflikte in iskanje kompromisov ter vpliva na razvoj občutljivosti in empatije. Skupina predstavlja otrokom »ogledalo«, ki je pomembno za oblikovanje samopodobe in samospoštovanja, za spoznavanje okolja in svojega mesta v njem.

Tema prijateljstvo je za učence vedno aktualna in zanimiva. Z dejavnostmi dajemo učencem možnost, da utrjujejo prijateljske vezi in širijo mrežo prijateljev v razredu. V pouk je dobro vključevati pogostejše socialne igre (igra vlog, Skriti prijatelj ...).

Lastnosti pravega prijatelja

Izpeljala sem vprašalnik o lastnostih pravega prijatelja. Vsak učenec je imel možnost naštetih več lastnosti.

Najpogostejše lastnosti so prikazane v grafu 1.

Graf 1: Lastnosti dobrega prijatelja

Z anketo sem ugotovila, kakšne predstave imajo učenci o lastnostih prijatelja. V pogovoru o posameznih trditvah ugotavljamo, da so naša mnenja različna. Ker gre za stališča otrok, bodo radi odgovarjali in želeli tudi druge prepričati, da so njihove trditve pravilne. Naloga je bila primerna zato, da se učenci naučijo sprejemati drugačne poglede. Pri tem sem poudarila, da se moramo poslušati, kajti tudi to, da si prisluhnemo, je eden izmed znakov prijateljstva. To pa ne pomeni, da ne povemo svojega stališča, čeprav je drugačno. Tudi prijatelji lahko razmišljajo drugače.

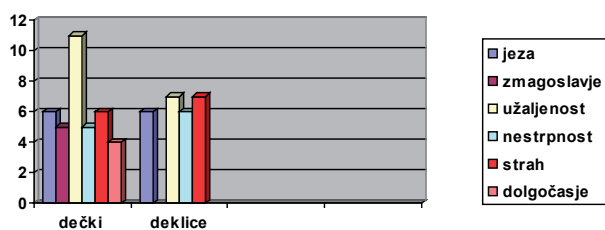
SPORI IN ČUSTVA

Spori in čustva sta zelo pomembni temi. Zanje si ponavadi vzamemo premalo časa, vendar velja o tem razmisliti in v sedanjem času tej tematiki posvetiti več pozornosti. Učence učimo strategij, s katerimi se spori in težave rešijo brez poražencev.

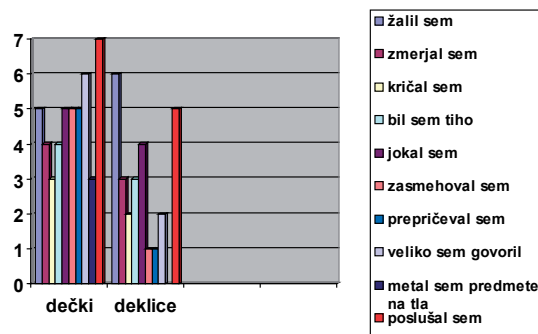
Pri reševanju sporov razlikujemo dva postopka: kako sami ravnamo v sporu in kako drugim pomagamo razrešiti spor. Z učenci smo poiskali nekaj ključnih točk, ki nam pomagajo pri reševanju sporov: spor moramo prepoznati – poiskati moramo problem, poiskati moramo možne rešitve, ovrednotiti rešitve, poiskati najboljšo pot, narediti evalvacijo rešitve.

Čustva so s spori tesno povezana. Čustvena inteligenca je ena izmed pomembnih sposobnosti. Učenci spontano razvijajo čustvene sposobnosti doma in v šoli kot del primarne in sekundarne socializacije, pri čemer pogosto razvijejo manj uspešne in manj primerne strategije ravnanja. V zadnjih desetletjih pa so bile razvite in uspešno preizkušene različne metode, s katerimi učenci vodeno razvijajo čustvene sposobnosti. Temeljne čustvene sposobnosti so: poznavanje svojih čustev, obvladovanje čustev, motiviranje samega sebe, prepoznavanje čustev pri drugih, urejanje odnosov. Pri pouku družbe sem različne tehnike in sposobnosti obravnavala v različnih temah (človekove pravice, družina, dobre učne navade ...).

Spoznali smo, da čustva vodijo naša ravnanja, zato je dobro, da jih prepoznamo in znamo obvladati. Z učenci se pogovorimo o čustvih v različnih razpoloženjih in jih učimo tehnik obvladovanja neprimerne ravnanja v določenih razpoloženjih. Učenci se začnejo zavedati svojih čustev in spoznavajo povezanost med ravnanji in čustvi.

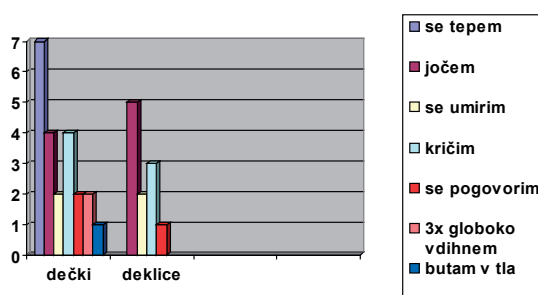

Graf 2: Počutje v sporu

Graf 3: Ravnanje med sporom

Pred reševanjem vprašanj o sporih sem se z učenci pogovorila, kaj spor je (prepir, konflikt). Nato sem jim dala čas in jih vodila, da so se spomnili svojega zadnjega spora: zaprite oči, bodite tiho, ne pripovedujte še sosedu. Spomnili so se, s kom so se sprli, kaj se je dogajalo, kako so se počutili, kaj so delali. Prišli smo do spoznanj, da v sporih doživljamo različna neprijetna čustva in zelo različno ravnamo (graf 2, 3, in 4). Pogovorimo se na pravilen odziv nanje in dobro je, da si povemo, kako se počutimo. Ugotovimo, da so najprimernejša ravnanja tista, s katerimi rešimo spor in pri tem nikogar ne prizadenemo. Včasih to ni mogoče. Takrat se postavimo zase ali se umaknemo. Poudarimo neprimernost nasilnih ravnanj.

Graf 3: Kaj naredim, ko sem jezen

USTRAHOVANJE IN NASILNEŽI

Nasilje med vrstniki je lahko fizično ali psihično, posamično ali skupinsko. Fizično je nasilje, pri katerem nekdo nekoga telesno poškoduje, pri psihičnem pa je napadena osebna vrednost. To ni pretep med dvema enakovrednima učencema. Žrtve so navadno občutljivi, sramežljivi, previdni, nesamozavestni otroci, zaprti vase. Pogosto so brez prijateljev, osamljeni in že s svojim vedenjem sporočajo, da se ne bodo branili. Na nasilje se navadno odzovejo z jokom ali umikom. To so pasivne žrtve. Izzivalne žrtve pa so nadpovprečno dejavni, nemirni otroci, ki s svojim vedenjem motijo druge, tudi nasilneže. Nasilneži so agresivni otroci z močno potrebo po obvladovanju drugih, težko se podrejujejo pravilom, so kljubovalni, nepotrpežljivi, iznajdljivi, hitro se razjezijo. O sebi imajo dobro mnenje. Žrtve in nasilneži v veliko primerih ohranijo svojo vlogo več let.

Večina otrok v razredu ne spada v nobeno od teh skupin, zato ima pomemben vpliv na socialne odnose v razredu. Učitelj v boju proti nasilju ima navadno podporo teh učencev, vendar se je z njimi potrebno veliko pogovarjati in jih usposobiti, da bodo pomagali pri razreševanju konfliktov.

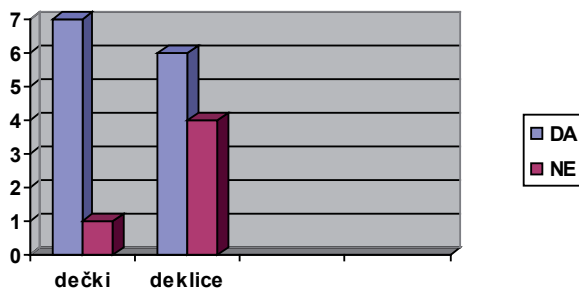
Žrtev in nasilnež potrebujeta pomoč. Žrtev mora spoznati, da ni sramota biti žrtev, temveč je sramota biti nasilnež. Pogovorimo se tudi o iskanju pomoči in poudarimo, da tožarjenje ni iskanje pomoči. Pred nasiljem se, če je le mogoče, umaknemo. Nasilen otrok navadno išče meje, do katerih mu dovolimo. V takemu otroku moramo vzbuditi zaupanje, čutiti mora, da je sprejet, ne glede na drugačnost. Če v takem primeru otroka spregledamo, se nasilje lahko stopnjuje.

Delavnica

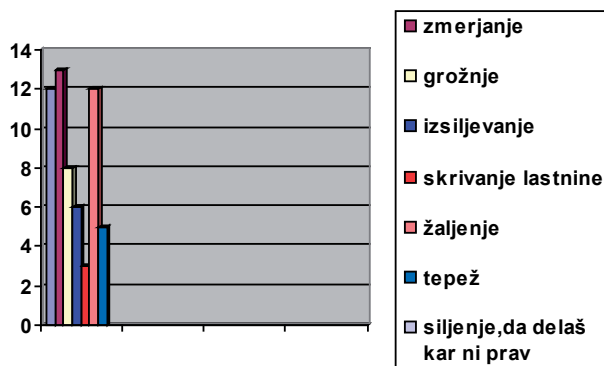
Učenci v skupinah poskusijo najti čim več primerov nasilja in ustrahovanja. V skupini pove vsak en primer, ki ga vsakdo napiše na svoj list. S pisanjem učenci nadaljujejo toliko časa, da jim zmanjka idej. Sledi razgovor ob primerih. Ob tem definiramo telesno in duševno nasilje. Učenci svoje primere uvrščajo v obe kategoriji tako, da jih podčrtajo z različnima barvama. Odločitve sprejemajo skupaj. Za nekatere vrste ugotovimo, da je uvrstitev v obe skupini ustrezna.

Ustrahovanje

Učenci individualno odgovarjajo o ustrahovanju.

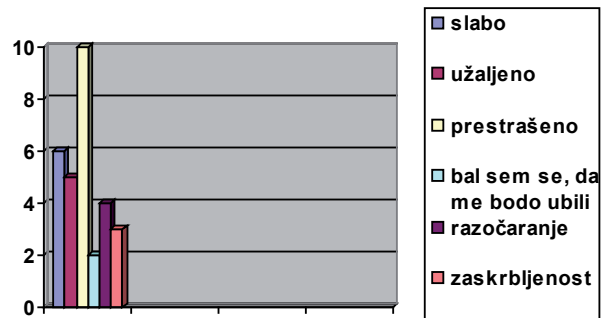

Graf 4: Ali si bil že kdaj ustrahovan?

Graf 5: Kako si bil ustrahovan?

Pogovorimo se, da je ustrahovanje vedno slabo in nesprejemljivo ravnanje. Poudarimo, da ustrahovalci potrebujejo pomoč, da bodo svoje vedenje lahko spremenili. Ustrahovalci niso pogumni, močni junaki, kadar se tako obnašajo.

Graf 6: Kaj si ob ustrahovanju občutil?

Ugotovitve kažejo, da je trpinčenja med otroki precej. Prav zaradi tega, sem v razredu tej tematiki posvetila veliko pozornosti. S pomočjo zunanjih sodelavcev šole in šolske svetovalne službe sem v oddelku izpeljala tudi delavnico o nasilju in nenasilni komunikaciji.

ZAKLJUČEK

Sama ugotavljam, da ima v današnjem času pri omenjenih temah velik vpliv računalnik in televizija. Posebej sporne so računalniške igrice, pri katerih je vsebina nasilna, za desetletne otroke so dražljaji preveč impulzivni in kvarno vplivajo na celoten otroški organizem. To nakazuje povezovanje nasilja z močnimi in pogumnimi ljudmi, z junaki, ki jih učenci srečujejo tudi v filmih in stripih. Glavni junaki so navadno mogočni, nepremagljivi, neuničljivi moški, ki se bore za nekaj dobrega, vendar z nasiljem.

V računalniških igrah je posebej nevarna utvara, da ubijanje ni nekaj dokončnega, kajti junaki imajo več življenj. Čeprav učenci razlikujejo med igro in resničnostjo, pa neprestano izpostavljanje različnim vrstam nasilja v različnih situacijah, vpliva na odnos do nje.

O vseh omenjenih temah se je v današnjem času z učenci potrebno pogovarjati, sprožiti je potrebno čim več dejavnosti, ki se lahko odvijajo pri vseh predmetih, zlasti pa med odmori, s katerimi bomo učencem zagotovili varnejše in prijetnejše okolje ter s tem boljše možnosti za učenje.

VIRI:

- Jože Bajzek idr., Zrcalo odraščanja, Didakta, Radovljica, 2003.
- Barbara A. Lewis, Kako postati čim boljši, MK, Ljubljana, 2002.
- Azra Kristančič, Socializacija agresije, AA Inserco, Ljubljana, 2002.
- Mojca Pušnik, Vrstniško nasilje v šolah, ZRSŠ, Ljubljana, 1999.

Osnovna šola Oskarja Kovačiča, Ljubljana

Vida Frelih, učiteljica slovenščine na šoli

Osnovna šola Oskarja Kovačiča deluje v štirih stavbah na obrobju Ljubljanskega barja. Centralna šola ima naslov Ob dolenski železnici 48, stavba se stika s športno dvorano Krim, ki šoli dopoldne služi za telovadnico. V tej stavbi imajo pouk učenci višjih razredov, zadnjega triletja. Na lokaciji bivše KS, Galjevica 52, je stavba s štirimi učilnicami, tu imajo pouk učenci šestih razredov. V stavbi Dolenska cesta 20, to je bila do leta 1983 glavna stavba, imajo pouk učenci od prvega do petega razreda. Četrta stavba je podružnična šola Rudnik, kamor hodijo otroci od prvega do petega razreda, nato se vozijo na centralno šolo.

Letos šolo obiskuje 830 otrok, ki so razporejeni v 35 oddelkov.

Šola je v letu 2008 praznovala svojo petdesetletnico ustanovitve, torej obstaja od leta 1958, ko so s šolsko reformo ukinili nižje gimnazije. Takrat so ukinili II. gimnazijo na Rakovniku in ustanovili osemletko OŠ Oskarja Kovačiča, ki je najprej gostovala v salezijanskem samostanu, čeprav prostori niso bili primerni za učilnice. Leta 1963 se je preselila na Dolensko cesto, ko so zgradili novo stavbo. A ves čas je bila premajhna, da je moral pouk potekati v dveh izmenah. Takrat je šola imela še podružnice Barje, Rudnik in Lavrica. PŠ Barje so ukinili z dograditvijo nove šole v šol. letu 1982/83, PŠ Lavrica pa je z osnovanjem novih občin prešla pod OŠ Škofljica.

Po čem je naša šola prepoznavna?

Po osamosvojitvi Slovenije smo začeli uvajati različne novosti. Najprej smo bili poskusna šola za zgodnje učenje angleškega jezika, nato smo uvedli fakultativni pouk nemščine, tudi fakultativno latinščino smo imeli nekaj let, a je upadlo zanimanje.

V šol. letu 1994/95 smo uvedli fleksibilno **diferenciacijo** pri pouku matematike v sedmem razredu. Glede diferenciacije v zadnjem triletju pri matematiki, slovenščini in angleščini smo se zadnji dve leti odločili za heterogene skupine. Nivojski pouk smo gojili nekaj let, a se nam ni pokazal dovolj uspešen zaradi velikega števila oddelkov.

Kot nadstandardni program imamo različne **tabore** v posameznih razredih. Učenci 3. razreda se lahko udele-

žijo naravoslovnega tabora v Bohinju, učenci 4. razreda pa v Osilnici, 5. razredi imajo organizirano enotedensko poletno šolo plavanja, največkrat v Materadi. Učenci 6. razreda se lahko udeležijo petdnevne zimske šole smučanja in bordanja, v 7. razredu pa organiziramo štiridnevni družboslovni tabor na Goričkem. Učenci 8. razreda imajo možnost sodelovati na tridnevnem taboru Šport za zdravje, ki je bil letos v Planici. V 9. razredu je organiziran tabor za nadarjene učence na Bledu.

V šol. letu 1991/92 smo se lotili **projekta Barje**. Učenci so Barje proučevali že prej, zdaj smo se ga lotili pri vseh predmetih. Rezultate smo zbrali v posebni publikaciji z naslovom Barje v marcu 93. Predstavitev projekta smo imeli v Šolskem epicentru.

Na osnovi tega proučevanja se je razvila **poletna šola Barje**, ki zdaj poteka binarno. Na njej je organizirano terensko delo, nato laboratorijsko s področja kemije, geologije, ekologije; sledijo zgodovinske, umetnostnozgodovinske, arheološke, etnološke in kulinarčne teme.

Že dolgo vrsto let likovno nadarjeni učenci sodelujejo na **likovnih kolonijah**. To je enodnevni tabor, ko gredo učenci na nek določen kraj in slikajo tamkajšnje motive. Pred dvema letoma so slikali Plečnikove motive, npr. cerkev sv. Mihaela na Barju, lani pa motive, povezane s Trubarjem. Ob določeni priložnosti je razstava, nato pa izdelke hranimo na šoli.

Smo **ekošola**. Ekozastavo smo pridobili leta 2007. V okviru tega projekta smo se lotili več aktivnosti. Pri malicah in kosilih ločujemo odpadke, tetrapake odlagamo

v posebne zabojnike. Vsaj dvakrat na leto organiziramo akcijo zbiranja odpadnega papirja. Ob stikalih in umivalnikih smo namestili znake varčevanja, ki smo jih pridobili na natečaju (učenka Neja Medvešček). Ob akciji Bodimo prijazni med seboj smo pri razrednih urah izdelovali slogane medsebojnega sprejemanja, s katerimi smo polepili šolske prostore. V okvir ekošole spada tudi teden jabolk, v katerem ponovno opozorimo na zdravilnost tega sadeža in med poukom pojemo vsak dan eno jabolko. Učenci opravljajo tudi ekobralno značko. Preberejo dve ekološki knjigi in iščejo članke o problemih onesnaževanja okolja po revijah in časopisih.

Ko se je Slovenija približevala Evropski uniji, smo se vključili v različne mednarodne projekte pod okriljem **Comeniusa**.

V letih 2001/2002 smo z vsemi učenci raziskovali pod naslovom **Kaj dela šolo evropsko?** Povezali smo se s Finci in Avstrijci. Učenci so se navadili iskati različne vire, pozornost smo namenili medsebojnemu zbadanju in nadlegovanju, merili in proučevali smo hrup in izdelali multifunkcionalno igro. Izvedli smo prve izmenjave učiteljev in učencev.

Med leti 2001 in 2003 so se učenci v starosti od sedem do deset let posvečali temi **Tradicionalne otroške pesmi, plesi in izštevank**. Posneta besedila, petje ali instrumentalno izvedbo so si izmenjali z učenci sodelujočih držav Avstrije, Italije, Madžarske in Malte. Pisali so si pisma in izdelali knjige prijateljev. S šolami še vedno sodelujemo.

Za projekt **Migracije** smo se z Inštitutom za izseljeništvostvo povezali leta 2003. Na okroglih mizah smo razpravljali o problemu nestrpnosti, o sprejemanju in spoštovanju drugačnosti, o etničnih razlikah – kajti na šoli smo imeli in imamo precej učencev, ki so prišli iz drugih republik bivše Jugoslavije. Posneli smo film *To smo mi*, v katerem so učenci drugih narodnosti predstavili svoje poreklo in kulturo. Proučili smo grafite, ki so se pojavili na stenah šole.

Učenci prvih dveh triletij so med leti 2005 in 2008 z učenci Irske in Poljske sodelovali v raziskavi **Naš domači kraj**. Prek projektnih srečanj, pisem, internetne pošte, voščilnic so drug drugemu predstavili zgodovino kraja, znamenitosti, življenje v okolici in težave, s katerimi se srečujejo.

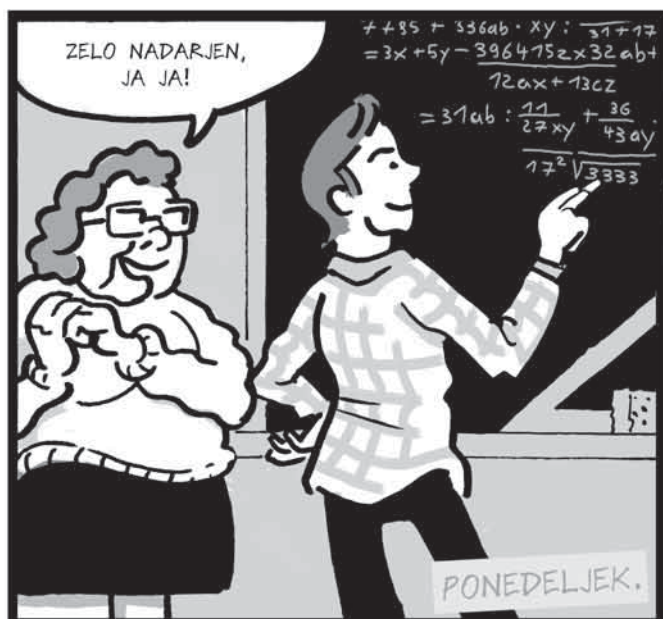
V šolskem letu 2006/2007 smo se priključili projektu **Humanitarno pravo**. Zajema starejše osnovnošolce in srednješolce iz 95 držav. Vključuje različne človekoljubne teme, o katerih smo razpravljali pri urah državljanstva vzgoje in etike. Nazadnje smo se povezali s šolo Bora Stankovića iz Beograda. Tam smo z učenci z Iga sodelovali na prireditvi Radost Evrope in se srečali s predstavniki iz dvajsetih držav. Tudi učenci iz Beograda so bili letos naši gostje.

V šolski **knjižnici** se odvija veliko dejavnosti: s sedmošolci sodelujemo pri projektu Rastem s knjigo, ki ima namen ustvariti pozitiven odnos do knjige in branja. Obiščemo splošno knjižnico Prežihovega Voranca, kjer pripravijo program, ob koncu pa vsak učenec prejme v dar izvirno mladinsko leposlovno delo. Zanimanje zbuja tudi knjižnično muzejski kviz, ob katerem spoznavamo našo kulturno dediščino, pri krožku izbirajo knjigo meseca ... Veliko učencev tekmuje za bralno značko. Vsako leto imamo ob zaključku srečanje s pesnikom, pisateljem, posebej za razredno in predmetno stopnjo. Tisti učenci, ki osvojijo BZ skozi vsa leta, se udeležijo tudi sklepne prireditve v Cankarjevem domu, Zveza prijateljev mladine Vič Rudnik pa organizira zanje še enodnevni izlet v Benetke. Izdamo tudi po eno šolsko glasilo na leto, na razredni stopnji Klepetave žabice, na predmetni pa se naslovi spreminjajo, Oskarjev cajtnig, Oskarjeve novice ...

Učenci so uspešni na različnih **tekmovanjih**. Zelo izstopa športno udejstvovanje: atletika, nogomet, rokomet, košarka. Šola je v ljubljanski mestni občini večkrat na prvem mestu, prejela je tudi denarno nagrado. Učenci tekmujejo za Vegovo priznanje iz matematike, za Stefanovo priznanje iz fizike, Preglovo iz kemije, Proteusovo, Cankarjevo priznanje iz slovenščine, udeležujejo se zgodovinskega in geografskega tekmovanja, iz angleščine, nemščine, iz logike, tehnike ... V okviru občinskega projekta Zaupajmo v lastno ustvarjalnost učenci izdelujejo raziskovalne naloge, največ iz kemije, fizike, naravoslovja, zgodovine. Povsod dosegajo dobre rezultate. Priznanja prejmejo slovesno na zaključni prireditvi ob dnevu državnosti, učenci zaključnih razredov pa na valeti. Od osamosvojitve dalje so se vsa leta odlični učenci na valeti vpisali v zlato knjigo in prejeli zlati znak šole.

Na šoli se zavedamo, da je vsak otrok nekaj posebnega in da je enkrat. Nekaj je otrok s posebnimi potrebami (gibalno, vidno, slušno), ki jim poskušamo omogočiti kar najbolj ugodne pogoje za izobraževanje. Tako smo v lanskem letu vgradili dvigalo, da so učilnice dostopne tudi za gibalno ovirane učence. Pred tem smo s četrtno skupnostjo in Gasilskim društvom organizirali humanitarno prireditev, na kateri smo zbirali sredstva za dvigalo. Zbrali smo precej denarja, nekaj pa je prispevala tudi občina, zato je na otvoritvi trak prerezal župan skupaj z učenko.

Šola ima svoj znak, žabico, ki jo je v letu 1991/92 izdelal učenec Marko Šercer. V jubilejnem letu smo izdali svojo znamko, ki jo je osnovala učenka Anja Bačak. Šola ima tudi svojo himno, ki jo je pred leti posnel mladinski zbor in je izšla med drugimi pesmimi na zgoščenki. Od petdesetletnici smo izdali jubilejni zbornik in CD z naslovom Sprehod skozi 50 let OŠ Oskarja Kovačiča, 4. 12. 2008 smo imeli slavnostno akademijo in razstavo o zgodovini šole ter njenih dejavnostih.

Priporočamo vam Didaktine priročnike o vzgoji:

Elizabeth Pantley

Z otrokom lahko sodelujete

5 nasvetov za uspešno vzgojo:

1. Mislite
2. Ko nekaj rečete, morate to tudi resno misliti
3. Uporabljajte znanje
4. Prevzemite nadzor
5. Izogibajte se napakam: popuščanju, nejasno izraženim pričakovanjem, dopuščanju grdega vedenja in nedoslednosti.

Elizabeth Pantley

Otroško spanje

Ali ste neprespani?

Vas zasipavajo z nasveti, da morate otroka pustiti zaspati v joku?

Priročnik Otroško spanje - brez joka v sanje vam bo pokazal, kako lahko otroku pomagate zaspati mirno in kako dosežete, da bo spal vso noč.

Margot Sunderland

Znanost o vzgoji

V tem odličnem priročniku o vzgoji otrok je opisano, da je od kakovosti nege otroka odvisno njegovo mentalno zdravje za vse življenje. Otroci, katerih čustva in občutki, celo njihovi izbruhi jeze, so razumljeni in upoštevani, bodo v življenju zadovoljnejši od tistih, ki so se morali zgodnjim strastem odpovedati.

Jesper Juul

Kompetentni otrok

Knjiga Kompetentni otrok zagotovo spada med pomembna in prelomna dela na področju vzgoje. Doslej je bila prevedena v 13 različnih jezikov, v Skandinaviji pa že več kot desetletje velja za »biblijo vzgoje«.

Jesper Juul

To sem jaz! Kdo si pa ti?

Vzgojni priročnik opisuje, kako lahko drug drugemu postavljamo meje, odrasli otrokom in tudi otroci odraslim, ne da bi s tem komurkoli škodili, pač pa s tem pomagamo doseči čim boljše medosebne odnose.

Jesper Juul

Družinske vrednote

Na katerih vrednotah naj temeljita vzgoja in partnerstvo sodobnih družin? Starejše generacije so točno vedele, kaj je prav in kaj narobe. Znašli smo se v tranzicijskem obdobju, v katerem se bodo uveljavile nove vrednote.

☎ 04 5320 210 ✉ zalozba@didakta.si

www.didakta.si

 DIDAKTA
že dvajset let

V svoje vrste vabimo tiste, ki jim je mar za otroka v sebi in za otroka pred seboj.

dr. Milan Hosta, programski direktor Ensico S, d.o.o.
ElemeNta - šport, zdravje in izobraževanje za šolo 21. stoletja

ElemeNta je celovit učni sistem na področju gibalno-športne kulture. Z njim otrokom in mladini zagotovimo takšno učno okolje, kjer lahko varno in z užitkom pokažejo svoje potenciale ter talente na področju gibalnih nalog in motoričnih sposobnosti ter hkrati osvojijo socialne in intelektualne veščine, med tem ko so telesno aktivni oziroma se igrajo.

Slovenska športna in pedagoška stroka ugotavljata, da se otroci že v osnovni šoli umikajo športnim naporom, v vrtcih pa se temu večinoma ne posveča sistematične pozornosti. Nivo gibalnih sposobnosti pada in že četrтина slovenskih šolarjev je pretežkih. Pri vsem tem pa je izračunano, da je vsak evro, ki ga investiramo v telesno aktivnost otrok, vreden od štiri do sedem evrov, ko govorimo o nižanju stroškov zdravljenja zaradi nezdravega načina življenja v dobi odraslega. Pri Ensicu S, družbi za športne inovacije, se zavedamo svoje globalne odgovornosti in smo v ta namen razvili edinstven produkt **Elementa**, s katerim hitro osvajamo mednarodni in vse bolj tudi domači prostor.

VRHUNSKO SLOVENSKO ZNANJE IN INOVATIVNOST

Izzivi današnjega šolstva so zelo zahtevni in ne dopuščajo odstopanja od globalne odgovornosti človeka. Zato je naš poslovni pristop usklajen s potrebami in zmožnostmi šole ter je usmerjen v spreminjajoč se kulturni kontekst 21. stoletja, kjer je vprašanje odnosa do telesa tako pereče kot odnos do narave.

Sistem ElemeNta vključuje storitve na ravni najsodobnejših **prostorskih rešitev, športne tehnologije (oprema)** ter **strokovnih usposabljanj**. Posebna vrednost ElemeNte je v didaktičnem pristopu, ki omogoča učenje na visoki

stopnji in ga z usposabljanjem lahko vodi razredni učitelj.

Prostorske rešitve zagotavljajo minimalne stroške ogrevanja in dobro naravno ter umetno razsvetljenost, ki ne ovira uporabnikov prostora, ko gledajo proti viru svetlobe. Posebno pozornost dajemo športnemu podu, ki mora biti **prilagojen značilnostim otrok**, akustika prostora pa mora omogočati uspešno delo z velikimi skupinami. Z vgradno opremo, kot so plezala in vešala, postavljamo nove kakovostne standarde. Temu je tako tudi pri drugih didaktičnih pripomočkih (žoge, atletske ovire, loparji, blazine itd.), ki so namenjeni najmlajšim, kjer prinašamo več kot **100 inovacij** in izboljšav. Kot **donatorji** smo lani opremili športno dvorano Osnovne šole Brod v Ljubljani ter **Center za otroke in mladino s posebnimi potrebami v Dragi pri Igu**, ki se tako pridružujeta **Vrtcu Šentvid – enota Mravljiniček na Brodu**, s katerimi sooblikujemo pot, po kateri mladi vstopajo v zdrav in aktiven način življenja.

UČNI SISTEM ELEMENTA

ElemeNta 1 (3–7 let) se osredotoča na temeljne telesne izkušnje, naravne oblike gibanja in elementarne igre z namenom kakovostnega gibalnega opismenjevanja otrok. Z ElemeNto 1 omogočamo otrokom, da skozi igro osvojijo gibalno abecedo in vzpostavijo zdrav odnos do telesa.

ElemeNta 2 (6–11 let) je namenjena utrjevanju gibalne pismenosti in večanju kompleksnosti motoričnega znanja, ki se izteče v ustvarjalnem spoznavanju osnov mnogih športov. ElemeNta 2 še vedno mnogo prostora namenja igri, saj je v tem obdobju nevrofiziološki razvoj izjemno intenziven in prilagodljiv. S tehnologijo in pristopom, ki ga ElemeNta 2 omogoča, lahko pred otroke vedno znova postavimo take izzive, ki jih bodo z veseljem premagovali in polno izkoriščali svoje psiho-motorične potenciale. Gibalna/športna pestrost, ki je je otrok deležen v programu, zagotavlja stalno prenavljanje, utrjevanje in razvijanje živčno-mišičnega omrežja, kar je ključnega pomena tudi za intelektualni razvoj.

Poleg telesnih koristi je to obdobje primerno tudi za utrjevanje socialnih veščin in razvoja občutka za skupinsko odgovornost, spoštovanje in aktivno izražanje stališč. Otroci se lahko naučijo komunikacijskih veščin, kjer uveljavljajo svoje potrebe in izražajo želje tako, da ohranijo lastno integriteto ter izkazujejo spoštovanje do drugega in drugačnega. Na ta način, z upoštevanjem telesnega, psihičnega in socialnega prostora posameznika, ki se skozi igro odpre enosti, ustvarimo kakovostno učno okolje.

ElemeNta 3 (10–17 let) vstopa v prostor priprave na aktiven življenjski slog, kjer športne in druge gibalne dejavnosti postanejo nepogrešljivo sredstvo ohranjanja zdravja.

ElemeNta Special je gibalno-športni program za otroke in mladino s posebnimi potrebami.

S celovito vrhunsko ponudbo in prilagodljivostjo naročniku smo uspešni tako v **javnem kot zasebnem sektorju**. Samo v Moskvi, na primer, je realiziranih že več kot **300 objektov**. V Nemčiji in Avstriji vstopamo v **verige fitnessov**, ki želijo zadovoljiti potrebam strank in bližnjih vrtcev ter šol. V Sloveniji pa se vključujemo v razvojne in inovativne programe **Zavoda RS za šolstvo** ter tesno sodelujemo s **Fakulteto za šport**.

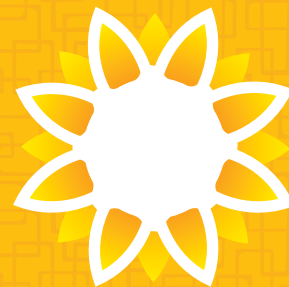
Za svetovanje o najboljših možnih rešitvah za vaše športne igralnice, telovadnice, športne dvorane ter zunanje igralne in športne površine kontaktirajte:

Ensico S, d.o.o.

Mojmir Flisek, R&R direktor

Tel.: 01 511 2000, 041 628 125

mojmir.flisek@ensico.si

ENSICO

elemeNta

1, 2, 3 – za bolj gibčne ljudi!

ElemeNta:

- celovit učni sistem na področju gibalno-športne kulture;
- od gibalne abecede do športne razgledanosti;
- z igro in telesno aktivnostjo do zdravih življenjskih navad;
- inovativno slovensko znanje mednarodne veljave;
- združuje arhitekturne, tehnološke in didaktično-pedagoške rešitve.

Ensico S, d.o.o., Družba za športne inovacije, Stegne 21c, Ljubljana
tel.: 01/511 2000, www.ensico.si

S preprostimi tehnikami vizualizacije do čudovitega umskega napredka in samouresničitve

Mag. Katja Bedenik

Svetovna uspešnica The Master Key System, avtorja Charlesa Francisa Haanela, je po skoraj 100 letih od izida angleškega originala novembra 2008 izšla tudi v slovenskem jeziku. Večkrat jo citira vsem znana The Secret – Skrivnost. Mnenja mnogih jo označujejo kot »eno izmed najboljših, kar jih je bilo kdaj napisanih«. Priročnik oz. tečaj samouresničitve je 24-tedenski tečaj, v katerem je posredovano znanje o delovanju našega uma in naravnih zakonov, ki veljajo tako v materialnem kot duševnem svetu. Knjiga nam daje celovito, tako znanstveno kot duhovno, razlago za dogajanja v našem življenju. Poleg teorije, ki sega na področja psihologije, medicine, fizike, filozofije in ekonomije, je v priročnik zajet tudi celovit sistem praktičnih vaj. Z njimi razvijamo svoje sposobnosti osredotočanja in vizualizacije, kar pa nas privede do našega cilja – samouresničitve.

Zagotovo ste se kdaj vprašali, na kakšen način usmerjamo svojo prihodnost, kako lahko na najboljši način dosežemo svoje cilje in zakaj morda nismo tako uspešni, kot bi si želeli biti. Odgovore na omenjena vprašanja nam daje Master Key System že v 1. lekciji: »Skrivnost je v tem, da je vsaka moč, vsak uspeh in vsako premoženje odvisno od našega načina razmišljanja.« Avtor razlaga, da je zunanji svet odraz našega notranjega sveta. Notranji svet, svet misli in čustev, ustvarja zunanje, saj velja zakon vzroka in posledice. Človek torej s pravilnim, konstruktivnim in sistematičnim mišljenjem zavestno in konstruktivno vpliva na svojo okolico. Master Key System temelji na absolutni znanstveni resnici, ki pravi, da metode pravilnega mišljenja upoštevajo temeljne naravne zakone, kar pa lah-

ko vsakdo preveri s pomočjo induktivnega sklepanja.

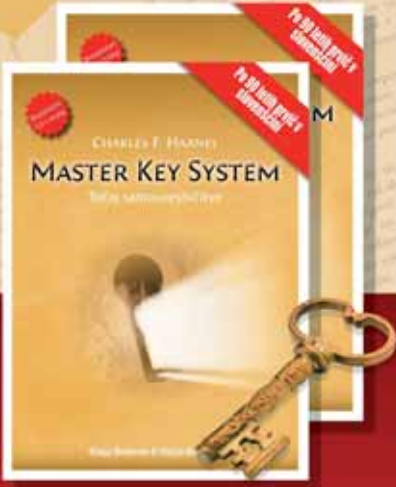
G. Haanel nas nato podučí o delovanju našega uma oz. naših možganov. Naš um je aktiven na dveh različnih, sočasno delujočih ravneh; zavestni in nezavedni. Zavestna raven je naš razum ali objektivni um, ki misli, sklepa in odloča. Nezavedna raven ali naša podzavest pa sprejema informacije in navodila razuma. Preko 90 % našega duševnega sveta se odvija v podzavesti, ki je sedež spomina, navad, prepričanj, miselnih in vedenjskih vzorcev ter našega preteklega razmišljanja – kjer je torej »zapisana« naša prevladujoča miselna naravnost, s katero ustvarjamo svoje življenje, tako uspehe kot neuspehe.

Na nas je, da svoj umski potencial najprej spoznamo, priznamo njegovo moč in ga nato uporabimo v svojo

CHARLES FRANCIS HAANEL

THE MASTER KEY SYSTEM

Tečaj samouresničitve

Original. Prvič v slovenskem jeziku.
WWW.MASTERKEYSYSTEM.SI

Vaši šoli ali organizaciji nudimo do 30% količinski popust, pišite nam na:
info@masterkeysystem.si

in v korist vseh ostalih. Praktične vaje, ki so opisane ob koncu vsake lekcije, se iz lekcije v lekcijo nadgrajujejo. Pričnemo z nadzorom fizičnega telesa, nato se učimo nadzorovati svoje misli, nadaljujemo pa s telesnim in nato z mentalnim sproščanjem. V drugem mesecu tečaja pričnemo z vajami osredotočanja in vizualizacije. Vizualizacija je proces, s katerim ustvarjamo mentalne slike in je v nadaljevanju tečaja zelo učinkovito in močno orodje za doseganje individualnih ter skupinskih ciljev. Vaje predstavljajo popoln sistem za nadgradnjo naših umskih sposobnosti, poleg tega pa skozi resnično dojamemo, doživimo in ponotranjimo pridobljena znanja. Tehnike vizualizacije so zelo priljubljen pripomoček tudi v pedagoškem procesu. Mnogi namreč poročajo o odličnih rezultatih. Pedagoški delavec je po opravljenem tečaju Master Key Systema oborožen z znanji, samozavestjo, modrostjo in učinkovitimi pripomočki za konstruktivno ter sistematično delo z otroki.

S pravilno uporabo opisanih načel in metod, ki jih srečujemo tudi v drugi literaturi, se nam obeta neizmerno, pozitiven napredek v človeški družbi. Odstranili bomo strah, negotovost, iz katere izvirajo negativne misli, čustva in posledično negativni pojavi v družbi, ter tako demonstrirali, da ima prav vsak človek prirojen potencial za doseg sreče, zdravja in bogastva.

Več informacij, brezplačno poskusno branje in prijavnico na brezplačen 24-tedenski e-tečaj najdete na spletni strani www.masterkeysystem.si.

Nasilje med sovrstniki

Rožana Grdina, Akademija za psihosintezo

V današnjem času problem nasilja presega vse meje. Danes ne moremo govoriti samo o fizičnem nasilju, ampak je potrebno zelo resno pogledati tudi v realnost čustvenega in miselnega, z eno besedo psihološkega nasilja. Fizično nasilje je najbolj vidno in očitno. Toda včasih psihološko nasilje pusti globlje in trajne posledice.

Ne morem pisati o nasilju med otroki in mladostniki, če najprej nekaj pozornosti ne namenim okoliščinam, v katerih ti rastejo. Če vzamemo podatek, da je v Sloveniji v vsaki peti družini prisotno nasilje nad žensko (in kjer se vrši nasilje nad žensko, se v večini tudi nad otrokom), bomo hitro razumeli problem, s katerim sobivamo. Otrok, ki živi v nasilju, ki je deležen nasilja v katerikoli obliki, ga bo žal prenašal naprej. Nasilje je njegovo domače okolje. Otrok je lahko zaradi nasilja preplašen, zaprt, ima probleme s socializacijo v šolskem okolju ali pa je agresiven, napadalen, upornik. Pri tem nehote izzove napadalnost drugih. Agresiven otrok bo hitro začutil, kdo je šibkejši in to mu vpliva še dodatnega poguma. In če se k temu pridruži še kopica drugih otrok, ki jim je pomembno, da se istovetijo z zmagovalcem, imamo v razredu in skupnosti problem.

K zgoraj opisanim okoliščinam se lepo poda nasilje, ki ga otrok dnevno gleda na TV ekranih ali mu je izpostavljen z igrami na računalniku. Otrokova psihološka struktura še ni sposobna ločiti realnosti od tega, kar gleda. Ponekod so se že soočili z resnimi psihološkimi težavami, ker je otrok preprosto omedlel od šoka in doživljal resnične stiske. Ne dolgo nazaj mi je znanka pripovedovala, kako je sin, star 5 let, ob gledanju risanke dejal: »To se dogaja sedaj tukaj zunaj, a ne?« Znanka je bila ob tem šokirana in zmedena. Risanka je bila zanj realnost. In risanke, ki jih danes ponujajo komercialne televizije, so vir nasilja, čustvenih stisk, miselne agresivnosti in psihološke zmede, ki jo otrok doživlja kot posledico.

Sicer pa se poleg risank in filmov dnevno soočamo s potrošniškim nasiljem. Dnevno nas na različne načine posiljujejo z informacijami, kaj vse potrebujemo, da

bomo srečni, zdravi, veseli, uspešni. Kaj vse naj nudimo otroku, da bo postal uspešna odrasla osebnost. Tudi to je nasilje. Nasilje, ki prekrije resnične potrebe otroka, mladostnika in odraslega ter jih popelje v iluzijo, daleč od realnih potreb, daleč od sebe.

Nasilje je problem, ki zahteva celostno obravnavo. Težko bomo prevzgojili nasilnega otroka, če se bo ta dnevno vračal v nasilno družino. Prav tukaj vidim problem, kako prevzgojiti nasilno družbo v celoti. Toda nekje je potrebno začeti. In vsak učitelj, ki ima v razredu primer nasilja, ve, kako je to težko in kompleksno.

Tukaj vidim še en velik problem: nasilje vsi radi zanikamo. Težko priznamo sebi in drugim, da smo tudi sami kdaj nasilni. Ali pa preprosto tega pač ne vidimo kot nasilje. Prav tako bomo zelo težko našli osebo, ki bo brez težav priznala, da je žrtev nasilja. Ženska bo zaradi strahu pred stigmato, ki je žal v naši družbi resnična, nasilje tajila leta in leta. S tem žal onemogoča rešitev problema zanjo in za otroka. Nasilje ostaja skrito in s tem živo ter prisotno v psihološkem prostoru.

Dober način, da otroke in mladostnike popeljemo v nenasilje, je iskreno in ljubeče soočanje z lastno nestrpnostjo, agresivnostjo, jezo, kriticizmom, sodbo in podobnimi stanji, ki vzbujajo v nas samih in drugih stanje nasilja. Dobro vemo, kako so otroci iskreni ter direktni in prav tako so izredno občutljivi ter senzitivni za nestrpnost, jezo ... odraslega. Odgovornost učitelja in starša je, da se s tem soočita. Da pri sebi začneta proces preobrazbe agresivnosti. Vzporedno pa v svojem sistemu trudi z vzgojo nenasilja.

Ozaveščanje ljudi o posledicah nasilja je prvi korak na poti do nenasilja. Temu sledi vzgoja, kako se da drugače ravnati. Pri otrocih so lahko čudovit pripomoček

pravlјice in svet simbolov. To so pravlјice, ki nenasilno, ljubeče razgrnejo, da je ljubezen močnejša od sovraštva, da je pravičnost trajnejša od prevare, da je navidezni zmagovalec lahko poraženec in obratno. Pravlјice, ki v otroku krepijo samospoštovanje, odgovornost, pravičnost. S temi kakovostmi bo lažje prepoznal v sebi in zunaj sebe nasilje ter se nanj ustrezno odzval. Pogojeni otroci, vzgojeni v pridne in ubogljive posameznike, ki jim je prepovedano razmišljati s svojo glavo, bodo ne-

kega dne lahko žrtev nasilja ali pa njegovi povzročitelji. Kajti nekega dne jim bo »počilo«. Tistim otrokom, ki v nasilju in z nasiljem živijo, pa poka že sedaj. V njih in okoli njih.

Kakorkoli morda mislimo, da se nas problem nasilja ne tiče, se zelo motimo. Vzgoja nenasilja je odgovornost vseh nas, zato upam, da bomo stopili skupaj in ustvarjali drugačno prihodnost. Nasilje med vrstniki je čudovito ogledalo celotne družbe.

Zmorete usklajevati poklicne zahteve in osebna hrepenenja? Si želite na novo obuditi vizijo, ki vas je privabila v vaš poklic? Ali veste, kako v sebi poiskati ravnovesje, da ne izgorite?

Vabljeni na seminarje

15.5.2009, Ljubljana: **Ravnanje s težavnimi uporabniki**
Kako uspešno komunicirati s težavnim uporabnikom.

11. – 13.12.2009, Portorož: **Kako ohranjati notranjo stabilnost in okrepiti zunanjo avtoriteto**
Kako v sebi vzpostaviti stabilnost in izraziti osebno avtoriteto.

24. – 26.9.2009, Portorož: **Kako ob delu z drugimi ne pozabiti nase**
Kako in kdaj se izgorelost pojavi ter kako si lahko pomagamo.

11. – 13.12.2009, Portorož: **Kje in kako do motivacije?**
Tretji iz niza seminarjev Ravnanje s težavnimi uporabniki

23. – 25.10.2009, Portorož: **Ustvarimo učinkovito in prijazno skupnosti**
Kako do uspešnega sodelovanja.

www.akademija-psihosinteza.org

info@akademija-psihosinteza.org

Marta Kralj 040-268-058

najstfest
glasbena revija **muška**

SPREMINJAJMO SVET Z GLASBO!
didaktično oblikovani programi za otroke in mladino

Koncert, ki pride k vam!

GLASBENA TORTA

ORKESTRSKA OLIMPIJADA

simfonične matineje
Glasbene mladine Slovenije

GLASBENA MLADINA SLOVENIJE

www.glasbenamladina.si

NAROČILNICA NA REVJI DIDAKTA IN VRTEC

- DA, naročam(o) se na revijo DIDAKTA. Število naročin: ____
- DA, naročam(o) se na revijo VRTEC s 50 % popustom (velja ob hkratnem naročilu na revijo Didakta). Število naročin: ____

Ime ustanove (oz. ime in priimek)

Naslov

Pošta

e-pošta

SI _____ DA/NE
davčna številka _____ davčni zavezanec

Telefon

Kraj in datum

Žig/podpis:

Letna naročnina na revijo DIDAKTA znaša 59,90 EUR za 11 števil (9 enojnih in 1 dvojna). Posamezna enojna številka stane 7,90 EUR in posamezna dvojna številka 9,90 EUR.

Letna naročnina na revijo VRTEC znaša 29,90 EUR za 8 števil (4 dvojne). Posamezna dvojna številka stane 12,90 EUR.

Vsi individualni kupci imajo 50 % popust.

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov založbe:

Didakta d.o.o., Gorenjska cesta 33c, 4240 Radovljica

Naročila sprejemamo tudi po telefonu (04) 53 20 210 in e-pošti: zalozba@didakta.si.

Po faksu gre hitreje: (04) 53 20 211.

Revija Didakta

februar 2009

Didakta d.o.o.
Gorenjska cesta 33c
4240 Radovljica

Za založbo

Rudi Zaman

Glavna urednica

Marina Žlender

Uredniški odbor

Miha Mohor,

Janko Rednak,

Natalija Komljanc

Lektorirala

Petra Pučnik

Časopisni svet

dr. Cveta Razdevšek Pučko,

mag. Teja Valenčič,

Rudi Zaman

Naslovnica

Alamy/IPAK Images

Fotografije

avtorji člankov,

foto dokumentacija uredništva

Oblikovanje in prelom

Evgen Tomazin

•

Tisk

Tiskarna Impress

•

Naslov uredništva

Revija Didakta

Gorenjska cesta 33c

4240 Radovljica

tel: 04 53 20 200

faks: 04 53 20 211

e-pošta: revija@didakta.si

www.didakta.si

Obveznosti poravnajte na transakcijski račun

Didakte d.o.o. pri NLB d.d.

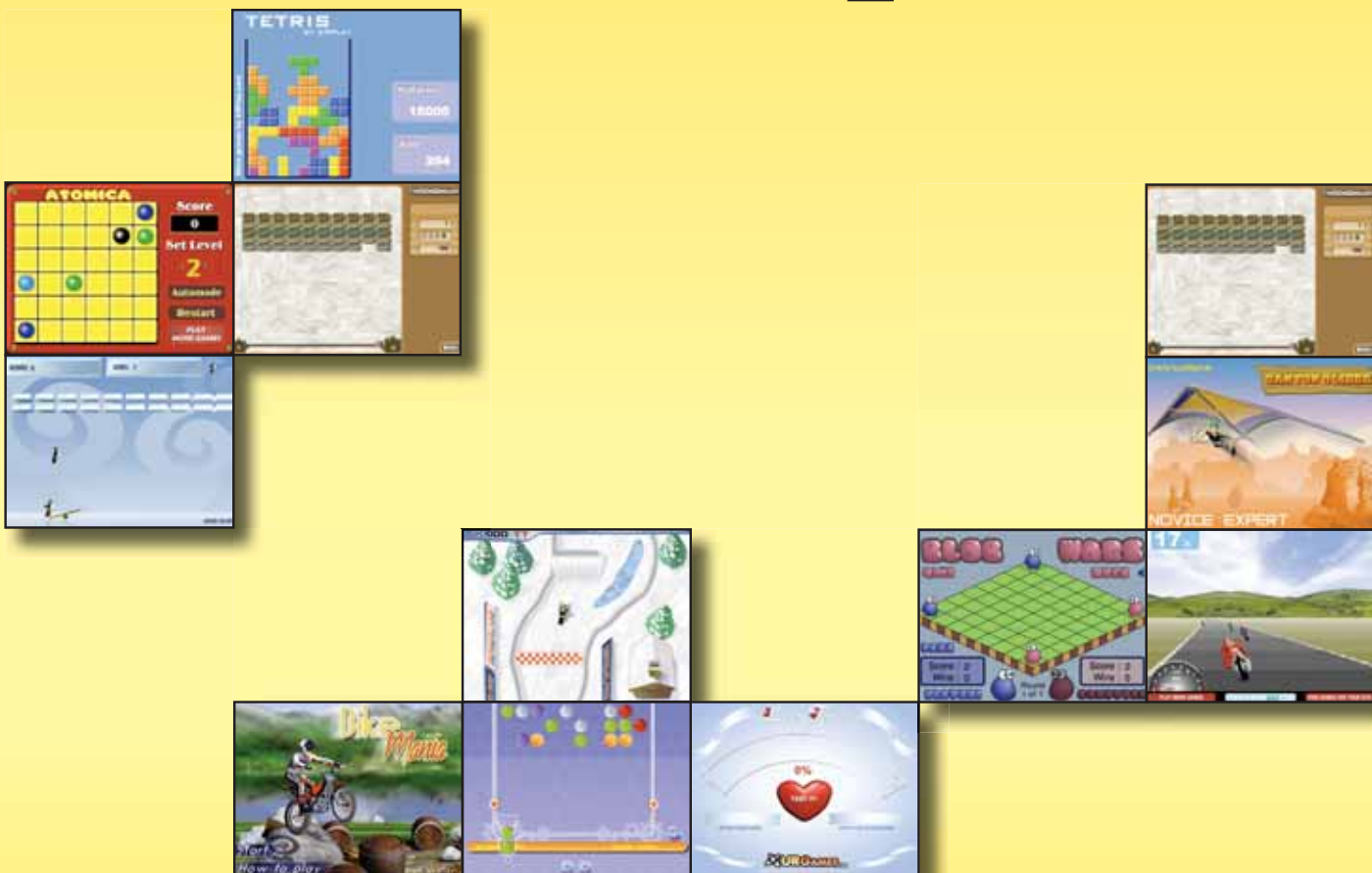
šr.: 02 068-0016734826.

Revijo sofinancira Ministrstvo
za šolstvo in šport Republike
Slovenije in Javna agencija za
raziskovalno dejavnost Republike
Slovenije.

važno je sodelovati. In jih vse premagati!

igre.najdi.si

vse slovenske strani

Zdravstveni

Strokovni

Informativni

Anonimni

Brezplačni

 med.over.net

Nasveti zdravnikov specialistov, pedagogov, psihologov in drugih strokovnjakov. Medsebojna zmenjava izkušenj o življenju in zdravju.

med.over.net

zavod.over.net

travel.over.net

monoblog

styling.over.net

fotogalerija

avto.over.net

trgovina

mali oglasi

Starševski
čvek

Ginekologija,
porodništvo

Partnerska
posvetovalnica

Hujšanje

Sex
v mestu

Družinska
medicina

Pedrija

Nosečnost

Zdrava
prehrana

Sladkorna
bolezen

- 150 tematskih zdravstvenih, socialnih, vzgojno-pedagoških, starševskih, pravnih posvetovalnic in klepetalnic
- 100 sodelujočih strokovnjakov in 35 sodelujočih nevladnih organizacij različnih področij
- preko 40.000 strani strokovne vsebine
- skupnost 200.000 ljudi, ki izraža mnenja, deli izkušnje in opogumlja drug drugega
- anonimno, brezplačno, 24 ur na dan

Za čvek, zdravje in nasvet!

Obišči:

www.med.over.net